YARIM AY

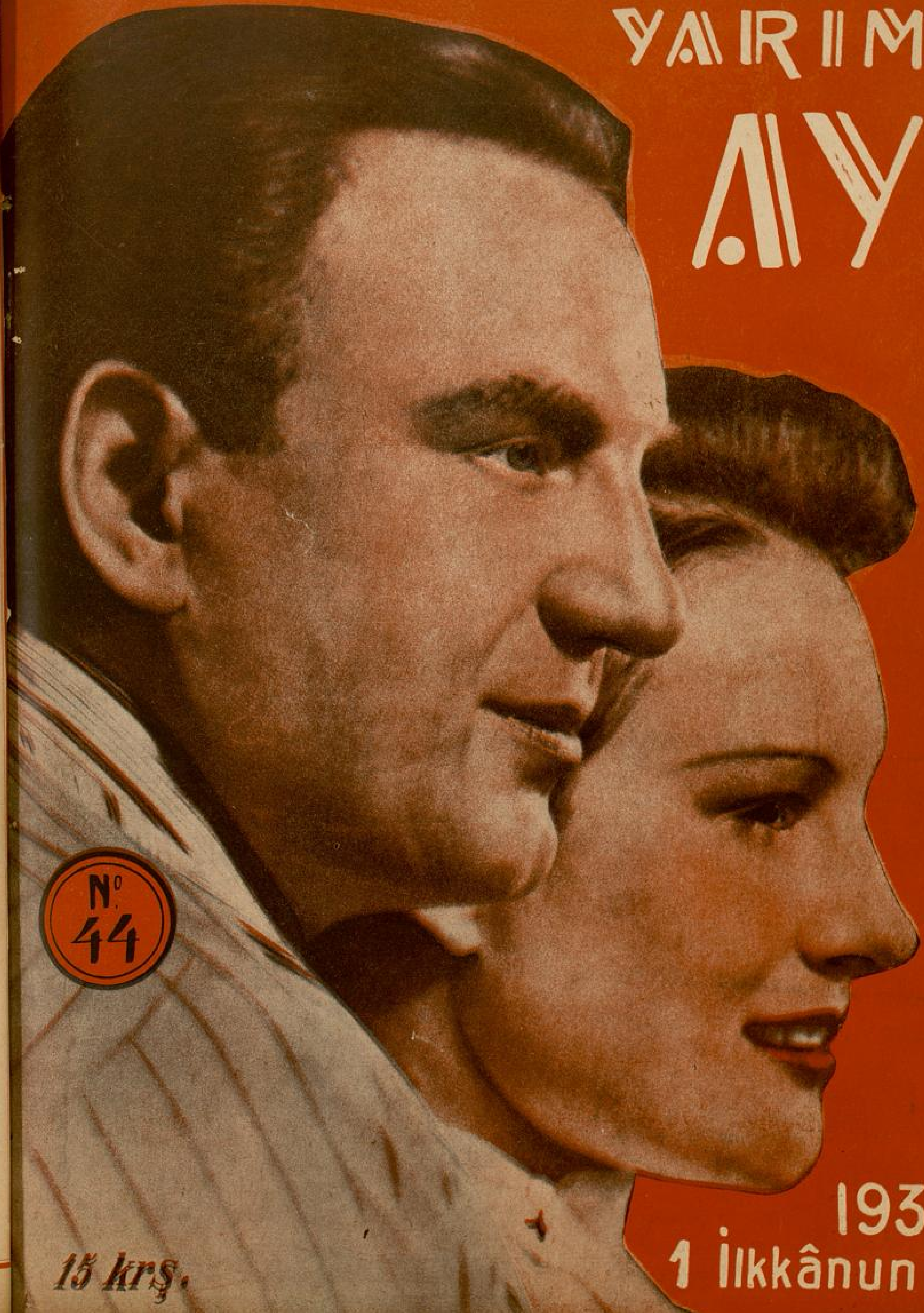

No 44

1936
1 İlkkânun

15 krş.

sokup
esleyen
ilünce,
ertaraf
vici ve
yüzler
önce
„ kre-
verir.
hafaza
i kul-
ksınız.
irsiniz.

15 Günden 15 Güne

.....DÜRER; YAZARIM HA!....

Fatih - Molla Hüsrev - Molla Güranî

Abdurrahman Adil Eren

Fatih İkinci Mehmed devrinde Türkten büyük bir islâm âlemi yetişti. Adı Molla Hüsrevdir. Babası Framürz idi. Framürz Anadoluda kullanılagelen bir addır. Fakat Framürz adamın ilk adı değildi. İlk adı meçhuldür. Çünkü bir yazma Şekaiki Nümaniyenin beyanına göre Framürz Frank idi.

Malûmdur ki Frank'lar Alman ırkındandır. Framürz, ağlebiihtimal Türkiyeyi istilâ, ve islâmiyeti imha için gelen haçlı ordusunun bir neferidir. Bu Haçlı, adam haçını suya atmış, müsliman olmuş olsa gerek.

Fatih İkinci Mehmed devrinde haçlı Framürzin oğlu Molla Hüsrev, Molla Güranî kadar büyük bir âlim olarak meydana geldi. Belki Molla Güraniye tefevuk bile iddia eyledi.

Molla Güranî Fatihin bizzat hocası idi. Molla Hüsrev ise Fatihin şeyhülislâmı oldu.

Fatih çocuklarını sünnet etmek istedi. Sünnet düğünü rasimesi Ayasofya camiinde yapılacaktı. Bir teşrifat defteri açılmak lâzım geldi. Sünnet düğününde Ülemadan, ümeradan herbirine bir yer tayin edilmek icabetti. Teşrifat defterini yapmak, teşrifat sırasını koymak Molla Güraniyi havale olundu. Molla Güranî teşrifat defterini yaptı. Fatih ikinci Mehmede sondu.

Fatih teşrifat defterine göz gezdirdi. Ne görsün?... Ülemaya yer tahsis olunmamış..

Fatih sebebini Molla Güraniden sordu. Hocası Molla Güranî:

— Efendim!.. biz ülemaya, sünnet düğününde yer tahsisine hacet yoktur; hizmet bizimdir, cavabında bulundu.

Molla Güranînin bu dalkavukluğu Fatih sultan Mehmedin hoşuna gitti. Sünnet düğünü rasimesinde hocası Molla Güranîyi sağ tarafına oturuttu; sol tarafına da şeyhülislâmı Molla Hüsrevi aldı.

Şeyhülislâm demek padişahtan sonra gelen en büyük, en yüksek paye sahibi adam demekti. Sağ tarafta oturtulmak vacibti.

Molla Hüsrev ses çıkarmadı. Düğün şenlikleri esnasında Fatihin sol tarafında oturttu. Fakat şenlikler biter bitmez Fatihe istifasını verdi.

— Sol tarafta oturmak benim gayreti ilmiyeme dokundu, dedi.

Bursaya çekilüp «Tetümmeî Sabi» medresesinde ders okutmağa ve (Dürer ve Gürer) nam eserini yazmağa başladı. Dürer ve Gurerin telifi yedi sene sürdü. Fatih, büyük âlim Molla Hüsrevin hasretliğine yedi seneden ziyade dayanamadı. İstanbuldan Bursaya teşrifat gönderdi. Molla Hüsrevin batırını hoşetti. Eski şeyhülislâmını, yine şeyhülislâm olarak İstanbula getirtti.

Molla Hüsrev (Mırkat-ül-vüsul ila ahkaamıl usul) eserile islâm âleminde şöhret bulmuş, usulü fıkıhta bir üstadı âzam «Autorité» sırasına geçmişti. (Dürer ilhükkâm) eserile de Fürüu fıkıhda temayüz etti. Her iki eseri de ammenin kabulüne mazhar oldu. Konyada, Kayseride, Kostantaniyede, Kahirede, Kalkütede, hülâsa bütün islâm diyarında bu eser kabul olundu. Cami derslerinde yegâne kitap Molla Hüsrevin kitabı oldu.

* * *

Bu hâdiseden sonra ülema sınıfı arasında yeni bir tabir çıktı:

.— Dürer yazarım ha!..

Tabiri.

Tuhaf bir tesadüf oldu veya bir dimağdan diğer bir dimağa telkin (Telepathie) hâdisi cereyan etti. Molla Hüsrev, Tetümmei Sabide Dürerinin son satırlarını yazdığı esnadadır ki İstanbuldan teşrifat zuhur edegeldi. Teşrifat alayı Molla Hüsrevin önüne düştü ve onu alıp İstanbula getirdi. Ve selefi Molla Güranînin şeyhülislâmlık postuna oturttu.

Bunun için ulema sınıfı bir tabir icat ettiler. Dürer yazarım ha!.. dediler. Dürerin yazılması bitince Molla Gûranînin ikbali sönüp Molla Hüsrevin yıldızı parladığı için: «Ben de bir dürer istinsah edip senin ikbal yıldızını hüsufa uğratırım» mukabili — Dürer yazarım ha!..... kullanıldı.

[İhtiyar kurt]

— Bay! Bu gün böyle resmî geyinmek neden icabetti?

— Bu akşam (Daktilolar kulübü) balosuna davetliyim de...

— O halde silindir şapkanı unuttun?

— Oraya bombeyle de kabul ederler...

[Beyoğlunun büyük terzi salonunda]

— Prömiyerinizle bir parça görüşecektim!...

— Yılbaşı tuvaletlerile o kadar meşgul ki... Ne arzu ediyordunuz bayanım?

— Yeni kürkümün beni şişman yapıp yapmadığını soracaktım?..

— Ne münasebet!.. ne münasebet!...

[Vilâyet sahnelerinden birinde]

İstanbullu artist — Demek ki.. Benim o her biri yüksek bir sanat eseri olan parçalarıma, bu alaylı çalgıcılar refakat edecekler!. Ne fecaat!..

Çalgıcı — Siz hangi konservatuvardan mezunsunuz bayan?

İstanbullu artist — Galata balozlarından.

Karı — Yatağına sıcak kompres koydum. Başını sıkıca sardım. Bu ıhlamuru da iç.. Az sonra bir seri ventuz çekeceğim.. Göreceksin yarın nezleden eser kalmıyacak..

Koca — Adî bir nezleye, bu kadar ihtimamın hikmetini anlıyamıyorum doğrusu?

Karı — Yarın akşam iftara davetliyiz de...

İsak — İspanyada olanı biteni takip ediyor musun?

Elyas — Her gün üç kuruş (!) verip bir Kurun alırum..

İsak — Herifler biribirini boğazlıyor, memlekette taş üstünde taş bırakmıyorlar. Bu ne iştir?

Elyas — Ne olacak? Yıhova (Allah) İsrael oğullarının öcünü alıyor onlardan..

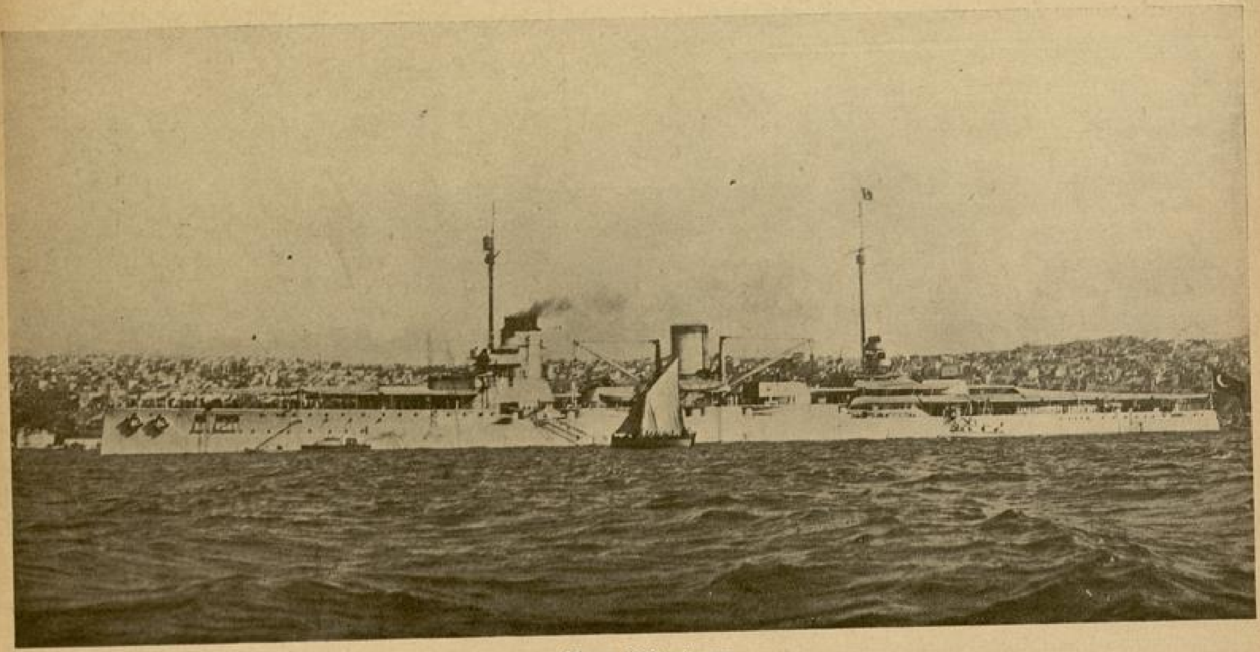

Yavuz Dritnotumuz

MALTADA TÜRK DONANMASI

ve

Tarihten Dostluk, Silâhdaşlık Hatıraları

Yazan:
ALİ RIZA SEYFİ

Türkiye Cumhuriyetinin denizler üzerinde mümessili olan donanmamızın, Maltaya doğru süzülüp gitmesi, zamanımızın ve memleketimizin büyük vak'alarla dolu, şu müstesna tarihî devrinde bile her yurd sever Türkün yüreğini heyecanlandıracak bir vak'adır. İlk bakışta, umumî hadisatın cereyanına ait normal hareketlerden biri gibi görünen bu Malta seferi, hakikatte okadar çok., ve okadar dikkate değerli nazar noktaları arzeder ki: Şu kısa yazımızda o safhalardan -velev en kısa surette bile- bahsedebilmek imkânını göremiyoruz.

Hadisenin birdenbire bize verdiği tatlı ve gururlu düşünce, eşsiz ve dâhi Önderimizin mucizeli idaresi, mukadderatımızı elinde tutanların şuurlu enerji birliği sayesinde, Türk ulusunun şu son'on üç yıl içinde gösterdiği hayretlere lâyık diriliş ve yaşayış kudretidir.

Burada hepimizin bildiği bu on üç yıllık mucizeleri sayacak değiliz; ancak yakın ve feci mazide - bundan on beş yıl önce - biri karşımıza çıkıp Türkiye donanmasının bu Malta seferini, bu seferdeki şerefli ve kudretli mahiyeti tefeül etseydi; birçoklarımız kuvvetli bir muhayyelenin ekspresyonu gibi telâkki etmiyecek miydik?

Demek bu on üç yıl içinde.. ve bu kadar ağır kurma, yapma, canlandırma hareketleri arasında iş başında bulunanlarımız, ölmüş denizciliğimizi de, memleketin en acil ve esaslı ihtiyaçlarını düşünerek toplu ve özbir mahiyette yeniden yaratmışlardır. Hadisede daha derin düşünülecek ve sevinilecek cihet işe, yokdan varedilen bu deniz kuvvetinin, memleket siyasasında çok faal ve son derece önemli bir yeri de yaratılmış bulunmasıdır. Biz yukarıda dediğimiz gibi, başka ve uzun izahlara lüzum gösteren bu safhayı bırakarak, Malta ziyareti münasebetile, Türk ve İngiliz donanmalarının denizler üzerinde yanyana bulundukları vakitlere ait bazı uzak ve yakın hatıraları şöylece canlandırmak istiyoruz:

Tarihte İngiliz donanması ile Türk donanması arasında ilk münasebetleri doğurabilecek hadiselerden en büyüğü, Şarlken'in oğlu İspanya kralı Filibin meşhur "Namağlûp armada„ sı ile İngiltere adalarını zabtetmek, Protestan İngiltere devletini ortadan kaldırmak teşebbüsüdür. Korkunç bir İspanyol donanmasının üstüne gelmekde olduğunu öğrenen İngiltere Kraliçesi Elizabetin, Türk imparatorluğuna, kendisine acındırıcı bir lisanla müracaat ederek İspanyollara karşı donanma ile İngilizlere yardım edilmesini istediği muhakkaktır. Buna karşı resmî donanmamızın İngiltereye gönderilmediğini, veya gönderilemediğini de biliyoruz. Lâkin İngilterede, bir zamanlar Türklerin İspanyollara karşı kendilerine yardıma geldiklerini söyleyen harp türküleri olduğu rivayeti de vardır. Biz kendi hesabımıza, bir bakımdan yıllarca süren tetkiklerde bulunduğumuz halde, bir örneğini göremedik. Şu kadar var

ki : Şarlkenin ve oğlu Filibin müşterek düşmanı olan Cezayir Türk korsanlarının; bu veya şu şekilde büyük mücadeleye karışmış olmaları, hele Akdeniz ve İspanya yalılarında İngiliz korsanlariyle elbirliği yapdıkları yüzde seksen doğru sayılabilir.

Yirmi beş yıl süren kanlı Girit muharebeleri sırasında da, İngilizlerin silâhlı tüccar kalyonları çok defa bizim donanma ile, Giride erzak, mühimmat yetiştirilmesi hizmetinde kullanılmışlar; ve Türk gemilerile yanyana düşmana karşı döğüşmüşlerdir.

Uzun yıllar içindeki şöyle böyle vak'aları geçersek, İngilizlerin meşhur amiralı ve İngilterenin kurtarıcısı kahraman Nelson ve Napolyon devrine ineriz ki : Bu sırada Napolyonun Mısırı birdenbire zabtetmesi hadisesi çıkar. Napolyonun bu hareketi İngiltere ile Türkiyeyi nihayet tekrar denizlerde silâh arkadaşlığı vaziyetine getirmiş; Nelson, Mısırın Abukir (Abahor) limanı önünde kuvvetli Fransız donanmasını feci ve kanlı şekilde yakmıştır. Napolyonun Akkâya hücumu, bu Türk-İngiliz deniz silâh arkadaşlığı vaziyetini takviye ve idame ediyor. Cezzar Ahmet paşanın Akkâyı Napolyona karşı o kanlı müdafaası, Türk kılıcının Fransız cihangirinin Hint seferini, Suriye denizi kumları üzerinde (gordiyom) düğümü gibi bir vuruşla kesip atması sırasında; doğu Akdenizde İngiliz filosu kumandanı Sir Sidney Smithi de Akkâ önünde ve Akkâ duvarlarında Cezzar Ahmet paşanın yanında görüyoruz.

Sonraki yıllarda, Mısır hidivi Mehmet Ali paşa, Suriyeden çıkmamakda inat etmeğe başlayınca, Suriye kıyılarında İngiliz ve Türk harp gemilerini yanyana çalışır bulmakdayız.

Bunu takip eden yılların bariz ve büyük hadisesi ise Kırım harbidir; Sivastopol önünde metin, korkunç (Malakof) tabyesini ilkönce ve pek yakın menzilden bombarduman eden bizim, garib hikâyelere bürünmüş kahraman Mahmudiye kalyonunun yanında, İngiliz kalyonları da bulunmuş, İngiliz amiralı, Türk denizcilerinin fedakâr, serdengeçti cümlesini takdirle seyretmiştir.

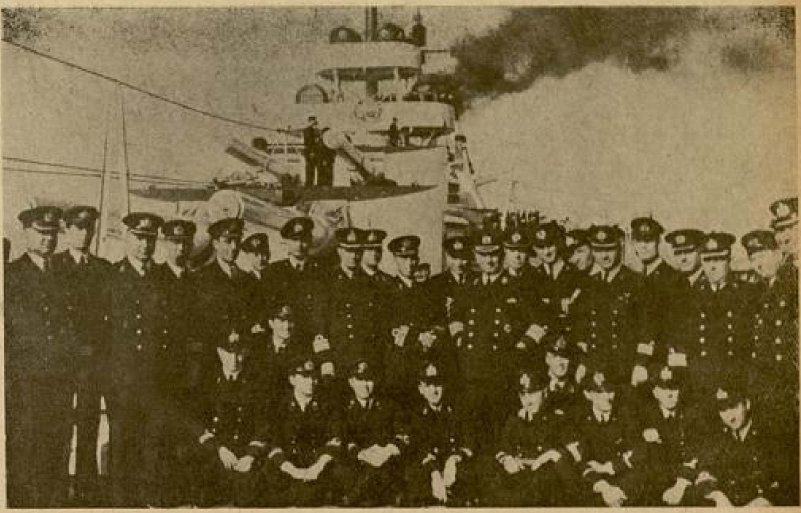

Yavuzun gedikli sübayları sevgili amirallarile birlikte

Kırım harbi münasebetile, kendisi de denizci olan babamdan dinlediğim, yine Malta ile alâkalı olan bir hatıradan babsedeceğim:

İlkönce şurasını işaret edelim ki : Denizciler, hangi millete mensub olurlarsa olsunlar, büyük bir meslek gururu, büyük bir rekabet duygusu taşırlar: "Sen iyi gemicisin, ben iyi gemiciyim!" davası.

Herhangi bir limanda birkaç, veya iki devlet donanması en dostane şekilde de birleşdiği vakit, iki tarafda heyecan başlar. Normal, her günün manevralarında, her işin yapılışında üstün görünmek !

Kırım harbi bittikten sonra Türkiyede yapılmış olan üç fırkateynimiz, o zaman pek yeni olan istim makineleri konulmak üzere, İstanbuldan İngiltereye hareket ediyorlar. Babam, bu üç gemiden «Geyvani Bahrî» adlı fırkateynde yüzbaşıdır. Şurası var ki : bu yeni kızaktan inmiş ağaç gemilerin altına daha bakır vurulmamıştır. Bakır vurma işinin Malta limanında, Malta havuzlarında yapılması mukarrerdir. Babam demişti ki :

— Bu, tam armalı fırkateynlerle Malta limanına girdiğimiz vakit, liman çok kalabalıktı. Bize orada havuzların boş olmadığı söylenildi. Kırım harbinde Sivastopol önünde sakatlığa uğramış olan İngiliz harp gemileri havuza sokulmuş, büyük bir faaliyetle tamir ediliyorlardı. Bizim kumandanlar, bu vaziyete karşı büyük sabırsızlık gösteriyorlarsa da, yapılabilecek başka bir iş kalmamış, beklemek mecburiyeti hasıl olmuştu.

Kaptanlarımızdan bazıları nafile beklememek, hemen İngiltereye doğru yola çıkmak istiyorlardı. Lâkin bu büyük gemilerin altları bakır kaplanmadan dış denize çıkmaklığın, büyük tehlikesi olduğundan kumandan bu fikri kabul etmedi. Kış başlıyordu. Bize havuz sırası gelinceye kadar, limanda boş durmamak için, gemilerin bütün askerine okuma yazma, biraz hesap öğretmeğe karar verildi. Orada kaldığımız kış mevsiminde bütün efrada okuyup yazma öğretmeği başarabildik.

«En sonra sıramız geldiğinden gemiler havuza girdi, altları bakır kaplandı.

(Arkası 32 inci sayfada)

Maltaya, dönüşte Falere oğrayan donanmamızın İstanbuldan hareketi

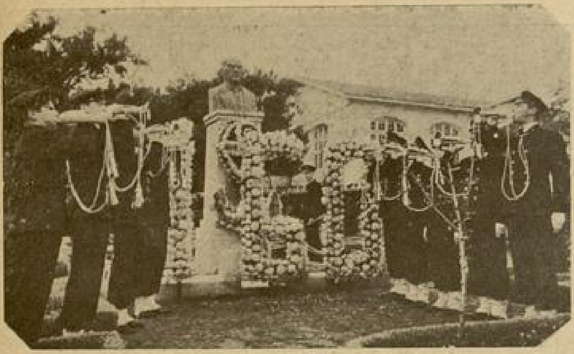

Türk Donanması

DENİZ LİSESİNİN KUTLULA

Yazan:

Eğer Maltaya giden donanmamızın teşyiinde, her ne sebeple olursa olsun, hazır bulunamadınızsa, yazık! Ömrünüzün sonuna kadar unutamıyacağınız en aziz bir hatıradan mahrum kaldınız demektir.

Çünkü bu, ne, herhangi bir uğurlama merasimi, hatta ne de eşine her zaman tesadüf edilebilen bir manevra veya hareket değildi.

Bu, bir milletin ölçüsüz, hudutsuz, sonsuz sevgisini bütün varlığile açığa vurduğu.. bağırdığı öyle bir sahne idi ki, şimdi onu size anlatmağa koyulurken, daha başlangıçta, içime bir garib korku doluyor.

Bacalarından doğan kara bulutlar altında, kendi renklerindeki sulara birer azamet timsali gibi yaslanmış Yavuzla arkadaşlarını, etrafında bir lâhza durup dinlenmeden, çırpınarak, içinin sesini bağıra bağıra rüzgâr gibi uğuldayan, gökgürültüsü gibi ortalığı sarsan: işçisi, köylüsü, mekteplisi, münevveri, çocuğu, genci, ihtiyarı, kadını erkeğile şu insan kümeleri.. Ve onlara, koyu lâcivert gömlekleri altında, kimbilir nasıl çarpan kalplerinden gelen selâmı, havada ellerinde uçuşan şapkalarile yollayan erler, subaylar, nihayet işte amiral:

— Bakın, yeter... -diyor-. Bu levha karşısında kelimeler, sözler ve cümlelerin manası kalır mı?

Hareket ânına doğru coşkunluk son haddini bulunca, bir daha amiralın duygularını öğrenmek merakına düşüyorum.

— Kalbinizi yoklayın...

— Ya sizinki amiralim..

— Söyliyecek söz bulamıyor...

Hakkı var...

Biraz sonra, Marmaranın pırılpırıl ipek kucağında nazlı nazlı süzülerek dost ellerin yoluna dümen kıran filonun, daha ayrılık ânında başlayan hasretile titreyen sesler duyuluyordu:

— Akdenize, Maltaya... Turgut reise selâm!..

— Dostlara, kalbimizin sevgisini götürüyorsunuz.. Ne mutlu size..

— Yolunuz açık olsun... Türk çocukları bahtınız açık olsun!.

Şehre dönerken, vapurda gözleri halâ ufuklarda dolaşan yetmişlik bir ihtiyar, sevinç dolu içini döküyor:

— Kafamda bir tarih yaşıyor.. Şu Maltaya, Osmanlı imparatorluğunun son padişahı -hem de daha kaç sene oluyor- bir meskenet ve zillet havası içinde esir gibi gitmişti. Bir de bugünü düşünün.., Cumhuriyet donanması ayni adaya, -hem de kaç sene sonra- nasıl bir dostluk havası içinde, bir şan ve şeref timsali gibi gidiyor. İki devir arasında bir mukayese yapmak isteyenler için, şu ufuklara bakmak bile yeter..

İki devir arasında mukayese yapmak istiyenler, herşeye bakabilirler.

Meselâ: işte, donanmamızı yarın ellerine teslim edeceğimiz gençlerin yetiştikleri Deniz Lisesi..

Ve, donanmanın teşyiinde bulunmamak kadar, muhakkak ki, Heybelideki bu büyük yuvayı görmemiş olmak ta, sayılı bahtsızlıklardan biridir.

Filomuzun Maltaya hareketinden üç gün sonra 161 inci yıldönümü kutlulanan Deniz Harp Okulu ve lisesini, bir hafta içinde iki defa görmüş, gezmiş; onun gürbüz ve asil çocukları arasında saatlerle yaşamak bahtiyarlığına ermiş biri sıfatile, size, isterseniz ondan da bahsedebilirim:

Birinci habersiz gidişime, bir agzeteci baskını diyebilirsiniz.

Bu baskını yapan gazetecinin, elbette tahmin edersiniz ki, ilk işi, gazetecilik iştihasını, tecessüsünü doyuracak, tatmin edecek kusurlar aramak olacaktır.

Dershanelere girdim, lâboratuvarları dolaştım, yatakhanelerde gezdim, teneffüshanede oturdum... Onları: yemek

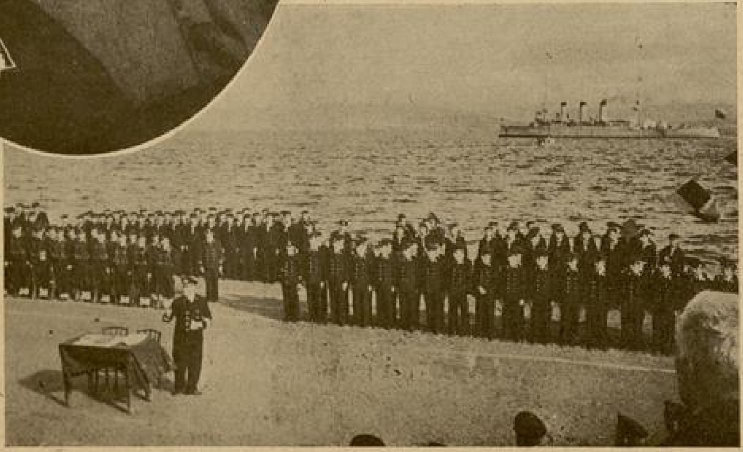

1 — Lisedeki Atatürk büstü önünde selâm. 2 — Cezayirli Hacı Hasan Paşanın heykeli. 3 — Lise Direktörü Albay Ertuğrul onlardan bahsederken....

Akdenize Açılırken

161nci YILDÖNÜMÜ
NIYORDU

Kandemir

yerlerken, oynarlarken, konuşurlarken... talimde, muayenede, karada, denizde, sporda... her türlü gördüm.

Ve anladım ki, yanlış kapı çalmışım: Kusur denen o nesne, Heybelinin bu şirin eteğinden, zavallı Habeş imparatorunun hülyaları gibi, çoktan kayıplara karışmış, ölmüş gitmiş...

Yer olsaydı da size bu Okulda gördüklerimi uzun uzadıya anlatabilseydim.. Ve bir pot kırmaktan korkmasaydım da onu, birçok diğer okullarla mukayese edebilseydim.

Gemicilik lâboratuvarına bir gölge gibi sessiz girdiğimiz zaman, siz de beraber olsaydınız da, koca gemi modellerine, bir sevgili dudağına eğilir gibi, inmiş ve kendinden geçmiş genç başları görseydiniz..

Dershanelerde kitaplara dalmış başların hırsını, merakını, ayrı ayrı o biribirinden zengin lâboratuvarlarda, fabrikada, kütüphanede işleyen zekâları sezseydiniz..

Çelik gibi sert adalelerin, heykel gibi dimdik vücutların spora verdiği heybeti, zevki doya doya seyretseydiniz.

Ve çiçekli beyaz sofralar başında çatal, bıçak, kaşık, bardak ve tabak kalabalığına denizci elinin verdiği kibarlığa şahit olsaydınız !..

Nihayet, istirahat ânında, yeryer dansedilen, oyunlar oynanan teneffüshanenin bir köşesinde oturmuş, pantolonunun paçasındaki minimini bir söküğü dikmekle meşgul sarışın delikanlıya yaklaşıp da, oyun saatini heba edişinin sebep ve hükmünü sorduğunuz zaman, ışıldayan bakışlarına uygun munis sesile :

— Bugünkü bir sökük, yarın koca bir yırtık olabilir.

Diyişini işitseydiniz...

Ve daha, daha... daha görseydiniz.

Ve en sonunda bir de 161 inci yıldönümlerini kutlularken, en büyük bayramlarının içinde, onların arasında bulunsaydınız !...

Hele o gün...

Şimdi o satırları yazarken, kulaklarımda, onların sesinde bir başka güzellik, bir başka azamet alan İstiklâl marşının akisleri çınlıyor.

Sonra al bayrağın karşısında vecd içinde saf kurmuş okulun eski mezunları, dedeleri, babaları ağabeylerinin önünde bir çelik kale gibi sert, dik, dümdüz ve toprağı sarsa sarsa geçişlerini görüyorum.

Lise direktörü albay Ertuğrulun onlardan bahsederken :

— Çocuklarım... diye titreyen müşfik, fakat asker sesi içime bir şifa gibi doluyor.

Büyük temsil salonunu hıncahınç doldurmuş ve karanlığa gömülmüş kalabalık önünde, karşısındaki bomboş sahnede bir güneş doğuyor... Ve yavaş yavaş batıyor...

İki dakika sonra gene yavaş yavaş, bir başka ışıkta, bir başka ve hiç batmıyacak, hiç sönmiyecek bir güneş doğuyor : Atatürk!

Ah, o ânda kopan ve dakikalarca süren alkış fırtınasını görseydiniz.

Bu coşkun, neşeli, sevinç dolu hava içinde, onlardan ayrılıyoruz.

Heybeli iskelesinde, vapurdayız.

Ve bir gurub deminde, Marmaraya aheste aheste çöken bir esmer tül ardında, misafirlerini uğurlamak için Liselerinin rıhtımına dizilmiş, (Şa... Şa... Şa...) diye şapkalarını sallayan genç denizcilere bakıyorum.

Vapurumuzdaki gediklilerin muzikası, bu akşam saatine ve bu ayrılık sahnesine bir başka hüzün veriyor.

Fakat onlar, Heybeli çocukları, perde perde inen loşluk içinde, koyu lâcivert elbiselerile bile birer meşale gibi, birer ışık yığını halindeler...

Göz, bu mucizeye dalıyor..

Hele kalp, yemin ederim, en sarsılmaz bir imanla inanıyor, ve onlara dönük başlarımız sevgi ve saygı ile eğiliyor, eğiliyor...

1 — Deniz Lisesinin en yaşlı mezunu Hamit Naci. 2 — 161 inci halka denize indiriliyor. 3 — Talebenin eksersizleri

NAMÜBAREK BİR RAMAZAN

Bugünün Ramazanını Beğenmiyenler, Vaktiyle Ramazanda Yapılan Rezaletleri Merhum Ahmet Rasimin Bu Yazısında Okusunlar.

Yazan :
Merhum
AHMED RASİM

Üç ayların sultanı Ramazan da, Ramazanlıktan çıktı. Sessiz gelip patırtısız gidiyor. Zaten böyle olacaktı; geç oldu ama güç olmadı. Ne hilâli görüp pabuçlar koltukta, yeri yurdu kalmıyan İstanbul kadılığına seğirten.. ne (yevmi şek) sonunda meyhane meyhane gezen kaldı. Artık ne «nakzı siyam» korkusu, ne iftara rağbet ve davet kaygusu var!..

— Allahın her günü birdir.

Diyen diyene; mahyalar yerinde, minareler pürnur, sinemalar, tiyataolar, barlar açık.. çenk ve çigane mevcut; iftarda, imsakte top... sonu gene bayram, gene bayram ;

Bin üç yüz elli (*) hicret senesine erişmişiz. Daha ne istiyoruz? Fakat bilir misiniz ? Bu 1350 ramazan içinde 1041 tarihine tesadüf edeni kadar, İstanbulu yerinden hop hop kaldırıp oturtan bir ramazan ne gelmiş, ne de gelir!.. Hikâyesi bile tüyler ürpertir. Dördüncü Murad henüz hükûmeti eline almıştı. Zorbalar bermutat ayaklanmışlar, gûya devletin yıkılmamış bir nizamı varmış da yıkılacak imiş gibi; sadrazam Hafız Paşa'nın, şeyhülislâm Yahya efendinin, defterdar Mustafa Paşanın, yeniçeri ağası Hasan Halifenin, müsahip Musa Çelebinin ve daha on yedi kişinin kellelerini istiyorlar. Arada, Recep Paşa namında bir sadaret budalası, körükçü. Siz şimdi rezalete bakın: zorbalar Topkapı sarayından içeri girdiler. Meğer ceblerine taş doldurmuşlarmış. Sadrazam Hafız Paşa atına binmiş, gelince taşa tuttular. Paşayı atından düşürdüler. Paşa, birkaç saray adamının gayretile sarayın içine kaçabildi.

Fakat zorbalar durur mu ? Onlar da sarayın içine daldılar. Divanhane denilen yere kadar girdiler.

— Padişahı isteriz, sözümüz var.

Diye bağırdılar. Dördüncü Murad çıktı. Geldi, tahtına oturdu. Bunlara :

— Ne istiyorsunuz ?

Dedi. Bunlar da :

— On yedi kişinin kellesini.

Dediler. Murad pürhiddet :

— Siz madem ki meram anlamıyorsunuz, kabili hitap adamlar değilsiniz! diye tahtından inerek içeriye gitti. Zorbalar da arkasından seğirttiler ama, kapıları kapalı buldular. Aralarında :

— Şu herifi halledelim !

Diye sözler geçiyordu.

Bu aralık Recep Paşa, zorbaları körüklediği gibi, Dördüncü Muradı da, yalvara yakara, sureti haktan görüne görüne, Hafız Paşayı teslime ikna etti. Paşa Üsküdara geçmişti, çevirtti. Zorbalar söz dinlemiyor, kelle istiyorlardı. Paşa padişahın sözü geçmediğini görünce:

— Padişahım, sana Hafız gibi bin kul feda olsun, senden ricam budur ki beni sen katletme, bu zalimler şehit etsinler. Ölümü Üsküdara gömdür.

Dedikten sonra bir tebessümle, (lâhavle) çekerek meydana yürüdü. Dördüncü Murad ağlıyordu. Bu, tahta çıktığındanberi ilk ve son ağlayışı idi. Paşa, meydana çıkınca zorbalar hücum ettiler. Paşa ilk hücum eden sipahinin ağzına :

— Ya Allâh!

Deyip öyle bir yumruk aşketti ki, herif tepesi üstü yuvarlandı, destan başından fırladı. Fakat, diğer bir zorba hançerile saldırarak başından vurup kulağına kadar yardı. Bir diğeri de göğsünden bıçaklıyarak biçareyi yıktılar, kılıç ile, hançerle tam on yedi yerinden yaraladılar. Can çekişirken kabadayı bir yeniçeri de kellesini vucudundan ayırdı. Dördüncü Murad içinden :

— Ben bunun acısını sizden nasıl çıkarırım, görürsünüz!

Diyor... açıktan açığa da :

— Bire Haktan korkmaz, Peygamberden utanmaz, şeriata, padişaha itaat etmez zalimler, hitabile içeri çekiliyordu.

Recep Paşa sadrazam olmuştu.

***

Vak'a vak'a üstüne gelmezse rubu istibdada da kasavet gelir. Hüsrev Paşa namında bir müstebit vezir, Diyarıbekirde bulunuyordu. Bu vezir (sıytü satveti Aceme velvele salmıştı). Bu vezir, asker namına yaptığı mezalimden dolayı azledilmişti. Bunun üzerine Recep Paşanın teşvikiyle ayaklandı. Dördüncü Murad, Hafız Paşa vak'asını müteakip, Mürteza Paşa aidn...

(*) Merhum, bu yazıyı bundan beş sene önce yazmıştı.

Fakat zorbalar durur mu? Onlar da sarayın içine daldılar...

bir vezire gizli bir hattı hümayun vererek Hüsrevin üzerine yolladı. Mürteza da onu hile ile tutarak idam eyledi. Recep Paşa; bu hale memnun olduğu gibi, müstakil kalabilmek için gene zorbaları tahrik etti. Zorbalar gene saraya yürüdüler. Gene yeniçeri ağası Hasan Halifeyi, müsahip Musa Çelebiyi, defterdar Mustafa Paşayı istediler. Yüzüne karşı bağıra bağıra:

— Sen, Hüsrev paşa gibi yararlıklı bir veziri katlettin; şehzadeleri de katledersin. Bizim sana itimadımız kalmadı. Onları bize göster! Yahut seni tahttan indiririz.

Dediler. Dördüncü Murad çarnaçar şehzadeleri haremden çıkarıp gösterdi. Fakat zorbalar, gene kani olmayıp bunları katletmiyeceğine dair sadrazam ile şeyhülislâmı kefil aldılar. Birkaç gün sonra kellelerini istedikleri üç kişiden yeniçeri ağası Hasan Halifeyi mehterhanede tuttular. Ata bindirip Atmeydanında öldürdüler. Ayaklarından sürüyüp ağaçlardan birine başaşağı astılar. Defterdar Mustafa Paşayı bir evde yakalayıp elini ayağını bağladılar, cellâda kestirdiler. Bunu da yeniçeri ağasını astıkları ağaca sallandırdılar. Musa Çelebiyi de, Recep Paşa hile ile kendi konağına aldı, zorbaları haberdar etti, biçareyi merdivenden itti, parça parça ettiler.

İşte bu facilaların olduğu senede idi ki Ramazan da geldi. Hergünü, her ayı böyle şeametler ve facialarla geçen bir yılın, ramazanı da elbetteki boş geçmez.

Her tarafta müthiş bir hükümetsizlik hükmedip dururken, ramazan hürmetine hükümet gelip köşeye oturmaz!. Şehirde nekadar baldırıçıplak, rezil, soyguncu, haydut varsa geceleri silâhları bellerinde güruh güruh, semt semt gezmeğe, alenen içmeğe, fısku fucur işlemeğe başladılar. Dev resimleri gibi heykeller yaparak mahyalar kurdular. Önlerinde davul zurna, ellerinde meşaleler, dillerinde Allah Allah; mahalleleri dolaşmağa koyuldular. Halktan seyrü temaşa parası aldılar. Vezirlerin, ülemanın, ricalin, zenginlerin kapılarına giderek, davul, çifte nara ile köçekler oynatarak, ev sahibinin iktidarına göre çuha, kumaş, para, akçe, istediler. Verilmedi mi, meşaleleri evlerin şahnişlerine tutarak tutuşturmağa kalkıştılar. Bir halde ki bir güruh hediyesini alıp gidince diğeri geliyordu. (Naima) nın dediği gibi:

"Ta bayrama kadar İstanbulu oynaya oynaya soydular..

... haremlerde kadınlara, çocuklara tasallut ettiler. Irz ve namusa dokundular.

Böyle bir ramazanın elbette bayramı da kendisine benzemek icap ediyordu. Benzedie....

Bayram günleri caddelerde salıncak kurdular. İsmi var cismi yok hükûmetin büyüklerini düğüne davet eder gibi, balmumlarile salıncağa davet ettiler. Eski düğünlerimizde âdet olan (saçı) hediyeyi istediler. Bu cihetle salıncaklara yük yük kumaşlar, top top uçkurlar, çıkın çıkın paralar geldi.

Sokaklarda, haremlerde kadınlara, çocuklara tasallut ettiler. Irz ve namusa dokun- dular. Bayram bitince hazinei devletten de ulufelerini aldılar. Evvelce pabuçsuz; çaputsuz olan bu kopuk alayı, giyinip kuşandılar. Katar katar deve, at, katır sahibi oldular.

Nasıl, bu ramazan, dediğim gibi, namübarek değil mi imiş?.. Böyle ramazana - Allâh affetsin - artık mübarek denir mi? Elbette denmez.

II.

TEKKEDE BİR İFTAR SOFRASI

Yazan: **H. S.**

1305 senesi ramazanında idik. Günümü, mühim birçok evrakın tetkiki ile yazıhanemde geçirmiştim. Bir ara gözüm, masa üzerindeki not taşına ilişti:

— Kayınpedere iftara gidilecek.

Kayınpederim, ... tekkesi şeyhi idi. O zamanın terbiyesi, muaşeret kaideleri her ramazan bir defa onun iftar sofrasına gitmekliğimi icap ettirirdi. Ortaya dokülmüş saçılmış evrakı toplayıp dosyalarına yerleştirdim; sokağa çıktım.

Akşam oluyordu. Marmara, erimiş bir bakır havuz kadar kırmızı pırıltılarla yanıyor... Ufuktan, meçhul leylâklar peşinde koşan tutuşmuş kervanlar gibi, kızıl bulutlar geçiyor. Ben; ağır ağır yürüyorum. Dar sokaklardan sonra birdenbire genişleyen meydana varınca durdum. Yüksek ve siyah servilerin altına koyu gölgeler, ezan seslerinden önce çökmüştü. Akşam güneşini emmiş gibi pembeleşen birkaç mermer kitabe de olmasa, geç kaldığıma hükmedecektim. Burada insandan ziyade tavuk vardı. Ve o zavallı hayvanlara da, yerlerine bir ân önce yetişmek telâşının hâkim olduğu görülüyordu. Biraz daha yürüdükten sonra kapıya vardım. Methal, geniş ve kemerli bir yerdi. Yeşil parmaklıklı kısmını itip içeriye girdim.

Toprak avlının ortasını, ta iç methale kadar uzanmış temiz, ince bir kaldırım ikiye ayırmıştı! Taşların her biri ayrı ayrı fırçalanmış gibi beyazdı. Bunların aralarından yeşil körpe çimenler fışkırmıştı. Sol tarafta, sıra sıra türbelerin destarlı safları görünüyor; sağdan, muslukları hazin bir musiki ile şırıldayan şadırvanın sesi geliyordu.

Demir kuşaklı mermer kurnalara yaklaştım. Beyaz yün çorabları şalvarının ceplerini şişiren bir derviş, musluklardan birinin önünde çömelmiş abdest alıyordu. Selâm verdim. Sağ elini, parmakları hafifçe açık olarak kalbinin üstüne koydu, ve başını sol omuzuna meylettirerek: Eyvallâh! dedi.

Yüksek ve siyah servilerin altına koyu gölgeler, ezan seslerinden önce çökmüştü.

Şadırvanda işim bittikten sonra, dedeyi takip ederek içeriye girdim. Burası uzun, loş bir dehlizdi. İki tarafta bir sıraya dizilmiş tek kanatlı kapılar vardı. Uzaktan âşina bir ses taştı. Bu, bütün mesamelerimde ayrı ayrı inikâs eden içli bir ney sesi idi. Dede kapının rezesine bastı ve:

— Destur yahu! nidasile izin diledi.

Küçük bir gıcırtı, koridorun durgun havasında şikâyet kavislerile genişledi. Artık içerideyim. (Höcre) hayli kalabalıktı. Kayınpederin elini öptüm; bana yer gösterdi.

Başlar, hep öne eğilmişti. Neyini kucaklayan dede, henüz kabalarda dolaşıyordu. İlk seyir ve karardan sonra, nefis bir segâh taksimi dinliyeceğimi anladım..

Sesler, perde perde yükseliyordu. Neyzen arada sırada makam vakfeleri, nefes duruşları yaparken, höcrede biricik canlı şey: duvardaki tokmaklı saattı.

Dede coşmuştu; zayıf omuzlarının çerçevelediği göğsünden umulmaz bir feyz ile "tizacem„ de bir hayli durduktan sonra, bedii kavisler, inhinalarla birkaç fasıldan dolaşarak "dugâha„ indi.

***

Tatlı tatlı konuşuyorlardı. Bu aralık dışarıda gür, temkinli bir sada: "Vakti salâ ya huuuu!...„ diye uğuldadı. Höcrede hep birden bir hareket başladı, mestler gıcırdadı, hırkaların geniş kolları giyildi ve sikkeler kulaklara eğildi.

Semahanenin taşlığında tiz, fakat müessir sesli genç bir müezzinin, şehnaz nağmelerle dalgalanan(hayyalelfelâh) ını bitirirken mabede girildi.

. . . .

Küçük cemaat dağılırken meydancı, benim gibi bütün davetlileri:

— Buyurun, lokma edelim! mukaddemesile yemeğe davet etti.

Hep beraber yürüdük. Girdiğimiz yer, höcrelerin en büyük ve en genişi idi. Orta yerde (somat) ismini verdikleri şimşir sofralar kurulmuştu.

En önde kayınpederim, arkasında yaşlarına ve mevkilerine göre misafirleri yürüyordu. Kısa bir duadan sonra, ekmek dilimleri, dokuma peşkirler ve cilâlı şimşir kaşıkların dizildiği daire etrafına sıralandık. Sofra, on kişinin birbirini rahatsız etmeden serbestçe yiyebileceği kadar büyüktü. Duvarda içerlek bir yerde, bükme pamuk fitilli bir kandil yanıyor, sağ ve solumuzda muattar buhurdanlar gibi güzel kokulu bir duman neşreden balmumları yanıyordu.

Sofrada hiç konuşulmuyordu. Koca odada hafif bir ağız şıpırtısından, ve tahta kaşıkların taslara temasından başka ses yok...

Pek hoşuma giden bir hadiseyi de burada kaydedeyim: Bizim sofradaki misafirlerden bir zat su istedi. Ayakta bekleyen dede, sağ elinin avucunda tutup sunduğu bardaktaki su bitirinceye kadar, bütün kaşıklar kâseye uzanmaktan uzak kaldılar.. Bu da o devrin bir usulü, bir kaidesi idi.

Son lokmadan sonra gene sakin bir dua edildi; ve gene geldiğimiz gibi derin bir sükût içinde, adımlarımızı hissettirmemeye çalışarak büyük höcreye geçtik. Orada dinî ve ilmî sohbetler, ramazana ait menkıbeler konuşuldu...

Bir aralık dışarıda yine o gür ve temkinli sada:

— Vakti salâ ya huuu... diye uğuldadı. Bütün bu cemaat mabede geçip teravih namazına durdular.

Babasına derin bir saygı ve sevgi ile merbut olan karımı gücendirmemek için ben de, bu otuz üç rekât namazı kılmıştım.

Orta yerde (somat) ismini verdikleri şimşir sofralar kurulmuştu

Biz Çocukken, Ramazanda Neler Yapardık ?

Yazan: Halil L. Galik

Bu sene ramazan kışın başına geldi. Onun için tiyatrocuların, gazinocuların yüzü -geçen senelere nisbetle- fazla güldü. Çünkü bu ayazlı gecelerde ne Şehzadebaşında öyle uzun boylu piyasa, ne Kâğtanede iftar, ne de Kuşdili çayırında sahur edilir. Zaten bizim çocukluğumuzdaki ramazanlar hep kışa tesadüf ettiği için, sonraları yaz ramazanlarına birtürlü alışamamış; hele ağustosa, temmuza, hazirana rasgelen ramazanları, adeta yadırgagayarak. ekseriyatle Bektaşî usulü, ikindide iftar ve yatsıda sahur etmiştik.

Çocukluğumuzdaki Ramazanların Lezzeti.

Eski kış ramazanlarının tadı başka idi. Ben, üç yüz on beşden yirmiye kadar geçen kış ramazanlarının lezzetini, ondan sonra bir türlü bulamadım. İhtimal o zaman henüz çocuktuk ta bize öyle geliyordu. Çünkü bizim Selânikte, öyle adım başına tiyatrolar, sinemalar, Şehir tiyatrosu, Operet filân ne gezer? Topu topu, Hamzabey - Tophane caddesi üzerinde bir dram- tulûât kumpanyasile, birkaç baloz; veyahut iki ince saz takımı ile bir de Azminin karagözü vardı. Buralara en uzak semtlerden bile pekçok kimseler gelirdi.

Bu karagöz, halkın tiyatro ihtiyacını geniş geniş tatmin ediyordu. Kargöz oyunları içinde öyle meharetle oynananlar vardı ki, meselâ (Ferhadla Şirin), yahut (Tahir ile Zöhre) oynanırken halk, tıpkı Manakyan kumpanyasındaki Bayan ve Bay Benemeciyanı dinler gibi gözyaşları dökerdi. (Kanlıkavak) ta tıpkı Aleksanyan ve Holâs gibi insanın tüyleri ürperirdi. Sonra (Karagözün Langaza Safası) nda tıpkı Ahmet Fehim ve Çobanyan gibi herkes gülmeden katılırdı.

Hele hanende Ahmet, kemanî Etem, Kanunî Nakî perdede; deve derisinden yapılma çengiye bir kanto söyletirlerdi ki, insan kendini o zamanın en meşhur kantoculanndan Virgin, Rozika hanımların karşısında zannederdi.

Sonra Selânik ile Serez arasındaki Kanlıkavağın önünde, oğlu Muslunun acısile âşık Hasana öyle bir münacat okuturlardı ki, -şive farkı nazarı itibara alınmazsa- insan kendini Hafız Osmanın karşısında sanırdı.

Çocuklar Arasında Ramazan

Bütçe darlığından dolayı bizler, ancak otuz gecede iki gece Eden tiyatrosuna gidersek, yirmi sekiz geceyi de karagözde geçirirdik.

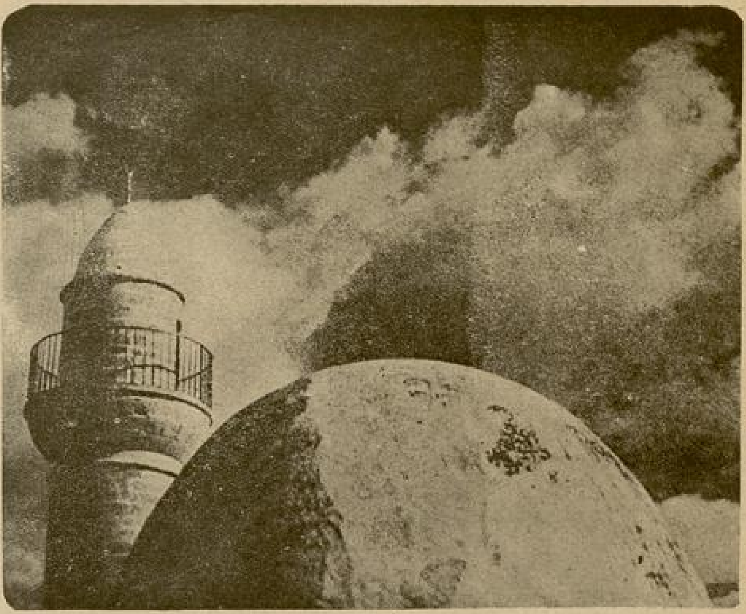

Haddine mi düşmüş ki elinde fenerle bir kadın, veya ihtiyar adam camiye gitsin.....

Bilmem, şimdi nasıldır?.. O zamanlar, karagözü seyretmekten ziyade beş on çocuk toplanıp elde meşaleler, fenerlerle mahalleleri dolaşmak ayrı bir zevk, büyük bir eğlence idi.

İftar sofrasından kalkar kalkmaz, hatta bazan soncu tatlı tabağı daha yarıya gelmeden, sokakta keskin ve çılgın ıslıklar başlar, arkasından bir ala alahidir giderdi. Yemek sofrasından ilk erken kalkan çocuk, kendisini sokağa dar atar.. ve hemen ıslıkla gündüzün kararlaştırılan parula perdeleri üzerinde gezinerek, kapı kapı dalaşırdı. Haydi artık, petrola bulanmış eski ayak lâstiğinden meşalesini, sopasını, labutunu, kırbacını kapan sokağa fırlar, mahalle aralarında bir patırdı, bir kütürdü, bir vaveylâ kopardı.

Daha küçükler bu curcunaya, boyunlarında davullarla iştirak ederler; ve yatsıya kadar mahallede çalınmadık kapı, taşlanmadık tahta perde, kırılmadık cam kalmazdı. Aktar Mehmedin dükkânına gelince, sıra sıra ipe asılmış, içi bademli üstü lokumlu şeker sucuklarının azametle sarkmalarına dayanamaz; cepheden bir hücumla bunları sernügûn ederdik...

Nerede bir tiryaki, titiz, aksi kocakarı veya hacıbaba varsa, cumbur cemaat onun kapısına gidilir; ve (Fidan nine yumurtladı, foldadır folda!) nakratı ayyuka çıkarılarak herif, yahut kadıncağız pabuçsuz sokağa fırlartılırdı. O bitti mi, haydi arkasından başka kapıya ..

Haddine mi düşmüş ki elinde fenerle bir kadın, veya ihtiyar adam camiye gitsin... derhal köşe başından fenerin camına taş iner! Haddine mi düşmüş ki bir bozacı güğümleri yere koyup da bir kapıya boza versin. Mutlaka güğümün birine «kalk gidelim» dendiğinin resmi idi.

Hiç unutmam, gene böyle karanlık bir ramazan gecesinde, üç dört haşarı çocuk, güle oynaya, bağıra çağıra karagöze gitmek için hazırlanıyorduk. Nuhudoğlu - Bakkalı sokağının içinden acemi bir bozacı Arnavut: «Ya bozza kaymak...» diye bağırarak karşımıza çıktı. İçimizden biri hemen herifi durdurup bir boza istedi. Zavallı adamcağız, kemali itina ile güğümleri yere koydu, bardağın birine bozayı doldurup çocuğun eline verdi. Şimdi biz herife nasıl muziplik edelim? diye düşünüyor ve fıskos ederken o, elindeki bozayı yarı yarıya kadar içti; kalanını birdenbire herifin suratına serpince, bardağı attı tabanı kaldırdı. Bozalar, Arnavudun gözüne kaçtığı için adamcağız, birdenbire kendini toplıyamadı. Elile gözlerini silerken bu sefer, diğer biri güğümlere yapışınca o da caddeyi tuttu. Tabiî peşinden biz de...

Az sonra Sancakkonağı arsasında toplandık. «Şimdi bu bozaları ne yapacağız?» diye düşünüyor ve gülmeden katılıyorduk. İçimizden biri, «içelim!» dedi ve başladık, bardaklara doldurup doldurup içmeğe. Fakat biter, tükenir şey değil ki.. İki güğüm boza, onar kilodan yirmi kilo eder. Düşünün ki o zaman biz çocuğuz. Dörder beşer bardak içer içmez küçücük midemiz doldu, bozalar burnumuzdan taşmağa başladı.

Neyse, içeceğimiz kadarını içtik kalanını da oradaki bir yalağa dökerek «kuçu, kuçu!» diye köpekleri çağırıp onlara ik-

(Arkası 32 inci sayfada)

— Çocuğum, sensiz hiç birşeyin zevki yok. Şimdi beraber yiyelim.

— Karımın seni rahatsız etmesinden korkarım.

SOLMAYAN BAHAR

★★

Artık sıcaklığını kaybeden sonbahar güneşi, solgun ışıkları ve baygın ılıklığile, geniş salonun açık camlarından içeri süzülerek; pencerenin yanındaki koltukta oturan, beyaz ipek saçlı, yumuşak, pembe yüzlü anneyi, tatlı bir gevşeklikle ısıtıyordu.

İhtiyar anne; genç oğlunun yaptığı, bu, alçak tavanlı, geniş pencereli evi nikel ve kristaldan yapılmış mobilyeleri, masaları yadırgıyor; bu odalarda, bu eşyaların arasında dolaşırken, yüksek tavanlı odaları, kafesli pencereli, rahat eşyalı eski konağını düşünüyordu. Vazodaki krizantemler ona, bahçesindeki bol, çeşitli çiçekleri hatırlatıyordu.

Pencerenin perdesi dalgalandı. Odaya serin bir hava dolmuştu. Kapı açılmış içeri oğlu girmişti.

Genç adam, ağır ağır yürüyerek annesinin yanına geldi. Önce ellerini, sonra yanaklarını öptü:

— Anneciğim, bu gün yine erken uyanmışsın, neden böyle?

— Beni güneş uyandırdı.

— Kahvaltı ettin mi anneciğim?

— Hayır yavrum seni bekliyordum.

Yazan:

CAHİT UÇUK

İhtiyar annenin başının içindeki duygular, oğlunun yüzünü görünce dağılıvermişti. Yumuşak, tatlı bakışlı gözleri gülüyordu:

— Çocuğum, sensiz hiç birşeyin zevki yok. Şimdi beraber yiyelim...

Pencerenin yanındaki zile basmıştı. İçeri giren hizmetçiye sordu:

— Kahvaltı hazır mı kızım?

— Evet efendim, buyurunuz..

Hizmetçi kız çekildi. Anne, pencere önünde dışarlara bakan oğluna seslendi:

— Haydı yavrum...

Kahvaltılarını yedikten sonra yine salona geldiler.

Genç adam, kendini rahat bir koltuğa bıraktı. Elinde cıgarası tütüyor, gözü yarı kapalı duruyordu.

İhtiyar anne, dışardaki güneşe, son yeşilliklere uzun uzun baktı, sonra oğluna döndü:

— Hava güzel sen gençsin, günün boş, işin yok. Niçin böyle neş'esiz, hattâ gamlı duruyorsun?.. İhtiyar anacığının sana bunları söylemesi, hatırlatması biraz garip amma, ne yapayım, söylemeğe mecbur oluyorum.

Gözleri salonun köşesinde duran kuyruklu piyanoya ilişmişti:

— Hem artık piyano da çalmıyorsun!

— Haklısın anne. Fakat içimde, bir yorgunluk, bezginlik, daha doğrusu bıkkınlık var..

— Niçin evlenmiyorsun?

Genç adam, gülümsiyerek annesine baktı:

— Evlenmemi ister misin anne?

— O nasıl lâf çocuğum, istemez olur muyum hiç?

— Bugünün kızları hareketli, gürültücü şeyler. Karımın seni rahatsız etmesinden korkarım.

— Bilâkis yavrum. Evimde ses, neşe, hareket istiyorum Ve sabahları güneşle değil, torunumun sesile, ağlaması gülmesile uyanmak ne güzel şey olacak...

Ana oğul, saatlerce, uzun uzun konuştular.

***

Salonun pencereleri açılmış, ilkbaharın altın ışıklı, ılık güneşi, içerlere dolmuştu.

İhtiyar anne, gözleri kapıda bekliyor, kalbi çarpıyor, kulağı evin içindeki telâşlı gürültüleri dinliyordu. Biraz sonra kapı hızla açıldı, Oğlu içeri girdi:

— Müjde anneciğim. Bir kızımız dünyaya geldi.

Kollarını açmış annesine doğru koşuyordu. Ana oğul sarmaştılar, öpüştüler. İkisinin de gözleri yaş içindeydi. Genç adam, annesinin elinden tuttu. Salondan çıktılar. Bir koridor geçtikten sonra, yine güneşli bir odaya girdiler.

Güzel, fakat, solgun bir genç kadın, geniş yatağın içine uzanmış, gözleri yarı örtülü, yüzünde en tatlı baygın bir gülümseme ile yatıyordu.

İhtiyar anne, karyolaya doğru yürüdü. Gelinine yaklaştı. Onun yanaklarından öptü:

— Varol yavrum. Evimizin neşesi kızım..

Fazla birşey söyliyemiyor, gözlerinden yaşlar akıyordu.

Genç kadın, yandaki küçük karyolayı işaret etti.

Fısıldadı:

— Kızına baksana anne...

İhtiyar anne, karyolaya eğildi. Beyaz örtüler içinde, ipek gibi nazlı, pembe bir yavru yatıyordu. Onu öpmeğe kıyamadı, yalnız, yavrunun temiz kokusunu içine çekti:

— Allahım sana yüzbin şükür...

***

Kapı yavaşça aralandı İçeri beyaz patikli, uzun pijamalı bir yavru girmişti. Parmaklarının ucuna basarak yürüdü, büyük annenin yatağına yaklaştı. Karyolayı sarsmamak için yavaşça tırmandı, ihtiyar annenin yanaklarından öptü. Anne, uyanmıştı. Yavruyu kolları arasına aldı, konuşmağa, gülüşmeğe başladılar. Aradan kısa bir zaman geçmişti. Kapı, yine açıldı. Bahar gibi taze kadınla, genç erkek içeri girdiler.

Anne ve yavru onları görünce sevinmişlerdi.

Genç adam ve genç kadın anneyi öptüler:

— Biliyor musun anne, bu gün evlendiğimizin üçüncü yılı tamam oldu.

ıhtiyar anne, gülümsedi:

— Biliyorum çocuklar, bu senelerin nasıl geçtiğini anlamadığım halde, yine biliyorum.

— Nasıl hatırladın anne?

İhtiyar kadın, pencerelerin dışındaki güneşi gösterdi:

— Yine bahar geldi.

Sonra gelinini gösterdi:

— Bahar hiç gelmese de zararı yok. Artık ona ihtiyacımız kalmadı. Üç yıldır evimin içini, neşesi, tatlılığı, güzelliğile dolduran gelinim, ve yavrum var...

RÜYA İLE BAŞBAŞA

Tevfik Abdürrahman Tanyolaç

Ürperiyor dalgalar, başbaşayız seninle.
Akdenizin göğsünde, biraz, gönlümü dinle!..
Yüzün neler söylüyor?.Saçın kumral mı bilmem?
Dudakların susuz mu, uçuk mu, al mı, bilmem?
Gözlerin mavi midir, siyah mıdır, elâ mı?.
Seven bakışlarında arıyorum Leylâ mı.

Seni nasıl özledim, anlatamam ki sana..
Çöl içinde bunalan, varlığıma baksana.
Yüzler, içler: maskeli; bakışlar: gizli pusu;
Seni nasıl bulayım, ey bağrı kandıran su?.
Bu sonsuz enginlerde açıyorum içimi;
Denizin gözlerinden toplıyorum incimi..

Daldığım kıyılarda, bilmem, sen dolaştın mı?.
Aynan olan ufuktan iç eline aşdın mı?.
En düğümlü yılların kininden kurtul da ak!.
Seni yaşayan benim; nolur, gözlerime bak..

Saçlarımız karıştı, dudağımda elin mi?.
Avunamıyorum ben; sen, yanmayı bildin mi?.
Sabahı sormuyorum, bu gecenin yelinden,
Doğup batan günler de söylemiyor dilinden.
Benim solmaz güneşim: bir insan yüreğidir,
Onunla anlaşmak ta kafamın dileğidir.

Gök, suların gönlünde, yorgun argın yatıyor;
Yıldızlar, sanki nabzım: durup durup atıyor.
Ay, denizin sinirli, bükük dudaklarında
Uçuşan, sarı sarı bir yığın gül yaprağ..
Çözemedim, yoluma dolanan gizli bağı,
Derindir kırışıklar, düşüncemin alnında..

Enginde yol arıyan pervanenin sesi var,
Kafamdaki yüzünün karşımda gölgesi var.
Göğsümde tutuşuyor, yalnızlığın alevi;
Benim kafamın eşi, benim gönlümün evi!

HEYKELTRAŞ CELLİNİ ve SEVGİLİSİ KATERİNA

Floransayı ve diğer İtalyan şehirlerini süsleyen birçok muazzam heykelleri, bilhassa altından işlediği eserleri ile meşhur olan Benvenuto Cellini'ye Rönesansın İtalyan mümessili ismi boşuna verilmemişti.

O, san'atile, mizacı, şahsiyeti, ahlâkı ile ve hatta aşki ile tam bir Rönesans tipi yaratmıştır.

1500 senesinden 1571 e kadar süren hayatı, çocukluğundan itibaren birçok maceralar, felâketlerle doludur. Yüksek san'atkârlara mahsus huysuzluğu yüzünden, ailesinin yanında barınamamış, on beş yaşında iken Romaya kaçarak, o zaman Papa olan yedinci Clement'ın himayesine sığınmıştı.

Daha çocuk denecek yaşında bile, bir kusur olmamakla beraber birçok felâketlere uğramasına sebep olan bir huyu vardı: Cellini mahir bir heykeltraş olduğu kadar usta bir askerdi; fırçasını ve kılıcını ayni serbestile kullanmakta tereddüt etmezdi. Meşhur St. Angelo zindanında geçirdiği seneler, Papa Paul Farnese'in içine cam tuzu karıştırılmış yemekleri yiyerek çektiği ıstıraplar, hep düşünmeden kılıç kullanması ve sözünü sakınmaması yüzünden değil miydi?

Birçok maceralardan sonra, Benvenuto Cellini Kardinal Ferrara'nın himayesinde, o zaman Fransa kralı olan birinci Francois'nın huzuruna çıktı. San'atkârları himayesile tanınmış olan Francois, ona birçok siparişler verdi ve Leonardo de Vinci'ye verdiği maaşla, daimî heykeltraş olarak Fontainbleau sarayında alakoydu.

Görünüşte, Benvenuto için artık parlak bir istikbal açılmış, zindanlar, rutubetli, böcekli bodrumlar birer kâbus halinde maziye karışmışlardı.

Fakat onun asıl iç ıstırabı o zaman başlıyordu.

Ayni zamanda kuvvetli bir muharrir olan Benvenuto'nun, bu tarihe tesadüf eden hatıralarında yalnız bir tek mevzula alâkadar olduğu görülür:

Katerina isminde bir Fransız kızı... Kusursuz bir güzelliğe malik olan bu kız, san'atkârın metresi ve modeli idi.

Bu genç ve güzel Fransız kızıyle beraber geçirdiği birkaç sene, hayatının en mes'ut, belki de biricik mes'ut seneleriydi. Aşk, para, san'at, mevki ve şöhret, hepsi vardı. Bir tanesi bile yalnız bir insanın "mes'udum„ diyebilmesi için kâfi gelen bu unsurların hepsi bir araya gelmişti.

Yazan :
İLHAN S. TANAR

Fakat pek kısa bir müddet için. Benvenuto, işleri çoğalınca Paolo Miccieri isminde bir Floransalı genci asistan olarak yanına almıştı. Sinsi şahsiyetinde en bayağı huyları gizlemeğe muvafak olan Paolo, ustasına kendini okadar iyi tanıtmağa muvaffak olmuştu ki, Benvenuto ona yalnız studyosunun değil evinin de anahtarını teslim etmiş; kendisi sarayda meşgul olduğu zamanlarda, güzel Katerina'yı asistanına emanet ederek:

— Dikkat et, Miccieri, demişti, gençlerin kanı çok sıcak cevelân eder.. Katerinayı genç erkeklerden uzak bulundur ben yokken...

Miccieri, yalancı dudaklarının ve alçak kalbinin üstünde haç işaretleri yaparak, ustasının sözünü yerine getireceğine yemin etmişti.

***

Benvenuto ile bütün asistanlarının, studyodan birkaç saatlik mesafede bir şatoya davetli oldukları bir gündü. Miccieri, Katerinayı yalnız bırakmanın caiz olmıyacağını ileri sürerek daveti reddetmişti.

Benvenuto, şatoya gitmek üzere yola çıkar çıkmaz, içinde sebebsiz bir neşesizlik başgösterdi. Sanki bir ses mütemadiyen:

— Geri dön, geri dön, diyordu.

Artık ne yolların güzelliği.. ne de ziyafet sofrasının zenginliği onu oyalamıyordu. Nihayet, ev sahibine özür dileyerek atına atladı ve dörtnala evine döndü.

Kapıyı Katerinanın annesi açmış ve onu görür görmez:

— Katerina, Paolo, usta geldi... diye haykırarak düşüp bayılmıştı.

Yukarı kata fırlayan Benvenuto, biribirinden ayrılan yarı çıplak iki vücutle karşılaştı.

Şaşkınlık, mahcubiyet, korku, iki kabahatlıyı sanki felce uğratmıştı.

Benvenuto'nun kılıcı, havada bir yarım daire çizerek üzerlerine indiği sırada Miccieri, bir yılan çevikliğile sanatkârın bacaklarının arasından sıyrılarak kaçtı. Onun icabına sonra bakılabilirdi; şimdi sıra, dizlerine sarılarak ağlayan Katerinanındı.

Benvenuto'nun kılıcı ağır ağır indi.. ucu yere dayandı ve öylece kaldı,. Istıraptan donmuş, kalmıştı. Büyük sanatkâr, dizlerine sarılan güzel kadına bakarken ne düşünüyordu?

Ayaklarının dibinde sürünen büyük aşkını, saadetinin harabesini mi, yoksa yıkılan kalbini mi?

"İyi hatıraları canlandırmak, büyük kederleri teşdit eder... »

Şimdi yalnız iyi günleri hatırlayordu.. mes'ut fakat kısa günler.. meşhur bir İtalyan atalarsözünü hatırladı:

"Bir çiçek bile yalnız bir ân için güzeldir: koparıldığı dakika.„

Cellinin en mes'ut zamanı evinde Katerinayı dizlerine oturtarak geçirdiği saatlardı....

Benvenuto için Katerina sadece bir kadın, bir dişi değildi., dehası ondan hız alıyor, sanatı kusursuz güzelliği onda buluyordu. Sanatkârlığı ile, bu yerde sürünen güzelliği ebediyete hediye etmişti. Katerina ile sanatını o kadar eş tutuyor, ikisini de öyle çok seviyordu ki, genç kadını öldürmeğe bir türlü eli varmadı.

Yavaş yavaş Benvenuto, itidalini topladı. Katerina ile annesini evden kovmakla öfkesini, yasını yatıştırmağa çalıştı. Yalnız kalınca olduğu yerde çökerek ağladı. Bir küçük kadın, koskoca sanatkârı yenmişti. Başını kaldırdı: Yerde uzanan kılıcının, iri bir başparmak şeklindeki kabzesi, köşede Katerinanın sanki kendisile alay eder gibi sakin ve mütebessim, bu faciayı seyreden, tabiî cesamette bir bronz heykelini gösteriyordu.

***

Bu, kolay kolay yatışacak bir ıstırap değildi. Benvenuto'nun her ân karşılaştığı krokiler, statüler, tamamlanmış veya tamamlanmamış eserler, hep, hep Katerinaya bakarak yapılmıştı.

O kadar alışık olduğu kadın, daima önündeydi. Bunları ya ortadan kaldırmak, veya unutmak, onları yalnız sanatkâr gözile görmek lâzımdı.

Benvenuto, hiçbirini yapamıyordu. Gözünün iliştiği bir mermer ayak, veya bir alçı kol ona yalnız alçı ile mermerin, kömürle kâğıdın temasını değil, dudaklarının sıcak, canlı ete değişini hatırlatıyordu.

Bir taraftan da, kıskançlık içini yiyordu. Miccieri'nin Katerina ile beraber yaşadığını duymuştu. Ötede beride kendi aleyhinde birçok sözler söyledikleri de kulağına gelmişti. Şüphesiz Miccieri yakında Katerinadan bıkacak ve bir gün ortadan kaybolacaktı.

Bu dedikodular, onu büsbütün deli etti. Gözünde ne şöhret vardı artık.. ne şan, ne para, ne mevki.

Ve, Fransa kralının sarayını terkederek Floransaya döndüğü zaman birtek his taşıyordu:

İntikam.

Aşkta ihanete uğrayan bir adama talih daima yardım eder. Benvenuto'da kaçak sevgilileri bulmakta güçlük çekmedi.

Ve bu sefer kılıc, Miccieri'nin gırtlağına dayandı. Alçaklığı kadar da korkak olan Miccieri :

— Hayatımı bağışla, ne istersen yapacağım.. diye yalvarıyordu.

Cellini'nin en meşhur eserlerinden : Medüs'ün başını elinde tutan Persüs

Benvenuto :

— Şimdi memurlara haber yollayacağım, dedi, benim gözlerimin önünde Katerinayı nikâhla alacaksın.. yoksa...

Kılıç havada bir daire çizerek tekrar Miccieri'nin boğazına dayandı. Ve hakikaten, biraz sonra Katerina ile Miccieri'nin nikâhları kıyıldı.

Halâ sevdiği kadının namusunu kurtarmak için, kıskançlık ve intikam gibi en ibtidaî, fakat en kuvvetli iki hissi yenerek; insanlığın fevkinde bir nefs fedakârlığı gösteren Benvenuto Cellini, artık yeni bir eser yaratamaz bir hale gelmişti.. çalışamıyordu.. alıştığı modeli karşısında olmadan dehası işlemiyor, hiçbir güzel, sanatkâr gözünü tatmin etmiyordu.

Nihayet Katerinayı tekrar studyosuna çağırdı ve modellik ettirdi. Bu vefasız kadına karşı hisleri karmakarışıktı : Öfke, nefret ve önüne geçilmez bir ihtiyaç :

Hayatının tek aşkı olan bu kadın, heykeltraşın her eserinde bir iz bırakmıştır.

***

O zamandanberi, Floransa şehrini gezen seyyahlara, meşhur Loggia dei Lanzi'de Benvenuto Cellini'nin çok meşhur bir eseri gösterilir: «Elinde Medüs'in kesik başını tutan Persüs» heykeli. Bu heykelin bir de efsanesi vardır. Medüs gayet güzel saçlı bir kadınmış, fakat bir gün ilâhe Minervanın gazabına uğrayarak, saçının herbir teli korkunç bir yılan haline gelmiş; ve gözleri de öyle müthiş bir ifade ile parlamış ki, her gören taş kesilirmiş. Nihayet Persüs, kadının kafasını kesmiş, ve daima elinde taşıyarak düşmanlarını korkuturmuş.

Benvenuto bu heykelde çok muvaffak olmuştur. Yılan saçlı Medüs'ün yüzünde, bakanları taşa çeviren dehşet ve ıstırap; âşıkile beraber yakalanan Katerinanın yüzünde beliren ifadenin aynıdır. Bedbaht heykeltraş, hayatının son senelerinde neşrettiği hatıralarında bu heykelden bahsederken der ki:

"Başımdan o müthiş facia geçmeseydi, Katerina bana ihanet etmeseydi; hiçbir zaman Medüs heykelini muvaffakıyetle başaramazdım. O heykel, benim tatmin edilmemiş kıskançlığımın, donup kalmış, taş kesilmiş intikam arzularımın âbidesidir.„

BİRİCİK SAADET

İçli, ve acı çekmiş bir kadının gözyaşları ile yazıldığı pek belli olan kısa mektubunu okuduğum zaman, içimde derin bir sızı duydum. Uzun yıllardır kızından ayrı yaşayan, ölüme mahkûm bir kadındı o..

Odamda, gözlerimin önünde uzaktan kızını sevmek, onu bir kerecik görmek için kalp parçalayan bir yalvarışla bana yazıyordu.

Öğretmenliğin gönle dökülüp, gönülde kalan ne acı sırları vardır. Yavrusunu uzaktan, sadece gözleri ile sevmek isteyen bir anneye...

— Olamaz, diyecek kadar kalpsiz olmak mümkün mü idi?

Tezelden bir karşılık vererek kendisini hangi gün ve hangi saatte bekleyeceğimi bildirdim..

***

Kapıcı:

— Bir kadın sizi görmek istiyor! dediği zaman, onu tanımadığım halde, içimde bir çarpıntı ile ayağa kalktım, karşıladım.

Yüzünde bir damla kan yoktu.

İki iri siyah göz,

İncecik kaşlar,

Düz ve geniş bir alın,

Bütün telleri ağarmış saçları..

Bir bakışla insanda saygı yaratan bir tip..

Söz söyleyecek halde değildi. Bunu anlayınca birden titreye titreye ilerledi. Gözyaşları ile ellerimi öpmeğe başladı.

Yazan:

Mükerrem Kâmil Su

Oturttuğum koltuk içinde çok zaif, çok küçülmüş gözüküyordu. Bu kadın birşey söylemeden sadece insanın yüzüne baksa.. bütün hayatının acı fırtınalarını, çektiği gönül dolusu sızılarını anlatacak kadar manalı idi. Kendini tutmak, sakin olmak istediği pek belli idi.

Onu, daldığı karanlık derdin uçurumundan ayırmak için gündelik gazete dedikodularından açtım. Ve sonra ürkek bir sesle:

— Söz veriyorum size, dedi. Hiç sesimi çıkarmıyacağım. Geldiği zaman, kendisine baktığımı sezdirmeden onu gözlerimle seveceğim... o kadar. Sizi müşkül mevkide bırakmıyacağım bayan direktör.

Acaba bir kadın olduğum için mi bu kadar acı duyuyorum? Onun sakin olmasını isterken, kendim hayecandan solmuş, bitmiştim.

Bu sırada telefonun zili yardım etti.

Ben, resmi bir iş için mikrofon elimde konuşurken, o odanın loş köşesinde, tutulmuş bir hınçkırık kümesi gibi, sarsılıyordu. Gündelik işlerin insanı kendinden alan, avutan, acılarından sıyıran bir hali var.

Başımı ona çevirdiğim zaman adeta gülümsiyordum.

—İnciyi çağırmadan önce biraz konuşalım!.. dedim. Hem gördüğünüz zaman birşey belli etmemek için kuvvet toplarsınız, hem de kızınıza ait bazı şeyleri öğrenirsiniz.

— Elinizde herşey!.. dedi. Nasıl isterseniz.

— Kaç senedir İnciyi görmiyorsunuz?

— Ondan ayrılalı on üç sene oldu. Fakat üç senedir görmedim.

— Nasıl?

— Yani demek istiyorum ki öteki okullada uzaktan, bahçede oynarken görürdüm. Okulun demir parmaklıklarına dayanarak, karşıdan bakanlara ne kadar gülünç geleceğini düşünemeden, onu seyrederdim.

— Demek ki İnciyi buraya geleli görmediniz?

— Evet bayan direktör. Bahçeniz iç tarafta..

Çocuğunu suçlu, kan dökmüş insanlar gibi böyle uzaktan görmeğe mahkûm olmak için, bu kadın ne yapmıştı? Eskiden çok güzel olduğu muhakkaktı.

Acaba?!!..

Aklıma üşüşen fena şeyleri dağıtmak için yine İnciden konuşmağa başladım.

— Şu halde İnciyi çok büyümüş, serpilmiş göreceksiniz. Çok ta güzelleşti.

— Nasıl şen midir, içli midir?

İçi yanan bir anneye, zaman zaman İncinin dalıp giden bakışlarındaki acıyı mı söyleyecektim?

Yalan; bazı yerlerde bütün bir saadetten daha güzel ve lüzümludur.

— Yook.. İnci çok şen, çok şakacı bir kızdır. Okulumuzun bülbülüdür o..

— Dersleri, huyu, gidişi nasıldır? Lâkin acaba sizi çok mu sıkıyorum?

— Ödevimi yapıyorum; dedim. Sıkılmak ne demek? İnci iyi huylu, dürüst karakterli bir çocuktur. Derslerine de bağlıdır. Fakat edebiyata düşkünlüğü diğerlerinden pek fazladır. Güzel şiir okur ve çok güzel yazı yazar.

Lâkin nakış, dikiş derslerinde gevşek olduğu için arada; bu ders öğretmeni kendisinden yanıksamaktadır.

Solgun annenin yüzünde, gözlerinde bir şeyler yandı, söndü. İhtimal kendi çocukluğunu, genç kızlığını, talebeliğini düşünmüştü.

***

İnci odaya girdiği zaman yıllar yaşamış, uzun denemeler geçirmiş bu eski öğretmen.. yerimde bir dal gibi titriyordum.

İnciye birkaç şey sordum. Bu bir içim su gibi güzel kız, tatlı sesile karşılık veriyor, arada bir gülümsiyordu.

Tahrir defterini getirttim. Çıkarken tuhaf bir tesadüfle genç kızın ayağı halıya takıldı. Tanımadığı soluk yüzlü kadının koltuğuna doğru sendeledi.

O zaman yerinden kuş gibi fırlayan siyahlı anne, bir yabancıya yardım edermiş gibi kollarını uzattı.

Göz göze geldiler.

Genç kız kızarmış yüzünü bir çiçek gibi ona çevirdi, son derece tatlı bir gülüşle teşekkür etti.

İnci çıktıktan sonra, kasırgaya tutulmuş bir yaprak gibi kadının odadan süzüldüğünü gördüm.

İnciyi bugünden sonra daha çok sevmeğe, hayatını yakından kovalamağa ve onu benimsemeğe başladım.

Onun yaralı annesi gecelerce uykularımı şaşırttı. İçimde çözülmez bir düğüm gibi yaşadı.

***

"Bayan direktör."

Bana dünyanın en büyük iyiliğini yaptınız. Ölüme giderken son bir defa kızımı çok yakından, gözlerinin içini görecek kadar yakından gösterdiniz.

Size bir teşekkür bile edemeden kaçtım. Bunun sebebini yazarsam üzüleceksiniz.

Size, İnciden ayrıldıktan sonra, bütün hayatımı içine gömdüğüm defterlerimi yollayorum. Onları kızıma ver-

mekte hiçbir kötülük olmadığını anlamanız için, bir defa okumanızı isterim. Siz bu satırlarımı okurken ben de bir servi dibinde dinlenmeğe gitmiş olacağım. Yaşarken bulunmayan gönül sükûnu, belki toprakların altında vardır.

Bayan direktör;

Beni, çocuk denecek bir yaşta iken İncinin babası ile evlendirdiler. Çok zengin ve çok çapkın bir adamdı.

Akraba evinde büyümüş, kimsesiz, fakir bir kızcağızı, ancak bir çokları gibi elde edemiyeceği için nikâhlamıştı. Onunla beş yıl yaşadım. Hiç, hiç mesut olmadım. Bu adam; hırçın, kaba, fena huylu idi. Kaç kere ölüm arayacak kadar bunalmıştım.

Günün birinde yaptıklarına dayanamaz oldum. Küçük kızının nefes aldığı temiz bir yuvaya, sokak kadınlarını getirecek kadar düşkünlük gösteriyordu. Bir gece İnciyi kaparak evden kaçtım. Gidecek yerim yoktu. Parasızdım. Fakat çalışarak kızımı bakacak, yetiştirecektim.

Saklandığımız yerde bizi çabuk buldu. Para hangi kilidi açmaz ki?

Mahkemeyi kazandı. Parasız, hastalıklı bir kadın olduğumu ileri sürerek İnciyi de benden aldı.

— Anneciğim! benim biricik, sevgili anneciğim! Mesudum, çok çok mesudum; dinlen artık sen de...

O zaman, onun mahkemede ileri sürdüğü gibi verem değildim. Fakat sonra.. kızımdan uzaklarda.. gündelik işlerin en katlanılmaz yorgunlukları ile didine didine yakalandım bu hastalığa da...

Kızımı, ilk ve orta okullarda okurken hep uzaktan gördüm. Onu, yalnız gözlerimle sevmeğe o kadar alışmışım ki.. o gün, tatlı bir tesadüfün kucağıma attığı kızımı bağrıma basamadım. Onun gül yaprakları kadar güzel, taze yüzünü, içi denizler gibi dalgalı derin gözlerini bir kerecik öpemedim.

Kızım sizinle konuşurken kendimi okadar zor tuttum ki.. Bu acının derinliğini, hiç bir annenin sınamasını istemem. Odanızdan, yangından kaçar gibi çıktığım zaman, ciğerlerimin son kanını da mendilime içirmeğe çalışıyordum.

O gün düştüğüm yataktan, bir daha çıkamadım. Adresimi yazıyorum size.. Ev sahibim mezarımı gösterecektir.

Bir gün kızımı alıp gelir misiniz?

Bana kızımı, en mes'ut olduğu bir gün, saadetini annesine müjdelemek üzere getirir misiniz bayan direktör?

Bunu sizden, son nefesini veren hastaların bir damla suya duyduğu yanıklıkla istiyorum.

Bu, benim eza ile geçen gençliğimin.. toprakların altında bile kızım için yanacak yaralı kalbimin biricik saadeti olacak..„

* * *

İnciye verilecek defterleri okurken çok ağladım. Talisiz kadının ömrü acı, yakıcı, çok zor yaşanmış bir romandı.

Bu defterleri, İncinin liseden ayrılacağı gece kendisine odamda verdim.

Genç kız hıçkırıklarını kollarımda dindirmeğe çalışırken, o günden sonra annesinin yerini tutmağa çalışmağa ant içtim.

İnci, Ünüveritenin edebiyat bölümünü bitirdikten sonra, bir gün bana bir müjde ile geldi.

Bu müjdenin arkasında genç, yakışıklı, dürüst bir elektrik mühendisi gülümsiyordu.

Düğünlerinde dulundum.

Sababa kadar çok, çok şen geçti.

Ertesi gün, Anadoluda iki aylık bir balayı gezisine çıkacaklardı. Kocasını da beraber alarak İnciyi annesine götürdüm.

İnci bu gün okadar, okadar mesuttu ki... Ölürken bu saadeti duymak için yanan, sızlanan bu anneye ödenecek borç saati çalışmıştı artık.

Ben, küçük bir servi dibinde uyuyan zavallı annenin mezarına, dört yıldır geliyordum. Yasemin dallarının kurumuş yapraklarını ayıklarken, beyaz taşlarına birkaç çiçek bırakırken.. hep bu günü beklemiştim.

İnci annesinin toprakları üstüne kapandı. Onu rahat bıraktık. Açılıncaya kadar ağladı. Sonra:

— Annecim, benim biricik, sevgili anneciğim. Mes'udum, çok, çok mes'udum!, dinlen artık sen de.. dedi.

Servinin üstünden: gülüş gibi ince ve tatlı bir kuş sesi geliyordu...

500 Yıl Önce Komünizm Esaslarını Kurmağa Çalışan İki İhtilâlci:

— I —

BÖRKLÜCE MUSTAFA

Osmanlı tarihi kanlı ve korkunç birçok büyük isyanlar ile doludur. Şeriat için, taht için, iktidar mevkii, hırs ve intikam için kopan bu isyanlar heman heman biribirinin aynidir: Kan dökülür, başlar kesilir, yağmalar, kıtaller yapılır; ve tıkabasa doymuş olanlar çekilerek yerlerini açlar alırdı.

Fakat 1421 de kopan isyan, bütün bunlardan ayrı, bambaşka bir mahiyette ve Osman oğulları devletini yıkacak şekilde dehşetli ve ehemmiyetli idi.

Bugün Karl Marks'ın yeryüzünü istilâ eden «herşeyde iştirâk» prensibi, bu yeni ihtilâlin ön safta tuttuğu ve nafiz bir silâh olarak kullandığı prensipdi.

Simavna kadısı Bedrettinin esaslarını kurduğu bu yeni mezhebi, kadının kütehdası Börklüce Mustafa idare ediyordu.

Dervişler, mollalar, açlar, serseriler, maceraperestler, fakirler, işsizler, kovulmuş askerler tarafından büyük bir muzaheret gören bu yeni mezhebe, hıristiyanlar bile iştirâk etti. Kısa bir zamanda Sakız adası karşısındaki Karaburun binlerce asi ile doldu. Atlar, bütün ovaları istilâ etti. Meydanlar vaizlerle doldu. Kadı Bedrettinden ziyade isyana hakim olan Börklüce Mustafa, Rus ihtilâlcisi Lenin kadar müthiş bir rol oynadı.

Eğer, bu iki ihtilalcinin yanıbaşını alan adamlar da, kendileri kadar mutaassip, müteheyyiç ve fedakâr olmuş olsalardı, bugün tarih, ihtimal bambaşka bir seyir takip edecekti.

500 kusur yıl önce, komünizmin iptidaî esaslarını kuran Simavna kadısı Bedrettin ile Börklüce Mustafa, üzerinde durulacak iki mühim ihtilâlcidir. Börklüce Mustafa ile başlayan bu yazıdan sonra size Simavna kadısı Bedrettini de okutmuş olacağım.

Börklice Mustafa, gür, nafiz sesile, etrafına toplanan kalabalığa hep ayni şeyi söyledi:

— Ben senin evinde, kendi evim gibi otururum. Sen benim elbiselerimi giyer, silâhlarımı, arabalarımı kullanırsın. Yalnız kadın müstesna... Herşey hepimizin.. Her şeyden hiç birimiz mahrum olmıyacağız!..

Kalabalık, bütün bu cazip vaidler karşısında, hayranlığını yine ayni kelimelerle ifade eder, bir oğultu halinde:

— Dede sultan!.. Dede sultan!.. diye haykırırlardı.

Halkın "Dede Sultan" ismini verdikleri Börklüce Mustafa [1] simsiyah, yuvarlak sakallı, kalın, sarkık kaşlı, cahil bir adamdı. Fakat heyecanı ve taassubu sayesinde Simavna Kadısı Bedreddinin en sadık müridi idi. Mustafa, kadıya uzun yıllar kethudalık yapmış, ve onun telkinleri ile ham zekâsında neşvünüma bulmuş, sonra mezhebinin kumandanı olarak yer almıştı.

Börklicenin isyanı birdenbire patlak verdi. Yıldırım Bayezit, Timurlengin darbesi ile devrildikten sonra yerine geçen birinci Mehmet, kardeşleri ile boğuşmaktan yeni kurtulmuştu. Osman oğullarının orduları Balkanlarda seferlere çıkmış, denizde yeni zaferler için hazırlıklara başlamıştı.

Börklice Mustafa, beyaz bir at üzerinde Sakız adası karşısındaki sahillerde, Karaburunda isyan bayrağını kaldırır kaldırmaz, Ege toprakları alt üst oldu. "Her şeyde iştirak" vaidi dört tarafa yayılmıştı. Binlerce atlı, yaya dervişler, serseriler, maceraperestler, işsizler, fakirler, kovulmuş sipahiler, yeniçeriler, mollalar, medrese talebeleri, hıristiyanlar akın akın Karaburuna, Stilaryos dağı eteklerine koşuyorlardı.

Her yerde, hep ayni şey söyleniyordu:

— Herşey hepimizin.. sen ve ben ikimiz biriz. Aramızda hiçbir fark yok. Ben ne yersem, ne giyersem, sen de ayni şeyi yiyecek, ayni şeyi giyeceksin. «Yalnız kadınlar müstesna» senin kadının senin, benim kadınım benim!..

Hıristiyan kasabalarına giren ihtilâlci dervişler, küçük atları üzerinde şöyle bağırıyorlardı:

— Aramızda fark yok. Bir Allâhın kullarıyız.. İçinizde Allaha ibadet etmeyenler kâfirdirler!. Allâha ibadet edenler bizimle beraber sayılırlar!.. Biz ve siz ayni gaye uğruna dövüşüyoruz. Herşey hepimizin.. Sen ve ben farksız birer insanız!..

Bu yeni ve cazip vaitler, hıristiyanları da bir ânda ihtilâlciler içine attı.

[1] Börk, külâh nev'inden bir serpuştur.

Börklüce Mustafa, atının bastığı her yerde ardına takılacak binlerce insan buluyordu.

***

Birgün Börklüce Mustafanın dört tilmizi Sakız adasına gittiler. Dördünün de başları çıplaktı. Ayakları çuha parçaları ile sarılıydı Ellerindeki kuru değnekleri sallaya sallaya adanın Giritli keşişine çıktılar. İçlerinden biri değneği yere vurarak:

— Ben de senin gibi keşişim, bana derviş, sana rahip derler. Ben de senin Allâhına tapıyorum. Sen de benim Allâhıma tapıyorsun, ve geceleri ben, denizin üstünde ayaklarımla yürüyerek seni görmeğe geliyorum!. dedi.

Rahip gözlerini yumarak tasdik etti:

— Evet ikimiz de keşişiz, ikimiz de bir Allâha ibadet ediyoruz, ikimiz de biriz. Bundan önce kardeşimiz Mustafa ile beraber hayatı istiğraka daldık, biribirimizi biliriz; ve kardeşimiz sık sık geceleri denizi geçerek bizimle görüşmeğe geliyor!.. dedi [2].

***

Her gün deniz gibi kabaran ihtilâlciler, yeni mezhebin şevki ile dört tarafı kaplarlarken, birdenbire Karaburuna, müthiş bir haber geldi:

«Osman oğlu İkinci Mehmet, Sırp kıralının oğlu ve Saruhan valisi Sisman'ı ihtilâlcileri tedip etmek üzere yola çıkarmıştı.

yordu. Binlerce ihtilâlci, geceleri büyük bir oğultu halinde kendisine:

— Dede Sultan!.. Dede Sultan!.. Dede Sultan!. diye hitap ediyorlardı. Artık mezhep müslümanlığın ve hıristiyanlığın birçok adetlerini, padişah kanunlarını iptale başlamıştı. Herkes iğne değmemiş, iplik geçmemiş bir kumaştan elbise giymeğe, baş açık gezmeğe başladı.

Börklüce Mustafa, bu yeni elbiseler içinde kendisine tapan halka alnını göstererek bağırıyordu:

— Bu alın nekadar açık ise, biz de o kadar serbest ve hürüz. Bizi bağlayan kanunlar ve ahkâmları tanımıyoruz. Hürriyet ve musavat için hepsini yırtacağız!..

Artık Ege sahillerini dolduran halk eski Romalılar gibi giyiniyor, eski Romalılar gibi geziyordu.

Sisman'ın Stilaryos geçidinde mahvolmasından biraz sonra, İkinci Mehmedin Aydın valisi Ali Beyi, büyük bir kuvvetle Karaburuna gönderdiği haberi geldi.

Börklüce Mustafa binlerce tilmzini Stilaryos geçitlerinde yeniden topladı:

— Hepimiz bir Allâhın kullarıyız. Hıristiyan, müslüman, şii, şafiî, sünnî, yahudi yoktur, hepimiz varız. Hepimiz biriz.. Bu gaye için hepimiz bir olacağız. Dövüşeceğiz, öldüreceğiz... Çünkü hepimiz ayni saadetle yaşamak istiyoruz!. dedi.

Binlerce ihtilâlci, geceleri büyük bir oğultu halinde kendisine:
— Dede Sultan!.. Dede Sultan!..

Ali Beyin kuvvetleri Stilaryos dağı geçitlerine girer girmez, derhal eridi, bir ânda mehvedildi; ve Ali Bey yeni mezhebin salikleri elinden güç halle kurtulup kaçtı.

***

Bu yeni zaferin sevinci uzun sürmedi. İkinci Mehmedin on iki yaşındaki oğlu Murat, yanında Bayezit paşa olduğu halde Anadolu ve Rumeli askerlerinden müteşekkil müthiş bir kuvvetle Kütahyadan Aydına doğru aktı. Derbendleri geçti. Her uğradığı kasaba ve köyde çoluk çocuk, kadın, ihtiyar, genç nekadar yeni mezhep saliki insan varsa kılıçtan geçirdi.

Osmanlı ordusu büyük bir dehşet salarak gelirken, Börklüce Mustafa da, bütün kuvvetlerini toplayarak bu yürüyüşe mukabeleye çıktı. Bir sabah iki ordu Stilaryos dağı yakınında birdenbire müthiş bir kuvvetle çarpıştı. Biri İslâmlıktan uzaklaşmış bir düşmanı ezmek, diğeri de hürriyetini, hayatını, saadetini gasbetmiş telâkki ettiği bir derebeyliği mağlûp etmek hırsile çarpışan bu iki ordu, âmansız bir dövüşe başladılar. Akşama doğru harp meydanında birdenbire derin bir boşluk hissedildi. Börklüce Mustafanın kuvvetleri perişan, darmadağın çekilmiş, büyük bir kısmı ölüler arasına katılmış, bir kısmı da Osmanlıların eline geçmişti.

Esir edilenlerin başında Börklüce Mustafa vardı.

Börklüce Mustafa ile esirler zincirlere vurularak Ayasluğa getirildi. Hepsi de bir meydanda toplandı. Bir kadı, büyük bir sükûnla Börklüce Mustafaya yaklaşarak:

— Eski dinine, mukaddes müslümanlığa dön!.. dedi.

Börklüce Mustafa cür'etkâr ve cesur:

— Benim dinim, Allahımdır. Ben Allaha taparım. Senin taptığın, hıristiyanın taptığı Allaha taparım. Ben kendimi müslüman diye öteki kardeşlerimden ayırmam!.. diye bağırdı.

Arkası 32 inci sayfada

Börklüce Mustafa, altı bin kişilik karışık bir ordu ile Stilaryos dağı geçitlerinde derbal yer aldı. Sisman gaflet içinde geçitlere sapınca, birdenbire müthiş bir hücumla karşılaştı. Birkaç saatte binlerce kişilik ordusu mahvoldu, kendisi de insafsızca öldürüldü.

Bu muzafferiyet, iştrakiyuncuları büsbütün cür'etkâr bir hale koydu. Börklüce Mustafa artık mezhebin babası ve sahibi ruhanîsi halinde dolaşı-

[2] Bizanslı müverrih Dükas'tan aynen Keşiş bu son cümleyi müverrihe aynen söylemiştir.

Sisman gaflet içinde geçitleri sapınca, birdenbire müthiş bir hücumla karşılaştı.

HÂLİKİN NEFESİ

★

Hâliki mutlak, başardığı büyük işlerden sonra dinleniyordu. Biraz yorulmuştu. Arkasında çetin bir gün vardı. İlâhi kuvvetin azalması imkânsız olsa bile, onun da bazan sükûna ihtiyacı olurdu...

Büyük Hâlik endişeliydi. Çünkü dünya yüzünde müthiş bir didinme ve kovalama vardı. Seyyareler biribirine çarpıyorlar, infilâklar oluyor; fakat en çılgınca vakalar arz üzerinde geçiyordu. Hâlik bu sükûnsuzluğun içerisine biraz intizam koyabilmek için, o kadar uğraşıyor ki.. yeni bir eser yaratabilecek vakti bile yoktu.

Fakat en büyük huzursuzluğu insanlar ona veriyordu. Onlar tekrar tekrar kuvvetlerini tecrübe ediyorlar, yeni yeni şeyler bulan akılları dinlenmeden çalışıyordu.

Günlerini gürültü ve koku ile dolduran makineler, türbinler ve motörler keşfediyorlar; öyle ki artık dünya yüzünde rahat nefes almak kabil olmıyordu.

İnsanlar gökyüzünü de araştırıyorlar, elektiriği buluyorlar; ve dünyanın bütün kuvvetlerini kendilerine rametmek için uğraşıp dururken, onlara hayat vermiş olan ilâhlarını unutuyorlardı...

Gündelik mihnet ve meşakkatlar onları eziyor.. ehemmiyetsiz şeyler, derunî varlıklarından ziyade kendilerini alâkalandırıyordu.

Artık nadiren bir niyaz, veyahut bir dua Allaha yükseliyor, kullarına verdiği ilâhî ruhun, nefislerinde henüz sönmediğini ona artık hiç birşey ispat edemiyordu.

Hâlik derin derin içini çekti. İnsanların sükûn ve saadete kavuşmaları için nasıl onlara yardım etmeliydi ?.

Böyle dalmış düşünürken, elleri bir kil parçası buldu; - dünyadaki evlâtları gibi - onunla oynamağa ve yoğurmağa başladı. İnsanları düşündüğü için o ânde bir insan modeli yaptı. Fakat, tamamile aklı bu işte değildi; sırf oyun keyfile bu modeli yaptığından, her zamankinden daha kaba ve büyük olmuştu.

Hâlik dalgın, ellerindeki şekle bakarken, bir insan yarattığının farkına vardı. Hem de bu bir «erkek»ti. Hâlik gülümsedi. Çünkü bu yarattığı insan modelinde muvaffak olmuştu. Eserindeki muvaffakıyetinden duyduğu zevkle, bütün yorgunluğunu unuttu ve çalışmağa devam etti. Yeni bir parça kil aldı. İlk eserini münakkit nazarlarla tetkik etti. Bunda kaba ve büyük olan herşey ötekinde narin ve zarif olacak, kaba yerleri düzeltecek.. birinde dümdüz görülen şeyler, ötekinde dolgun olacaktı. Hâlikin bu tezatlar hoşuna gitti ve «kadını» yarattı. Elleri, büyük bir itina ile kadının zarif uzuvlarını yaratırken, gülümsiyordu; çünkü bu zarafet cidden onun hoşuna gidiyordu... ve hattâ kalbini yaratırken sıcak bir his dalgası onu baştan başa sarmıştı. Bu eserde cidden muvaffak olmuştu!...

Kadının yüzünü şefkatle okşadı, ve hayat verici ilâhî ruhundan ona verdi. Ondan sonra erkeğin başını eline aldı. Fakat tamam erkeğe de nefesinden vereceği ânda, mühim bir iş zımnında çağırıldı.

Dünyadaki seyyarelerden biri yolundan çıkmış, Hâlik onu, etrafına çarparak bir zarar getirmemesi için, tekrar yoluna getirmeğe gitmişti. Hâlik böyle mühim bir ânda ve bütün kalbile birşey yaratmak istediği bir zamanda, böyle rahatsız edildiğine kızıyordu.

Tekrar bu iki insanın yanına döndüğü vakit o kadar dalgındı ki, kadına doğru eğilip, erkeğe yaşaması için vereceği nefesi, tekrar kadına verdi. Ve Hâlik, bu yanlışlığın farkında olmadan, ikisini de dünyaya salıverdi.

***

Dünyada kadınlar arasında, bütün hemcinslerinden daha güzel olmıyan; fakat nerede bulunursa bulunsun etrafında bü-

★★★★★

Yazan:

EMİNE ORTAÇ

yük bir sükûnetsizlik yaratan bir kadın vardı.

Erkekler bu kadını seviyorlardı.

Çünkü bu kadın, onların gündelik hayatlarının meşakkatleri içersine hareket ve neşe saçıyordu. Fakat başka kadınlar, bilhassa aile kadınları, bu kadından hoşlanmazlar ve adeta korkarlardı. Çünkü onun nefesinde, geçtiği her yerde uyuyan ateşleri alevlendiren bir kuvvet vardı. Bu kadının girdiği her muhitte bir neşeli hava esiyor; konuştuğu her kelime herkesikinden daha canlı ve ruhlu oluyordu. Onun için her kadın ona garaz oluyor, ve kin bağlıyordu. Bunu kendisi de anlıyor, fakat hiçbir şey yapamıyordu. Çünkü ona bu harikulâde kuvveti veren Allahın nefesiydi.

Dünya üzerinde bir erkek vardı. O erkek kardeşlerinden daha çirkin değildi. Belki boyu onlarınkinden bir baş uzunluğu daha büyüktü, ve ekserisinden daha sessizdi. Kadınlar ona hürmet ediyorlar, fakat kendisini sevmiyorlardı; mizacı onlara soğuk geliyordu. Kalplerinin her temayülü ve teveccühü, daha tohum halindeyken ölüyordu. Çünkü bu gençde kalplerin ateşini körüklüyecek kudret yoktu. Kendisi bunu hissediyor, fakat birtürlü sebebini bulamıyordu. Vucüdünde hiçbir kusur olmadığı gibi, aklî ve fikrî kabiliyetleri de diğerlerinden farklı değildi.

.....genç kadına öğleden sonra buluşmalarını teklif etti. Kadın, bu ricasından dolayı adama müteşekkir kaldı...

*
* *

Hâlik, dünyaya bakarken, birgün yaratıcılık keyfi içinde halkettiği bu ilâhî insanı gördü. Kadın, etrafına büyük bir rahatsızlık veriyor.. saçtığı alevler büyük birer ateş oluyor, mühlik bir hale gelerek bir aile ocağını söndürdükleri bile oluyordu. Erkek ise sessiz, hatta âciz bir halde yolunu yoruyor.. hayata canlılık ve saadet veren sıcaklığı bulmak, o ateşi körüklemek için nefesi kâfi gelmiyor; yalnızlıktan üşüyordu.

Hâlik bunun esbabını ve kendi yanlışlığını anlıyor. Erkeğe acıyor. Fakat kadına da merhamet ediyordu. Çünki o da mes'ut değildi; insanlar arasındaki huzursuzluğa sebebiyet verdiği için, onun da ruhu sükûna kavuşamıyordu.

Hâlik, bu iki insana nasıl yardım edebileceğini derin derin düşündü. Fakat bu çok zordu: Çünkü insanlar arzın üzerine ayak basarbasmaz, kendi kendilerine yardım etmeğe mecburdular. Hâlik onlara iradei cüziyeyi verdiği için, müdahale etmek istemiyordu; her insan kendini idareye kadirdi.

*
* *

Genç kadın dünyanın her tarafında seyahatlar ediyordu. Kalbindeki büyük tehassürle bu dünyanın bütün güzelliklerini görmek arzusunu, şiddetle hissediyordu.

Bu kadın, muayyen bir seyri olmıyan.. cebir, şiddet nedir tanımıyan bir kuyruklu yıldıza benziyordu. Bu garip kadına Almanyada, Rusyada ve Afrikada rastgeliniyordu. Fakat en ziyade bulunduğu yer Çin ve Hindistandı. Bu memleketlerin esrarengiz derinlikleri onu cezbediyordu.

*
* *

Erkek, bir Alman şehrinde muntazam bir hayat yaşıyordu. Avukat olduğu için insanlar arasındaki anlaşamamazlıkları düzeltiyor, ve bunu büyük bir vazifeşinaslık ve sebatla başarıyordu.

Bir gün tesadüf öyle istedi ki, o kadın bu şehre geldi. Sanat ve ilmin çok itina ile bakıldıkları bu şehir, onu cezbetmiş; o da seyahatini - bir müddet burada kalmak arzusile - yarıda bırakmıştı.. İlme susamış olan genç kadın buradaki üniversiteye devam etti. Derslerini dinlediği bir profesör, bu akıllı talebesine o kadar aşık oldu ki.. bütün diğer kadınları unuttu.

Hergün, biraz daha bu talebesinin muhabbetini kazanmağa uğraştı ve çabaladı. Bütün varlığı o kadar müthiş bir buhran içinde idi ki.. ne yemek yiyor, ne içecek birşey alıyordu. Etrafındakiler, her zaman gayet sakin ve muvazeneli olan bu adamın, yorgun ve meyus bir halde günlerini geçirdiğini.. geceleri uykusuzlukla kıvranarak odasında dolaştığını gördüler.

Profesörün ailesi nihayet bu yabancı kadına yalvardılar: «muhterem bir şahsın evlenmek teklifini kabul ederek, sükûn ve rahatını iade etmesini» rica ettiler.

Müthiş bir korku, genç kadının kalbini sardı. Şaşkın bir halde profesörün teklifini kabul edemiyeceğini.. kendisini sevmediğini söyledi. Profesör, kadının red cevabını işitir işitmez; hayat ona o kadar ümitsiz ve zavallı geldi ki.. onu üstünden attı, intihar etti.. Bu ölümden o yabancı kadını mesul tutarak hâkimin huzuruna getirdiler.

Kederden solmuş sararmış yüzile hakimin karşısına çıktı. Başından ne geçtiğini anlattı. Kendisinin buna sebebiyet verdiğini, fakat o mert adamın ölümünde günahsız olduğunu söyledi. «Bir insan, hiç sevmeğe mecbur tutulur mu? Ve yahut seven bir insanın sevmesine hiç mani olunur mu?»

Genç kadın, hakimlerden bunu sordu. Bu sözlerde büyük bir ıstırabın izleri görülüyordu. Bu yabancı kadın, açık ve sade görüşüyordu!.. Herkes bu kadının, tarif edilmez bir derecede ıstırap çektiğini anlıyordu. İtiraflarının hakikatine inanıldı, ve beraet etti. Genç avukat, muhakemeyi, kendinde tanımadığı bir merak ve dikkatle dinledi. Tekrar tekrar genç kadına baktı. İnce endamı ile hakimin karşısında ne kadar vekarlı duruyordu. Güzel başı, üstünden geçecek fırtınayı hisseden bir bahar çiçeği gibi bükülmüştü. Bu yabancı kadının yüzü çok kederli idi.

Fakat, katiyen aciz ifade etmiyordu. Istırap çekerken bile mağrurdu.. ve vücuduna vakarlı bir duruş vermeğe çalışıyordu. Avukatın kalbini, bu genç günahkâr-bigünah için, sıcak bir merhamet hissi kapladı. Sanki binlerce ince bağ, onunla genç adamın kalbi arasında geriliyor, ateşli, garip, meçhul bir his bütün varlığından fışkırıyordu.

Genç kadın, meyüs ve metrûk bir tavurla mahkeme salonundan çıkarken avukat, arkasından koştu ve kendisine eve kadar refaket etmesine müsaade edip etmiyeceğini sordu. Kadının derin ve müteşekkir bir bakışı sanki kalbinde yeni bir ateş yakmış ve bütün varlığı ısınmıştı. Onu arabasına kadar götürdü. Yanında oturduğu zaman, daha ömründe ilk defa olarak kendisinde bulduğu bir, cesaretle onu teselli edecek kelimeler söyliyordu. En garibi şimdi içinde ısrar eden bir ses ona bu sözleri tekrarlıyordu: «Bu kadını himaye et, senden uzaklaşmasın».

Acaip bir şaşkınlık içinde genç kadına öğleden sonra buluşmalarını teklif etti. Kadın, bu ricasından dolayı adama müteşekkir kaldı. Çünkü o da yalnızlık ümit-

— Arkası 25 inci sayfada —

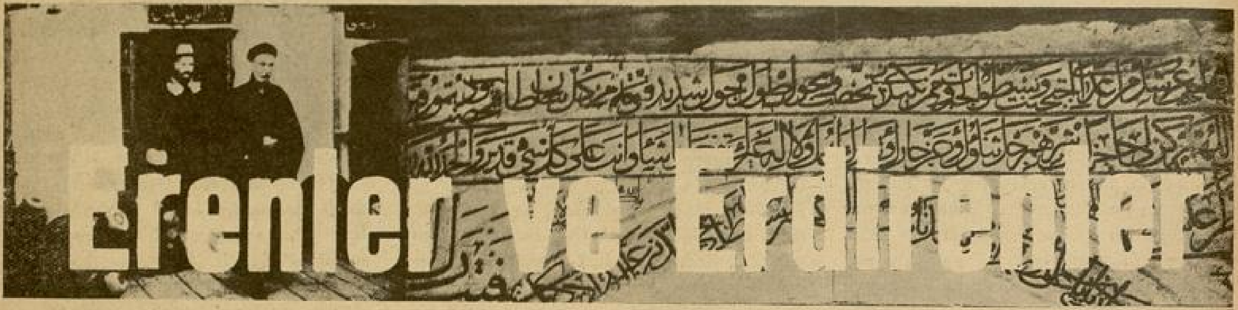

Erenler ve Erdirenler

— Ne yapıyorsun canım?.. herif haydut gibidir. İkimizi de eşek sudan gelinceye kadar, suda ıslanmış sıpaya çevirir. Vazgeç yarım saat kalalım ne olur?...

Diye yavaşça efendinin kulağına fısıldamış onu alıp yürümüştü. Efendi halâ yumruklarını sallıyordu.

Atlar tatlı bir gütürtü ile yem kesiyorlardı, ' arabacı da kendi kendine söyleniyordu :

— Hey yarabbi!.. efendi hazretlerine bak, ne ailesine acıyor, ne de şu ağzında dili olmıyan hayvanlara!.. Bu gidip te ümmeti Muhammedin işlerini görecek . adalet ve hakaniyet gösterecek ha?! Benim şu kula beygir, billâh ondan daha adaletlidir. Arabada gemi kasıp yükün çoğunu verdiğim halde, "baklakır„ın halsizliğini bildiğinden, hiç sesini çıkarmadan.. bir yerde inat etmeden çekip gidiyor. Bizim vilâyetin Evkafı, doğrusu bununla yoluna girer!...

Fakat herif celâllı mı celâllı!.. İnşallah şu Şeyh A; etullaha haddini, çalımını bu bildirir. Tekkenin bütün vakıflarını nasıl yuttuğunu, bu adam ona öğreteceğe benziyor. Allahvere de yıldızları barışmasa... Arabacı, herhalde memleketin canını daha çok yakmış olan Şeyhin, böyle zırdeli bir müdürle uzlaşamıyacağını; ve şeyhin, bu yüzden haksızlığının, zulmünün önüne geçileceğini düşünerek.. efendi hazretlerine karşı duyduğu biraz önceki kini ve garazı unuttu. Islık çala çala yol kenarındaki bir çamın kalın gövdesine omuz vererek yan geldi.

Saliha hanım etrafına bakınarak ağrıyan başını avuçlarile sıkıyor, Sadakat biraz ötede kırçiçekleri topluyordu. Buralar ne güzel yerlerdi. Etraftaki tepeler tamamen yemyeşildi; narin bedenli uzun boylu çam fidanları, iri kocaman meşelerin gölgesinde, yeni silinmiş mermer direkler kadar temiz ve neşeli görünüyor...Nefis bir kır kokusu! öyle bir koku ki, dünyanın hiçbir ıtriyat fabrikası bu kadar lezzetli bir rayha dağıtan birşey henüz keşfedememiştir. Öyle bir koku ki, toprak, su,

Yazan :

CEMAL ATAÇ

◆

№: 3

◆

yaprak, meyva, ve milyonlarca çiçeklerin biribirine katıp karıştırdıkları müşterek varlıklarının hulâsası gibi birşey. Hasılı tarif ve tasvif olunamıyacak güzel bir koku : Havanın temizliği, ya o güzel ve berrak güneşin bol, şıkır şıkır ışığı ! Herşeyi el ile tutulacak kadar âdeta mücessem, müşahhas birşey. Bunları toplayıp bir yere doldurmak ve saklamak mümkün gibi... Saliha hanım, başındaki ağrının birdenbire kesildiğini, gizli bir elin başından bu muannit ağrıyı söküp attığını hissetti. Hayran hayran etrafa bakıyordu. Önünde geniş bir vadı uzayıp gidiyor, karşıki dağların eteklerinde koyu gölgeler, kuytu güzelliklerle ne güzel görünüyordu. Ekin tarlaları, yemyeşil bir deniz gibi dalga dalga savrulup sallanıyordu. Rüzgâr bile burada başka bir ahenkle esiyor... şehirde bir musibet, denizde bir felâket olan rüzgâr burada, ne güzel bir musiki vücuda getiriyordu. Sık ağaçların yaprakları arasında, en usta bir elin idare ettiği sazdan daha üstün, daha nağmekâr bir terennüm.. içe ve cana dokunan bir terane hasıl oluyordu. Burada herşey mes'ut, her yaprak ve her toprak bahtiyardı. İşte cennet burası olacaktı. Saliha hanım, hafiflediğine, o müz'iç ve inatçı başağrısının mündefi olduğuna sevinerek ayağa kalktı; bir iki adım attı, etrafı daha iyi görmek için elini alnına siper ederek baktı, baktı.

— Allah devlete millete bağışlasın ne güzel yerler sanki birer cennet ! Böyle güzel, mübarek topraklarımız dururken koca devletliler ne diye Yemenlere, Cezayirlere, Viyanalara gitmişler de bu kadar can telef etmişler bilmem ki?....

Arabacı bir müddettenberi Saliha hanıma dikkat ediyor, haline acıyor, ve kendi kendine yazık şu kanayaklıya (kadın demektir) ne kadar da zayıf!.. diye düşünüyordu. Saliha hanımın sözlerini işitmişti; içinde mazinin isyanlı ateşleri yandı. Yemen kelimesi bu ateşi tutuşturmuştu. Uzandığı yerden toplandı ve seslendi.

— Hemşire hanım, hemşire hanım: daha buralar nedir ki... ilerde göreceğin yerler daha çok güzeldir. Buralar, oraların yanında bir çöl demektir.

Senin o koca devletli dediğin adamlar, buraların adını bile bilmezler. Onlar İstanbulun sokaklarını, çamurlarını, kirlerini ancak tanımışlardır. Çamlıcadan ötesinin kendi ülkesi olduğunu duyunca, şaşırıp ağzını aşure kefçesi (kepçe) gibi açan padişahlar varmış. Bizim çocuğa okulda öğretmeni söylemiş. Hem doğrudur da.. ben neler gördüm, neler gördüm. Yemende tam yedi sene kaldım; o kum deryasının içine gömdüğümüz babayiğitlerin bir tırnağı bile, oraların her tarafından daha değerliydi. Anadolunun nice evlâtları oralara gömüldü; memleketin nice altınları oralara döküldü. O koca devletlu dediğiniz herifler, bu koca memleketi oralara feda ettiler, halâ da ediyorlar. Allah esbabını halk eylese de taçları ayaklarına, tahtları başlarına geçseydi.

Yerinden kalktı daha birşeyler söylenerek atlarının yanına gitti, onların gözlerini ovuşturdu, yelelerini okşadı, torbalarını aldı. Koşumlarını taktı ve :

— Haydi bakalım beyefendi; gidiyoruz! diye, uzaklarda hararetli hararetli konuşmalarda bulunan iki ahbap efendiye seslendi. Ve Saliha hanıma dönerek :

— Hanım hemşire; siz buyurun rahatça yerleşin, yolumuz artık epeyce düz gider. Biraz kamçı kullanarak yol alalım, akşama Alaçam hanını tutmalı-

yız, yolda kalacak başka bir yer yoktur, dedi.

Tatlı bir meyille buğday tarlalarının arasından kıvrılarak kayıp giden yolda atlar, hiç zahmet çekmeden yaylıyı uçurup götürüyorlardı. Tentenin perdeleri rüzgârla şişmiş havada çırpınıyor. Arada sırada "şırak!„ diye bir ses hasıl ederek Hacı Sadık efendiyi hoplatıyordu. Yollar bozuktu, çok sarsılıyorlardı. Bu defa da yavaş sürmesini, arabacıya onlar yalvarıyorsa da o, hiç birşey işitmiyormuş gibi davranıyor; ve bu sözlere cevap olarak :

— Deeee!.... diye mukabele ediyordu.

O akşamı Alaçam hanında geçirdiler. Ertesi seherle beraber yola çıktılar. Gün kavuşurken vilâyete giriyorlardı.

***

Hacı Sadık efendi kasabaya eyice yerleşmişti. Konağında, bir vezir hayatı yaşamak için ne lâzımsa onları toplamaya çalışıyor; bu hususta molla Mustafanın pekçok yadımları oluyordu. Konağın masrafları günden güne kabarıyordu. Alınan maaşa İstanbuldan getirdikleri altınlar da eklenmiş, fakat birkaç ay içinde bunlar da erimişti.

Hacı Sadık efendi hiçbir yere çıkmaz, hiçbir kimse ile görüşmezdi. Akşamları konakta selâmlık odaları ziyaretcilerle dolar boşalırdı. Efendi hazretlerinin kürkü hakikaten heybetli idi, herkes eski devrin ricaline mahsus bu hayata gıbta ile bakıyordu.

Hacı Sadık efendinin, cidden ricalden birinin ahfadından olduğunu zannediyorlardı. Molla Mustafa bu hususta çok işe yaramıştı. Şimdilik borç almak lâzım geliyordu. İleride elbette bir çare bulunacak, bir para dolabı çevrilecekti.

Molla, geceleri yatağa çekildiği zaman hep bunları düşünür.. bir kulp imal edebilmek için haylıca kafa yoruyordu. Kasabanın yarıdan fazlası Evkafa aitti. Bu varidat, birtakım mütevelli denilen açıkgöz zümrenin elinde kalan sonsuz bir hazine idi. Evvelâ bu yoldan bir çıkar bulmak istedi. Ve ençok varidat getiren Kadiri tekkesine göz dikti. Şeyh Aettullah efendi konağa en sık devam eden bir adamdı; fakat onun eğri boynu, kısa boyu, renksiz ve solg n yüzü, derinden parlıyan küçük mavi gözleri, riya ve her kelimesinde uzun bir dua taşıyan sözleri, Mollanın dikkatinden hiç kaçmazdı. Bu Şeyh efendinin herhalde birçok günahlarının bul.n duğuna içten içe inanırdı. Kadirî tekkesine mahsus varidatı ve bunun mahalli sarfını bir tetkik etseyidi, muhakkak bir hayli yolsuzluklar bulacaktı. Lâkin kendisi Evkaf müdürü olmalı ve yahut ta o dairede salâhiyettar bir vazifesi bulunmalıydı. Bir gün Hacı Sadık efendi fena halde üzülüyordu. Aradan aylar geçtiği halde henüz istediği gibi bir güzel oda hizmetcisi bile bulamamıştı. Halbuki o, ne halayıklar, ne odalıklar düşünmüştü. Zavallı büyük ninesinden dinlediği rical konaklarının devrinde olmadığını, ve çok şükür o devirlerin geçtiğini; şimdi halayık, odalık veren olmadığı gibi.. alan babayiğitler de kalmadığını bilmiyordu.

Fakat hiç olmazsa ihtiyar gönlünü eteklerine takacak gonca kokulu bir tazecik olsaydı. Bu dertlerini Mollaya yana yakıla anlatırdı. Molla da:

— Efendi hazretleri sen ne diyorsun? İşler böyle giderse, yarın alacaklılar eşyamıza bile haciz koyduracaklar, daha benim aylıklar da verilmedi. Memlekette bir ihtiyar anamla bir alil hemşireme beş para gönderemedim. Sen, burada cariye düşünmektesin! diye cevap verirdi.

— Aman Molla biraz daha dişini sık! elbet bir çare bulunacak. Senin bu hınzır kafan burada işlemez oldu, İstanbulda ne melânetler bulur, çıkarır ve tatbik ederdin; şimdi hiçbir iş yapamıyorsun.

Kafam işliyor.. işliyor amma bir iş yapamıyor. Öyleya ben bir ev kâhyasıyım, ancak eve ait işleri çevirebilirim. Az mı etrafı kandırdım. Bu bomboş, tamtakır barhana ne ile dayandı, döşendi. Halıları kira ile alıp yahudinin ağzısı tıkayıncaya kadar neler çektim; bilmiyorsun?.. Hem aklıma bazı şeyler geliyor amma, bu vaziyette yapamam ki . .

— Nedir onlar?

— Sen de yapamazsın.

— Resulullah aşkına söyle, Mustafa, nuruaynim, nedir onlar?

— Ne olacak gayet basit bir iş, şeyh Ayetullah ile ortak olmak.

— Ne ortaklığı?

— Tekkenin varidatına ortak!

— Allah lâyıkını versin Mustafa; sen delirdin mi ayol? Herif bizi ortak eder mi? Hem o mübarek bir zattır.

(Arkası var)

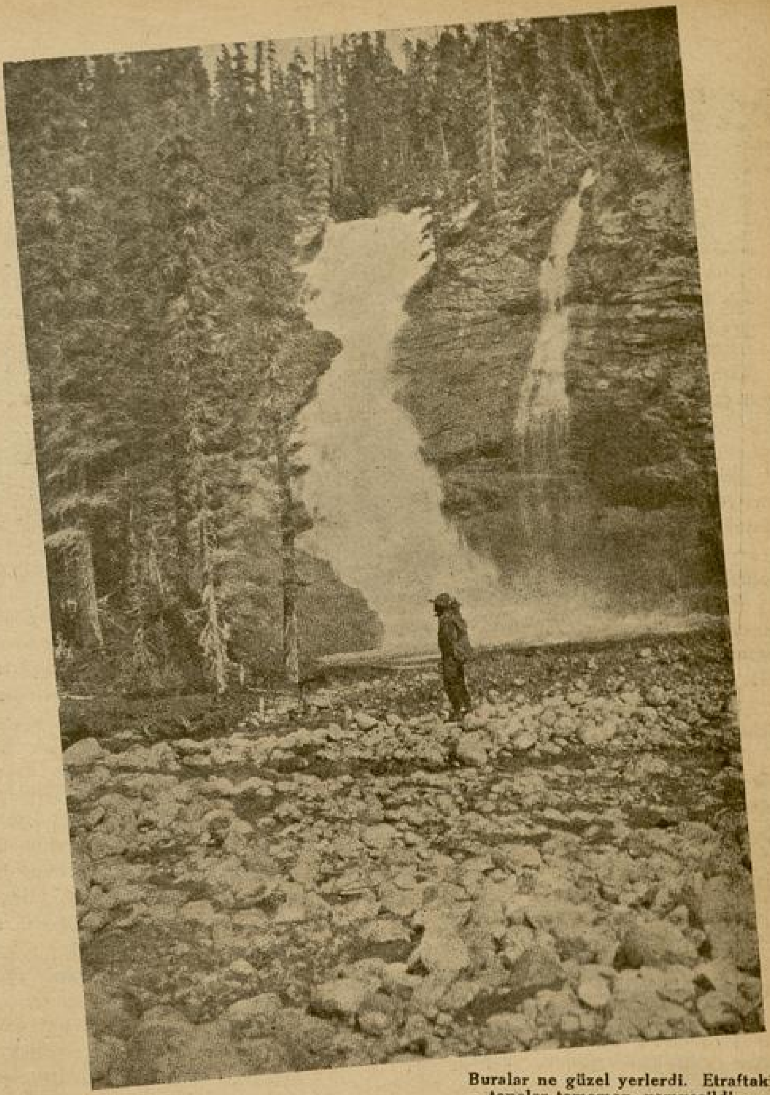

Buralar ne güzel yerlerdi. Etraftaki tepeler tamamen yemyeşildi...

FIRTINA

✱✱✱✱✱✱

Mağrur bir kıvraklıkla başını, daldığı düşünceden kaldırdı; genç kadınla erkeğin gözleri ikinci defa karşılaştı. Bu bakışlar herşeyi tamamladı, ve iki yüreği kaynattı. Kadının gözlerindeki acı derinleşti, dudaklarındaki tebessüm de...

Genç kadın, keskin adımlarla yürüdü. Hiç bir kadının arkasında yürümeyen erkek, genç kadının sağındaydı, solundaydı, önündeydi, ardındaydi.. ve nihayet omuz omuza idiler..

Genç kadının dudaklarındaki tebessüm, gittikçe açılan nemli bir çiçektir. Ve bu çiçek, içli bakışlarının olgunluğu içinde serpilip büyümektedir.

Erkek, söyliyor, genç kadın, zevkle dinliyor. Erkeğin heyecanı, bu zevki kendisine göstermiyecek derecede taşkındı.

— . . . ne olur? Bir tek söz; güzel kadın, ne olur?..

Bilmiyorum: bazı insanlar vardır; mevsimlere benzerler, baharda severler, yazın coşkundurlar, sonbaharda düşünceli ve kışın da uyurlar..

Bazı insanlar da bütün ömürlerince bir tek mevsimin çocuklarıdır.

Ben, ne ilk söylediklerimdenim, ne de son söylediklerimdenim. Ben, dört mevsimi, bütün canlılığıyle her nefes alışımda yaşıyorum.

— Güzel ve iyi kadın; ne olur, bir tek söz, bir tek hece, ne olur?.. Istıraplarım, seni görünce, tayyareden ürken vahşi kartallara döner, arkalarına bakmadan uzaklaşırlar, kaçarlar;ve gerçi pençelerinde yüreğimden parçalar vardır, ne çıkar?..

Güleştiğim imkânsızlıklar, seni görünce, güneşin ışığına dolanmış yarasalar olur ve beni göremezler.. ve şimdi benim gözlerimde yeis, ümit adlı şakyan, solmayan bahardır. Yalçın kayalar en narin birer çiçektir.. mesafe, dermiden yakın; müşkül, avucumun en ince bir damarıdır...

Tehlike: bunalmış ciğerlerimin özlediği saf havadır..

Bırak, ürken yabani kartallar geri dönmesin..

Bırak; güneşin demetleri çözülüp, ışıkları sönmesin; ve yarasalar beni kendi mağaralarına bırakmasınlar!.. Güneşe küsmüş inlerde yaşanmaz güzel kadın!.. ne olur, bana bir tek söz söyle.. ben, ne sarhoşum, ne deliyim, şuur! yanımda emekliyor...

. . . .

Gece, erkeğin kirpiklerinden damlayan ıstırabı göstermemek için erken gelmiş gibiydi.

Heyecanın çırpınan kanatlarını varlığında yaşayan erkek, eğer ampullerin yardımından istifade ederek genç kadının yüzüne bakmış olsaydı.. bir tek söz söylemeyen bu içli kızın, kendinden geçmiş olduğunu görecekti.

Ve yine görecekti ki öpemediği dudakları, sevginin sarhoş eden kadehinden yeni ayrılmış gibi ıslaktı. Ve uzun kirpiklerinin yarı yarıya gizlediği gözleri, muztarip bir tefekkür dolusudur. Fakat, onun bir tek söz söylememesi, bu ketum, sfenks hali de, gözlerinde gittikçe acılaşan düşünce içkisini, yanıbaşında çırpınan erkeğin ruhuna damla damla sunmaktadır.

Kalabalık, onları böldü, tekrar birleştiler. Daha doğrusu erkek onu buldu. Kadın; ürken bir av gibi birdenbire sıçradı ve raylarda kayan kırmızı renkli bir tramvaya sarıldı. Biletci bir kazanın önüne geçmek için, hızla demir ağı açtı. Biletçinin dudaklarına gelen acı ihtar, zehirli bir bakış oldu. Ve asfaltta sallanan erkeğin gözlerinde bir ân çivilendi..

Asfaltaki erkek, bu kızgın çivileri duymadı bile. O, tayyareden ürken yabani kartalların üzerine atıldıklarını görüyor, ve pençelerinin keskin tırnaklarını kalbinde buluyordu..

Gözleri tramvayın tabelasındaydı. Tramvayın açık penceresinden benekli bir eşarp, bir veda mendili gibi çırpınıyor.

Bu eşarp, onun bir rüya olmadığını söylemesiydi.. yaşadığına inanmayacaktı. Erkek bu benekli eşarbı, ancak genç kadın tramvaya atlarken görebilmişti. Ve bu eşarp yıkılan dünyasından bir hatıra mıydı?

Tramvay uzaklaştıkca, damarlarının tramvay istikametinde çekildiğini, ve kalbinin yarısının tramvayla uzaklaşarak kaybolduğunu duydu. Kalbinin yarısı kopmuştu.. artık o, yarım bir adamdı. Büyük acılar, çok kuvvetli yakarlar. Bu yanış sinirlerini sersemletmişti. Bu yangının gücünü yudum yudum, damla damla, bunalan erkeğe geç haber veriyordu sinirleri..

Erkeğin göğsünde yarım kalbi, kanayarak haykırıyor:

— Çocuğum! herşey manasızlaştı. Ayağının altındaki yer midir, gök müdür?. Gök, suyu çekilmiş, yosunlu, sarı çakılları ıslak bir su yatağı mıdır?. Eşimi bana ver.. deli oluyorum.

Erkeğin irade paratoneri diz çökmüştü. Artık bu fırtınanın yıldırımlarına sığamıyordu.

***

Taksi, tramvayın bir izi idi. Tramvayın lâmbası, yanan bir gözbebegi.. ve bu iz, yanan gözbebeğine bağlıdır..

Geniş caddelerde insan yığınları akın akın.. inşan yığınları, gülen şehrin kahkahalarından birer halkadır; ve elektrik, geceyle güleşmektedir. Genç kadın için, yalnız o erkek vardı. Erkek için de genç kadın...

Erkek, çenelerini kısmış düşünüyer, gözleri, hayatına yol gösteren bu yanan gözbebeğinden pusulaya bağlı olarak.

Düşünüyor.

— Medeni bir insanın yapacağı budur: Görüşmeği teklif ettim. Kabul değil, karşılık bile vermedi. İçimi açtım, döktüm.

Bana bir tek söz bile söylemedi. Muztarip gözlerilerile acıdı, ve tebessümile tahkir etmeğe bile tenezzül etmedi. Beni gölge bildi ve o, gölgeyi tanımıyan, silip süpüren bir ışık oldu. Uzaklaştı benden..

Yapacak bir tek işim vardı: «Kusurumu bağışla» diyerek ayrılmaktı. Şimdi de yapacak bir tek işim var: Dönmek, hemen dönmek. Çok bayağılaşıyorum...

Elini şoförün omuzuna doğru uzattı. Dudakları «geriye» söylemek için aralandı. Fakat, kalbi haykırdı. Ve o haykırışı işitince şoförün omuzuna uzanan eli, düştü. Ve dudakları o sözü söyliyemediler..

Kalbi haykırdı:

«— Dur; ne yapıyorsun? O, odur.. hayır, hayır; geri dönemezsin..»

«— Niçin?»

«— O, ilerdedir. Ve yalnız ileriyi söyleyendedir.

Ben, yalnız onun için çarpıyordum.. uykusuz gecelerimin lezzetle bakan nescini, ümidimi o, işledi..

Rüyalarımın yıldızlarını toplıyan tutulmaz ağ odur. Beni ona kavuştur.. sevgisiz hayat, sağır ve dilsiz bir hecedir.. Çölde yandım, fakat vahanın ümidile, beni tekrar bu ucsuz bucaksız çöllere salma!.. Güneşsiz, havasız, susuz yaşayamam.. boğuluyorum. Bu geceler içinde bunalıyorum.. Bu karanlık yol tükenmiyeceg mi? Onda bütün kâinatın sevgisi, vuslatı var.» Erkek, elinin tersile alnını sildi. Boyun bağısını çözdü, paspasın üzerine attı, kaşları çatık cevap verdi:

«— O, isteseydi, bir tek söz söylerdi. Ve eğer, o olsaydı.»

Caketini çıkardı. Spor gömleğinin kollarını sıvadı.

Kartalların pençelerinde didiklenen kalp, çırpındı:

«— Öyle söylüyor ki.. gözleri öyle söylüyor ki..

Sen, yalnız ağızın söz söylediğini biliyorsun demek.. fakat, dudaklar, her zaman benim dilimi söylemezler. Fakat, gözler. benim en prüzsüz dilimdir gözler..ben, onu ku-

◆

YAZAN:

Cevfik Abdurrahman Tanyolaç

◆

caklamadan kucaklarım.. Hâlâ göğsümde başının ve nefesinin sıcaklığı var.. onu öpmeden öptüm. O, dudaklarında öpücüğümün sıtmasını yaşadıkça, tanıyacaktır. Nasıl ki o lezzetle ben hâlâ rüyalıyımdır..»

«— Ne söylüyorsun, anlamıyorum....»

«— Anlıyacaksın, mademki göğsünde ben çarpıyorum»

«— Evet, ben seninle bağlıyım, canlandığını gördüğüm bu gönül rüyasına..

Ben ki, boynumu eğmedim.. ben ki, yalvarmayı bilmedim; ve ben ki yalnız aradım, özledim, ve muhakkak bu gönül rüyasına kavuşacağım dedim. Gözlerinde insanlığı, insanlığı onda buldum. «Yoruldum» demedim, ve her acı ile sinirlerimi biledim.. Şimdi anlıyorum ki benim, yalnız kendimin sevgisi olmıyacak, benliğimin bu ufku dolmıyacak,. kollarım boynuna dolanmıyacak..

Kıpkızıl yeleli, menekşeli bir bahar, bu ufuklarımı saracak ve ben onun kokuları, renkleri içinde süzülüp akacağım.. Ve senin ağrın dinmiyecek ey kalbim !.

Bu bir rüya idi. Bu, o değildir. Ve sen ki ey kalbim, susmuyor ve doymuyorsun!. Dişlerimle parçalıyorum ruhumun her köşesini, ve kanımla besliyorum bu gönül menekşesini.. boynum eğildi önünde!..

Kalp son bir hamleyle bağırıyor :

« — Gözlerimin buğusunu görmedin mi gözlerinde..? bu susuzluk, yalnız bir köşemde değildir. Bütün varlığımdadır. Ve bu eğilmek değildir. Yükseliştir. Evet, gönül menekşesi kanla beslenir.. fakat, benim bunları düşünmeğe vaktim yoktur.»

Erkek:

«— Demek ben de yalvardım, ağladım?» Kaç bin kovan oğul vermişti. Ve bütün bunların yeni hayatı isteyen oğultusu, erkeğin kulaklarını mı bulmuştu..?

Erkek, elinin tersile gözlerini sildi. Eşarp, ona: « Gel, gel, çabuk gel» diyordu. Erkek homurdandı:

«Övün, ne desen de!..»

kalp, yine bir parçasını, saldıran bir kartalın pençesine vererek haykırdı.

«—Sen, böyle söyleyemezsin, madem ki ben senin göğsündeyim. Öyle söyleme!. «Sen de benim kadar inan, sev» de!.

«— Onsuz avunamaz mısın?»

«— Bu bambaşka bir davadır»

Erkek başını eğdi :

— Oh, kalbim ; seninle güleşmek ne boş bir emektir. Ve ne sonuçsuz bir denemektir. Beni yalvarttın, sökemiyorum seni varlığımdan.. yılmayan kalbim ; gergin sinirlerim kopuyor ağrından..

Kalp, dudaklarını büktü :

«— Çocuk ; ben olmasam, sen nesin?.»

***

Erkekle kalbi böylece sonsuz güleşteydi. Birkaç dakikanın içinde saatları dolduran sözler konuşuluyordu. Bu sırada taksinin içi bir uçurum oluyor. Uçurumda, yeni açmış bahar yaprakları hışırdıyor, acayip rüzgârlar elinde herşey soluyor ve canlanıyor. Çağıran bir deniz uyanıyor,

Boğaziçi ışıktan bir ırmak.... **Foto: Recai Ötkünç**

göğsündeki yıldızlara bakarak geriniyor, gök cibinliğine giren sarı pervaneleri tutmak için kollarını uzatıyor.. Gök bulutlanıyor, eteklerinde mevsimleri sürükleyen rüzgârlar esiyor.. Yağmur yağıyor, toprak yollar, demiryolları, köprüler, ağaçlar biribiri üzerine yıkılıp, devriliyor, biribirine geçiyor.. Sihirli bir el herşeyi düzeltiyor ve tekrar gök, deniz kaşlarını çatıyor. Yalçın dağlar başlarını bulutlara dayıyorlar. Yıldırım altında homurdanıyorlar. Şimşekler, kopmuş birer kızıl damar oluyorlar. Gök, bu alev damarlarını göğsünden birer birer koparıyor ve erkeğin beynine atıyor. Erkeğin alnında kırışıklar derinleşiyor, uçurumlaşıyor. Uçurumlar sonsuzlaşıyor.. ve bu sonsuzluğun içinde yıldırımdan küreler çarpışıyor. Yeni yeni doğuşlar ve oluşlar başlıyor... ve sonra herşeyi, mavi bir çiçek yağmuru içinde sakinleşiyor. Erkeğin göğsü sıkılıyor. Nihayetsiz gökler, bir solukluk hava veremiyorlar.. Erkeğin ciğerleri genişliyor, nihayetsiz gökler, bir nefeslik hava bile olamıyorlar... Erkek, dudaklarını kanatıyor..

Bir düğün evi gibi süslü şehrin içinden süzülen taksi durdu. Şoför:

— Tramvay durdu.

Şoför, bu küçük cümleyi kaç defa tekrarlamıştı. Taksi, kaç sefer durmuştu? Bunu erkek bilmiyordu. Fakat, bu sefer, o inmişti. Yüzünde zıt duyguların çizgilerini taşıyan erkek, taksiden uzaklaştı.

***

İnce dudaklarına kan oturtan genç kadın da, erkeğin geçirdiği güleşi yaşamıştı. Yorgun adımlarla insan seline karıştı. Bu sel, onu açık bir meydanlığa çıkardı. Temiz bir yüz gibi parlayan deniz, yıldızlar onu durdurdu. Derin bir nefes aldı. Birkaç kişi ona çarptı.

Burası neresiydi?.. Bilmiyordu?..

Karşı sahiller Anadolu yakasıdır. Bu yakada meşaleler yanıyor. Mavi bir tül içinde beyaz bir gece.. gemilerin direkleri, serenleri, gövdeleri pırıl pırıl.. Boğaziçi ışıktan bir ırmak....Gözüne bir kır bahçesi ilişti, daldı. Şehir, bir nehir gibi bu bahçenin duvarlarına sürünüp akıyor çağlıya çağlıya. Tenha masaların arasından geçti; görünmediği bir köşe seçti, sedin yanındaki masayı buldu. Uzakta oturan yaşlı bir kadınla bir erkek onu görmediler bile.

Garson, yaşlı erkekle, yaşlı kadının masasından aldığı gazöz şişeleriyle dönmüştü. Bu yeni ve dalgın müşterinin yanı başında, sorusunu tekrarlamağa mecbur oldu. Genç kadın, parmağiyle gazöz şişelerini gösterdi. Garson, lâhzede buyruğunu yapmıştı. Kendi kendine gülümseyen genç müşterisine, manalı bir bakış fırlatarak çekildi.

Genç kadının dudaklarındaki gülümseme, yüzüne yayılıyor, çevresine taşıyordu. Minarelerde mahyalar kurulmuş: «Hoş geldin», «Hoş geldin!». Bu candan iki söz büyüyor, büyüyor, gökleri dolduruyor, harflerini yıldızlar, güneşler işliyor. Her yer aydınlık içinde. Kalbi bu ılık aydınlıkla doluyor.. yüzündeki gülümsemeler bu aydınlıkla besleniyor.. ve sonra «Hoş geldin» küçülüyor, küçülüyor minarelerin kolları arasında asılı kalıyor. Kollardan kurtuluyor ve kalbinde sönüyor. Sanki hiç doğmamış, söylenmemiş bir sözdür bu «hoş geldin!. »

«— Kalbim, bu gece senin gecendir. Güzellikler göğsünü açmıştır. Ve sen, yalnız değilsin, bu toprağın üzerinde senin gibi düşünen, senin gibi duyan bir yürek daha var.

Işıktan hortumlarile denizin çayırında dolaşan racaların süslü fillerine dönen gemilere daldı.

—« Gecenin gömleğini bir bir ayıran

drojöktörler bize, hiç görmediğimiz bir gemiyi, bir sahili nasıl gösterirler; ve oraya bir ân için ışıktan bir tuğ dikerlerse..

Onun da bakışı, sayısız gecelerle örülmüş ruhumun engin derinliklerinde dolaşan alemleri ve bilinmez rüyali ülkeleri öyle bir bir gösterdi. Ve ışık tuğlarını sönmemek üzere dikti bu alemlerin başına.. Ben, en mahrem derinliklerimi görüyor, işitmediğim sesleri duyuyorum O, beni, bana gösteren boğulanmaz bir aynadır.

Şimdi, bir alev olarak kendisini seyrediyorum: Kirpikleri perdelendi. Küçük mendil, sıcak yanakları üzerinde dolaştı.

« — Onu çok incittim ».

Bu sırada bardağa boşalan gazözün son kabarcıkları havaya karışıyordu..

Sıkıştırılan gaz, yolu açık bulunca havaya karışmak istiyor..

Benim kalbim ki, yılların hasreti altında bunalmıştır; kollarını açan, hayatı adayan bu sınırsız ufka atılsa çok mudur?. Bir şehap, bir damla yaş gibi semanın yüzünde süzüldü..

Kimbilir, hangi Allahın bir sevgi dünyasından bir hatıradır bu şehap?.. Kirpiklerinden süzülen ruhun acılarını bizim havamıza ulaştıran bu yanış nedir ?..

Alnı kırıştı:

Fakat, o, benim, en büyük zafımı anladığı gün, eminim ki beni bırakmıyacak, acıyacak.... Acımak!..

Kafasını, ununuruna yakışan bir büyüklükle kaldırdı:

«— Asla, hiçbir zaman, onun gözleri, bana acıyarak bakmıyacak. Sonsuz seven bir kalp, nerhameti yaratır; fakat acıyan bir bakışa, birân olsun tahammül edemez..

Ben, onunla bu ışıklı gecede beraber yaşayacaktım. Bütün bir hayat böyle sürecekti. Onun erkek göğsüne başımı dayayacak, kâinatın sırrını kalbinin sesinden dinleyecektim. »

Gökün bilinmez bir köşesinden renkli bir ışık fıskıyesi süzüldü. Kökleri göklerde olan renkten bir ağaç oldu. Boğazın sularına doğru boy verdi. Işık damlaları, pırıltılı bir zincirin halkaları oldu. Koptu, eridi, söndü. Yine bilinmez bahçelerden serpilen ışıktan çiçekler, dallar doğuyor ve denizin göğsünde ürpere, ürpere soluyordu.

«— İşte bir ân.. Benim saadetim te, hayatımın gecesinde parlayup sönen bir ân oluyor. Meçhulün çölünde eriyen su damlaları yıldızlar gibi. »

Genç kadın, kendilerini bir müddet Boğazın aynasında seyrettikten sonra, sönen havaî fişenklerine bakarken ay doğdu.. Uzun kirpiklerinden taşan sıcak bir damla, dudaklarındaki tebessümün son çizgisini uçurdu Çantasından küçük bir kâğıt çıkardı ve üzerine hırçın hırçın yazmağa başladı..

* * *

Bu kır bahçesinin karşısında bir tramvay durağı vardı. Bu tramvay durağında o erkek bekliyor, ve sedin kenarında

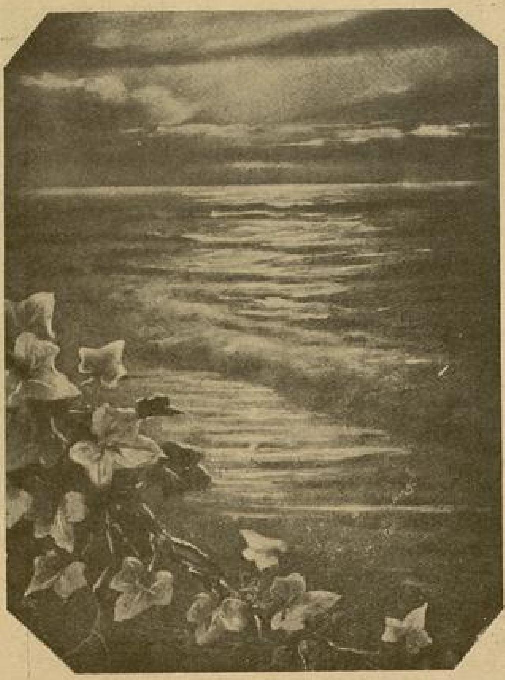

Mavi bir tül içinde beyaz bir gece ...

oturan genç kadını süzüyor ve düşünüyordu:

«— Aramızda belki yirmi adım yok.. aramızda hiç birşey yok ve herşey var.. Rüzgârın önündeki bir ottan daha cılızım şimdi.

Ben, bu yıldızlı semaların sılasını duyuyorum.

Kâinatın anahtarı karşımda.. o, bana bir kanat verecekti. Vermiyor.. Onu aradığım günler, hasreti bir kanat diye takmıştım göğsüme... Onu görünce, onu kendime kazandırmayınca, hasret, yalnız eriten bir alevden başka birşey değil..

Hani, benim büyük davalarımın bağları nerdesiniz?.. Niçin bana el uzatmıyorsunuz? Ben, artık ıstırabı bir enerji kaynağı olarak dizgin altına alamıyacağım..

Yine herşeye karşı gözlerimi kırpmıyorum. Fakat niçin sineleğim..

Uçsuz bir denizin kıyısındaki bir adamım. Bir adım atamıyorum .»

Kalbi gücenik haykırdı:

«— Sen; benim oğlumsun. Ve her dava benim çarpıntımı yaşatmak için çalışmaktan başka birşey değildir. Sen, benim elimden tutmağa ve yürümeğe mecbursun hırçın çocuk!.. Mesafe, deniz, bana engel olabilir mi ?. Hayatı aydınlık görmediği için ağlayan gözler, hayatın aydınlığına gülen dudaklar; bahar, sonbahar, fırtına, liman, ıstırap, saadet, şafkat.. bütün bu yürüyen ve ayırmayan hayat ondadır. Onu yaşıyorum .. biz biribirimize en uygun eşiz.»

Erkek «— Her zaman dinç ve genç olan denizi ben de seviyorum. Bir adım bile ileri gidemem.

Sen. Göğsümde çağlıyorsun.. en ulu gemiler bile baramıyor fırtınanda..

Kıyılarımı eritiyorsun. Fakat ben mafsalları ekli bir adam oldum. Onur, beni baştanbaşa zırhlarla ördü. Birtek oynayan ek yerim kalmadı.»

«— Hâlâ karşı geliyorsun, sen ki benim öz oğlumsun ? »

— Ben, beni istemiyeni sevsem de yanına gidemem. O, bir kere oldu. Yalvardım.. bu rüya uçmıyacak!»

Kalp, en son hamlesile çırpıntı:

«— Yine mi güleş?. Sonsuz olduğunu da biliyorsun.»

«— Evet»

« — Göğsünde bir buğu oluyorum. Bana, sen bile karşı koyamazsın. Artık kartallara verecek bir parçan kalmıyacak.»

«— Beni öldür.»

«— Ben, ölümü tanımıyorum. Ve sen bir kalıp olarak kalacaksın, zırhtan bir kalıp! Ona koş, bak, kollarını nasıl açıvermiş: «Sen» diye haykırıyor.. O, hayattır: Çarpan benim. Ve sen ki benim oğlumsun yürü!.»

Erkeğin gözleri perdelendi. Bir adım attı.

Bir kadın çığlığı yıldızları ürpertti. Erkek, bir ân sendeledi. Sese doğru, setten havalanan genç kadına doğru atıldı, yeni kalkan bir kırmızı tramvayın tekerlekleri, erkeğin sıcak kanile kızıllaştı.

* * *

Çığlığı basan yaşlı kadını ayıltmışlar, ifadesini almışlar ve ihtiyar eşile göndermişlerdi. Genç kadını, bahçede buldukları bir bataniye üzerine yatırmışlardı. Dudaklarından sızan kan ince bir şeritti, göğsüne doğru akıyordu. Göğüsü kalkıp iniyordu. Erkek, biraz öteye uzatılmıştı. Beyaz spor gömleği kızıllaşmıştı. Bütün canı, gözlerinde acıdan bir soru olmuştu. Bir polis, kır bahçesinin kapısında nöbet bekliyor, bir polis te genç kadının başındaydı, soruyordu:

— Adınız?.

Genç kadın, gözkapaklarını araladı; ve içindeki sesleri karıştıran bu sesi duymamak için, ağır ağır başını çevirdi. Yerde yatan erkeğin gözlerine ilişti. Dudaklarını ısırdı ve sonra polise öyle bir bakışla baktı ki.. polis, durakladı. Anlamıyordu. Ölümün kucağında bile seven bir insanın ne istediğini, bütün bir acının özlemini söyliyen bu bakışların dilinden anlamıyor ve gözlerile soruyordu:

— Ne istiyorsunuz?. Su mu?. Şimdi doktor gelecek. Çok mu acıyor?.

Genç kadın, sağlam kalan elini oynattı ve erkeği gösterdi. Erkeği istedi.

Polis, anladı. Anladı ki bu ölümde bir-

leştiren bir bağ vardır ve bir kalbin son dileği yapılmalıdır. Son demindeki erkeği ...nına uzattılar. Ay, ikisini de kucakladı.

— Kimsiniz, bu erkek kimdir?. Nenizdir?.

— . .

Genç kadınla erkeğin bakışları birbirini buldu. Ve birbirlerinin derinliklerine bir daha ayrılmamak üzere aktılar.. Hadiselerin böldüğü bu alev yine kaynaşmıştı..

Genç kadın, sağ elini uzattı. Erkeğin avuçlarındaydı bu el.. genç kadının parmağında sıcak kıpkızıl bir yüzük doğuverdi; erkeğin de... Ve son gücünü harcıyarak, ruhunun alevini taşıyan susuz dudaklarını, erkeğin kalbinin parçaları titreyen dudaklarına verdi. Saçları bu rüyanın dağılmış kokulu çiçekleri oldu. Bu ilk ve son öpüşüğü ebediyete kadar gizlemek için, erkeğin yüzünü örttü kokulu saçlar.. Aşıklar yolu, Çamlimanı, ebediyet, hepsi bu alev öpücükteydi.

*
* *

Polisler, müddeiumumiye anlatıyorlar. Anlatıyorlar ki erkeğin üzerinde kim olduğunu gösteren bir hüviyet kâğıdı değil, küçük bir kalemden başka birşeyi çıkmamıştır.. ve kadının çantasında kimin nesi olduğunu gösterecek birşey yoktur. Birşey bulunamamıştır. Doktorun görmesi için beklemek gerek..

Ay, onları kollarından ayırmamak için yükseliyor. Gökyüzünün bilinmez köşelerinden yer yer havai fişekleri, ışıktan bir ahtapot gibi uzanıyor. Şehir gülüyor ve hayat yürümektedir.

İhtiyar doktor, sedin başında düşünen müddeiumumiyi buldu.

Müddeiumumi, doktora durumu kısa sözlerle anlattı.

Doktor, genç kadının saçlarını ayırdı. Ölümün silemediği gülümsemelerle, ve yine ölümün söndüremediği bakışlardaki alevi gördü. Yüzü sarardı, gözleri doldu. Eğildi. Genç kadının alnından öptü..

Heyecandan ürperen bir sesle :

— Arkadaşımın kızıdır; dedi. Elimde doğmuştu. Çok duygulu bir çocuktu. İyi yetiştirilmişti. Fakat, ne yazık ki kulakları duyduğu halde, ölünciye kadar bir tek söz söyliyememiştir. İşitmediği halde söylememek acıdır. Fakat işittiği halde söylememek?!..

Bir olan, bu iki insanın dudaklarında vuslata erenlerin emin ve hakim tebessümü var. Ölüm, artık burada ne söyliyebilir?. Doktorun sesi düğümlendi, genç yüzleri genç kadının saçlarile örttü.

— Benim yapacak bir işim yok, bu liman sessizliği içinde uyuyan yüzlerde bir fırtına doğmuş ve yaşamıştır.

Müddeiumumî, doktorun teessürüne hak veriyordu. Elinde büyüyen bir çocuğun, karşısına birdenbire bir otopsi konusu olarak çıkması, elbette ki kolay bir iş değildi. Değildi ama, bir ip ucu bulmak gerekti. Bu düğüm mutlak çözülmeliydi. Ödevi bunu kendisinden istiyordu.

— Kuzum, doktor, dedi. Bir kâğıt var, ucu göğsünden çıkmış kâğıdın.. ha, işte orada. Belki düğümü çözecek bir şey buluruz..

Doktorun da müddeîumuminin de adını bilmedikleri esansın kokusunu yayan kanla benekli küçük kâğıdı doktor da gördü. Küçük kâğıt hâlâ sıcaktı. Doktorla müddeîumumî bir ip ucu verecek bu kanla benekli ve bilmedikleri esansın kokusunu yayan küçük kâğıdın üzerine hırçın bir elle yazılan yazıyı okurdular..

Bir damla taştı.

Bir damla taştı, ufkun siyah kirpiklerinden
Manası derinleşti solgun yüzlü semanın,
Her yıldızı, hasretle ürpermekte bu ânın,
Alevlerle tüllenen sesler doğdu enginden,
Kalbimse, bu tutulmaz seslerin ağındadır,
Ve sevginin enginler sunan ırmağındadır.

HÂLİKİN NEFESİ

— *Başı 19 uncu sayfada* —

sizlik ve tesellisizliğin pençesine düşeceğinden o kadar korkuyordu ki !..

Bu iki insan, şehrin kalabalığını terkettiler. Genç adam arabayı köy yoluna sürdü. Motörün yeknasak sesi şehrin son gürültülerini de yutmuştu.

Genç kadın, arabanın bir köşesinde oturmuş, kolunu da arkasına koltuğun kenarına dayamıştı. Bu vaziyette sanki dümendeki adam, onun kolları arasında oturuyor gibiydi. Herhalde gayri şuurî olarak ve belki de rahat oturabilmek için aldığı bu vaziyet te erkek kadının, kan yakınlığını birkat daha hissediyor ve kolu ona her temas ettikçe hafif bir ürpermeyle bütün vücudu titriyordu.

Bu iki insan da şimdi tatlı bir rüyada gibiydiler... Nihayet genç kadın, ruhunu kaplayan o müthiş tazyikten kurtulmak iştiyakile yavaş yavaş ve ürkek ürkek adama hayatının garip tahlillerini anlatmağa başladı.

Çaresiz kalmış bir insanın hazin gülümseyişile kendisinin, insanların huzurunu bozduğunu anlattı. Kadınlar, ona girdiği heryerde erkeklerin kalplerini teşviş ediyor, derlerdi. Bazan ona öyle geliyordu ki hakikaten üzerinde o, büyük bir betdua ve lânet yükünü taşıyordu. Şimdi de vicdanında bir insanın ölümünün mesuliyeti vardı. Artık kendisini, cemiyet hayatının hudududan dışarı atılmış zannediyordu.

Yeisle ona da, kendisile temas etmemesini ve muhakkak onun felâketine sebep olacağını söyledi.

Fakat genç avukat korkmuyordu. Hatta bu ortaçağ düşüncesi onu güldürüyordu. Bu yabancı kadın adeta onun benliğini ve ruhunu okşuyor, mizacı onu cezbediyordu. Sanki bütün ömrünce hep böyle birinin hasretini duyduğuna artık şüphe etmiyordu. Bir orman kenarında arabayı durdurdu. Büyük bir orman ikisini de karanlığı ve serinliği içerisine aldı. Elleri artık birbirini bulmuştu !

Sessizce yanyana yürüdüler... Dünyanın nihayetsizliğini, tabiatın güzelliğini ve kanlarının coşkunluğunu duyuyorlardı.. İkisi de susuyordu. Karanlık çoğalmıştı... birdenbire genç kadının ayağı bir ağaç kütüğüne takıldı. Erkek, onu tutacak yerde o da onunla beraber yere yuvarlandı. İkisi de acısız bir yuvarlanıştan sonra ormanın kuru toprağında yattılar. Toprağın insanı sarhoş eden bir kokusu vardı. Erkek kadının üzerine eğildi..... - Biribirlerinin gözlerine baktılar - aralarından bir kıvılcım fırladı... Ve erkek titremeğe başladı. Genç kadın gülümsüyordu.. bakışları berrak ve derindi... Başları üstündeki akşam semasında, ilk yıldızlar hafif hafif parlıyorlardı. Kadın, karşısındaki genç adamın gözlerinde garip bir ışıltı, ve kendisinin alevlendirdiği bir ateşin kıvılcımlarını görüyor!.. Nihayet ağzı ona yaklaşıyor ve dudaklarını öpüyor...

Ateşin arzularla dolu bir şelâle bu iki insanın benliğini sarıyor, ikisi de nihayetsiz bir ateşin alevlerine karışıp eriyorlar, ve bundan yeni bir sabah doğuyor...

Saadetten sarhoş bir halde erkek kadından ayrılıyor ve fısıldıyor: «Ben, daima seni aradım ve sana tehassür çektim! Sanki yaşamak kudretini kazanmak için, senin nefesini içmeğe mecburdum. Hayatımın gayesi sensin, sen benim tamamımsın. Sen bensin !.. »

Kadın gülümsedi ve sanki ruhunda yeni bir hatıra uyandı. Bir zamanlar o, bu adama yakın olmamış ve onun nefesini hissetmemiş miydi ? Fakat o, bu hatırayı tamamile anlayamadı. İnce parmaklarile genç adamın saçlarını okşadı.

*
* *

Büyük ve mutlak Hâlik gülümsedi. Çünkü o, kendisinin gayri şuurî, sırf bir oyun kinile yarattığı bu iki insanın karışık hayatını takib etmişti. Yalnız bir gölge onun sevincini karartıyordu. Düşündü ki : Ona ve tekâmüle gidşn her yol, ölüm ve ıstıraptan geçerdi !..

SİNEMA

Katherin Hepburn

Büyük Bir Kaza Savuşturdu!

Katherin Hepburn Hollivutun en şayanı dikkat yıldızlarından biridir. Katherin çilli, hiç te güzel denemiyecek bir artisttir. Fakat kendisine mahsus bir tipi vardır. Başkasına benzemediği için nazarı dikkati celbetmiş, ve gösterdiği istidat üzerine birinci sınıf yıldızlar arasına geçmiştir. Şimdi Amerikada en çok beğenilen artistler arasında Katherini de sayabiliriz.

Hollivutta herkes bu artistin çok hırçın, inatçı ve geçimsiz olduğu kanaatindedir. Kime Hepburn ile birlikte çalışacağı söylense, âdeta kendisine küfür edilmiş gibi kızar. Mamafih son defa «Asi» filiminde artistle birlikte çalışanlar, bu kanaatin çok mübalâğalı olduğu kanaatindedirler. Bunlar Hepburn'u o kadar beğenmişlerdir ki, filim bitince alaralarında para toplıyarak, bir altınkalem almışlar ve kendisine hediye etmişlerdir. Katherin Hepburn bundan o kadar mütehassis olmuştur ki, ilk defa söyliyecek söz bulamamıştır.

Katherin Hepburn son günlerde bir tehlike atlatmıştır. Artist Hollivut civarında haydutların tecavüzüne uğramış, ve mucize kabilinden ölümden kurtulmuştur. Gazetelerin verdikleri haberlere göre yıldız, arkadaşı Laura Harding ile beraber, Hollivut yakınındaki ormanda otomobille bir gezinti yaptığı sırada; Semel-Hil köyünün yanında bir tepede otomobilden inmişler, ve gözlerinin önünde serpilen emsalsiz manzarayı seyre dalmışlardır.

İki arkadaş, konuşa konuşa, yolun dönemeç noktasına vardıkları zaman, ansızın iki maskeli haydudun tecavüzüne uğramışlardır. İki artist, korkularından «haydut» diye bağırdıkları sırada, kulaklarının yandan iki kurşunun vızıldayarak geçtiğini duymuşlar; ve bu tecavüzden kurtulmak için var kuvvetlerile koşmağa başlamışlardır.

İki maskeli haydut, artistleri takibe koyulmuşlar ve arkalarından dört kurşun daha sıkmışlardır. Bereket versin ki kurşunlar, iki kadına isabet etmemiştir.

Katherin Hepburn ile arkadaşı koşa koşa otomobillerinin yanına varmışlar, arabaya atlıyarak son süratle sürmüşler ve bu sayede muhakkak bir ölümden kurtulmuşlardır. İki artist, Holliyuta varır varmaz, uğradıkları tecavüzü zabıtaya haber vermişlerdir. Ormana gönderilen zabıta kuvvetleri, her tarafını aramışlarsa da haydutların izini bulmağa muvaffak olamamışlardır. Bu tecavüz, Hollivutta, sinema artistleri arasında derin bir heyecan uyandırmıştır.

Hepburnu kıskanan bazı meslektaşları, bu tecavüzün mürettep bir reklâm olduğunu iddia edip duruyorlar. Halbuki artist, suikasta uğradığını delillerle teyit eylemekte ve: «Bana inanmazlarsa Lauradan sorsunlar, kurşunlar kulağımızın dibinden vızıldayarak geçti. Hattâ otomobilimizin arkasında kurşun izleri hâlâ duruyor» demektedir.

Hollivut zabıtası bu muammayı aydınlatmak için araştırmalarına devam ediyor.

***

Yeni Filimler:

Türkiye Yürüyor!

«Türk Filim Stüdyosu» tarafından «Türkiye Yürüyor!» isminde bir inkılâb filmi yapılmıştır. Bu kordelâ, Cumhuriyet hükûmetinin memlekette yaptığı yenilikler ve iyiliklerle birlikte saltanat devrinin fecaatlerini de göstermektedir. Birçok fasılları, zamanında alınmış vesikalara istinat etmektedir. Yakında gösterilmeğe başlanacağı ümit olunmaktadır.

Joan Kravford

Sarışınlar kraliçesi Jean Harlowun son zamanlarda kumrallaşmasına mukabil Joan Kravford da sarışın olmıya karar vermiştir. Son filminde böyle görünecektir.

Beyazlı Kızlar

Almanyada «Mektebli kızlar» filmi janrında «Beyazlı kızlar» isminde yeni bir filim yapılmıştır. Bu kordelâda başkadın rolünü meşhur İtalyan muganniyesi Maria Cebtari oynamakta ve bir kibar Rus kızını temsil etmektedir. Filmin mevzuu bir kız enstitüsünde geçmektedir.

SPOR

Bu da Feleğin Bir Cilvesi mi?

On birinci Berlin olimpiyadı bitti. Bütün dünya 1940 senesinde Tokyoda yapılacak on ikinci olimpiyat oyunlarına hazırlanıyor.

Gazetelerde zaman zaman görülen neşriyata nazaran bizde daha Berlin olimpiyat işleri henüz kapanmış değildir.

Gönül arzu ederdi ki Berlin olimpiyadı hikâyesi daha senelerce devam etsin, onun sportif hareketleri üzerinde yapılacak faydalı ve lüzumlu tenkitler ta Tokyo olimpiyadının arfesine kadar devam edip gitsin.. Olimpiyatlarda bellibaşlı iştirak ettiğimiz futbol, güreş su sporları gibi büyük ümitlere kapıldığımız müsabakalar üzerinde her ân gözönünde bulundurmağa mecbur olduğumuz ince noktaların faydalı bir şekilde münakaşa edilmesinde elbette zarar değil fayda vardır.

Halbuki bizde bu iş tamamile aksine olarak ele alınmış, olimpiyat masrafları diye ileri sürülen birtakım işler en parlak bir şekilde ve hattâ günün tatlı bir dedikodu mevzun olarak sanki pek faydalı bir iş gibi gazete sütunlarını doldurup durmaktadır.

Spor işlerimizin islâha muhtaç o kadar çok noksanları, vardır ki Berlin olimpiyadının bu şekildeki mevzuu onların yanında devede kulak bile değildir.

Uzun seneler atletizm federasyonu başında bulunmuş, senelerce bu sporun bütün hareketlerini elinde tutmuş olan Burhan Feleğin mensup olduğu gazetede dört el ile sarılıp ortalığa hucüm eden tenkitlerini gördükce ve minelgaraip demekten men'inefs edemiyoruz.

Akıl ve mantıkın yahut havsala denen nesnenin almadığı ve hatta bir zaman daha alamıyacağı bu neşriyatın bugüne kadar nasıl oldu da patlamamış bulunduğunu hayretle karşılamıyoruz. Daha düne kadar içinde bulunduğu teşkilâttan ayrıldıktan sonra bazuya kuvvet kaleme sarılan Burhan Felek, niçin bu neşriyatı yapıp ortalığı heyecana vermektedir?

Güreşçi Koç Ömer ölmüş, acaba güreş federasyonu bu çocuğun hastalığını icabettiği kadar ciddî karşılamamış ve kendisini tedavi ettireceği yerde ihmal mi etmiştir?.

Bir federasyona bundan daha ağır, daha ezici bir isnad nerede yapılır ve nerede ve ne zaman yapılmıştır?. Her mevzuu yerine ve sırasına göre ele alıp vur abalıya yürüyen Burhan Felek uzun seneler spor işlerinin başında bulunmasaydı, ne ise ama, kendi zamanı idaresinde içinde bulunduğu büyük bir sporun nasıl başı boş kalmış olduğunu da elbette yazıp dökebilecekler aramızda bulunabilecektir.

Daha birkaç ay evveline kadar atletizm federasyonu reisi olan Burhan Felek, feleğin bir cilvesi olarak bu işi bıraktığı zaman ne garip tesadüfdir ki ne bir dostu ve ne de bir tek muhalifi onun mesaisinin içyüzünü yazıp saymak lüzumunu bile hissetmedi. Spor sahalarımızın yetiştirdiği ne büyük idareciler gördük ki herhangi bir suretle olursa olsun iş başından çekildikten sonra bugün Burhan Feleğin gittiği yola sapmadılar..

Onların da bildikleri neler ve yazabilecekleri ne kadar canlı mevzular vardır.

Hakikaten kabiliyet dadihaktır herkese olmaz nasip!...

M. Nuri Vural

Istanbul Stadı mı, Uludağ Oteli mi?

İstanbul belediyesi kış sporları için Uludağda bir otel yaptırmak kararını verdi.

İstanbul belediyesi, Yenibahçede bir stad yaptırmak kararını da vermişti.

Bir şehir belediyesi, o şehrin bellibaşlı ihtiyaçlarından olan bir şehir stadını senelerce sürüncemede bırakıp, başka bir şehirde üç beş meraklı hali vakti yerinde keyif sahiplerinin eğlence ve zevkleri için alelâcele bir otel yaptırmak üzerinde durulacak bir iş değil de nedir?.

Her hafta dolup boşalan stadlarımızda doğru dürüst bir spor yapmak mümkün değildir.

Yağmurda, çamurda yapılan maçlardan sonra şöyle sıcak bir yer ve bir parça sıcak su bulmak imkânı yoktur. Bu dertlerimiz senelerdenberi böyledir ve gün geçtikçe büyüyen spor hareketlerimize rağmen bu ihtiyaçlar duyulmamakta iken İstanbuldan kalkıp Bursaya gidecek kadar vakti parası olan üç beş meraklı için Uludağın tepesinde bir otel kurmaka garabet değildir de nedir?

Kendi bütçesinden bir kısmını başka şehire sarfeden belediyemizi bakalım hangi şehir taklide kalkacaktır.

Kayak sporlarını Bursada yapan İstanbullular gibi demek yarın Diyarbekir şehri İstanbulda su sporları için bir yer tederik edecek, ve bu minval üzere misafirlik oynar gibi her belediye kendi mıntakası haricine çıkarak spor ve eğlence yerlerini mevsim ve iklime göre diledikleri şekilde hazırlamış olacaktır.

Şu Uludağın tepesinde kurulacak olan oteli görebileceğimi hiç sanmıyorum ama, bu mevsim İstanbulluların Uludağda nasıl bir spor yapmış olduklarını günü gününe takip edecek ve bu ihtiyacın büyüklüğünü anlamağa çalışacağım.

Kim ne derse desin ben, belediyemizin Uludağda yapacağı otelden şu manayı çıkardım.

Bundan böyle iyi futbol sahası, Balkan güreşlerinin yapılabileceği, kapalı bir salon, yüzme ihtiyaçlarımız için havuzlar ve atletizm için koşu pistlerine malik olabilmemiz ancak ya hariç belediyelerin İstanbulda kendileri için bu kabil yerler yaptırması veyahutta bizim belediyemiz ve güreşçi, futbolcu, atlet ve yüzücülerin iş başında bir yer almış olmalarını beklemekten başka çare kalmamıştır!.

Fenerbahçe Şampiyona Yolunda

İstanbul futbol şampiyonasının en mühim oyunlarından biri Fenerbahçe ile Galatasaray arasında yapıldı.

İstanbul birinciliği üzerinde büyük bir rol oynıyacak olan ,bu müsabaka baştan sona kadar hâkim oynıyan Fenerbahçenin 2—0 galibiyetile bitti.

Her ne şekilde olursa olsun bugünkü takımlarımız içinde futbolu çok daha derlitoplu oyayamakta olan Fenerbahçe bu galibiyetten sonra İstanbul şampipiyonluğuna bir hayli yaklaşmış bulunmaktadır.

İstanbul lik maçlarına iştirak eden eden takımlar arasında bu mevsim Beşiktaş kadar sert ve hırçın futbol oynayan bir takım olmadığına göre şampiyona maçları için Fenerbahçe bir iki zorlu maç daha yapacaksa da ne bunların başında gelen Galatasaray ve ne de diğerleri Fenerbahçe için okadar tehlikeli, bir şekil alan tarzda oynamıyacaklarına göre Fenerbahçe için artık şampiyonluk normal bir yola girmiş demektir.

Memlekette tatbik edilen spor hareketlerini yalnız futbol üzerinde toplamış olan Fenerbahçe varını, yokunu bütün kuvvetile bu şube üzerinde biriktirmiş ve bu mesaisinin parlak neticelerini de son senelerde üstüste kazandığı İstanbul ve Türkiye şampiyonluğu ile de ispat etmektedir.

Millî küme şeklile yepyeni bir vaziyet alan İstanbul lik şampiyonasında bugüne kadar yapılmış olan maçta en parlak derece alması itibarile, Fenerbahçe dün olduğu gibi bugün de enbaşta giden bir takım olarak göze çarpmaktadır.

Besim Ö. Koşalay

Kolaylık-Şıklık

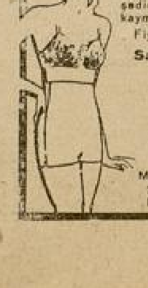

Her şeydan evvel kolaylığı arayan spor meraklısı Bayanlar, onlar için yapılmış olan bu sentür-külotları giyerek şıklığı da temin etmiş olurlar. Hututu inceltir. Vücudun tenasübünü düzeltir ve en şedid hareketlerde bile kat'iyyen kaymaz

Fiyatı: 7 1/2 liradan itibaren

Satış yeri yalnız:

J. Roussel

Paris

İSTANBUL, Beyoğlu

Tünel meydanı 12 No. lu.

Mağazamızı ziyaret ediniz veya 20 No.lu tarifemizi isteyiniz.

Fiyatlarımızda büyük tenzilât.

Ne Diyen!.. Tanrı Böyle İstemiş...

Yazan:
ZİLELİ
KADRİ YAZAR

Yağmurlu bir akşam. Oda ağzınadek dolmuş. İhtiyarlar sedirlerde çubuklarını üflüyor.. dağdan, tepeden konuşup iyi bir vakit geçiriyorlardı. Nihayet söz köy delikanlılarına geçmişti. Köydeki delikanlıları sayıyorlar, damatlığa en münasibini araştırıyorlardı. Kır Mahmudun da Güllüden ayrılamıyacağı söylenince, oda dolusunca bir kahkahadır koptu. Niçin gülüyorlardı? Sebebini bilen gülüyor.. bilmeyenler de öbürlerinin katıla katıla gülmesine bakıp gülüyordu. O sırada Kır Mahmut odadan sıvışmıştı. Kapıyı çekerken herkes arkasından bağrışıyordu:

— Ha!. Şunu koyvermen ulan!.. otursana kır tomuz..

— Vay, vay anam Kıroğlan yıları kırdı...

Bir hengâmedir gidiyordu; içlerinden birisi:

— Ağalar ne gülüyonuz ki.. ne var ortalıkta?.

Hep bir ağızdan cevap verildi:

— Daha duymadın mı bire Memuş dayı!..

— Ulan, Allahını seven söylesin hele ne yapmış bizim Kıroğlan!

Ocak başında bağdaş kurmuş kâhya da söze karışarak:

— Sahi şunu bir züllü bilen söylesin de bak ne olmuş bak!.

Çoban Hasan kalın sesile cevap verdi ve anlatmağa başladı:

— Ağam! olan biten işleri bir söyleyüm de varın gule, gule gırılın. Biliyonuz mu, Kır Mahmut Hacı Bayram ağanın kızı Gülüzara yanıp, tutuşuyormuş. İtme, gitme anasına şu kızı bana al demiş. Cadı anası da ne dise beğenürsünüz: "oğul! kız küçük, sen küçük. Bir defa yirmibeş otuz yaşını devürün, eyice bir gerimşeklenin, sonra everin» demiş. Bu söz üzerine efendim, Mahmut oğlan göpürmüş: «vay sen misin kızı bana almayan?». Haydi etmiş vir elini dağlar, küsmüş birdaha eve gelmemiş. Üç gün dağda yatmış. Ne yemiş, ne içmiş onu bilen yok.. bunun üzerine Hüseyin ağamız, karısına oğlanı everek demişse de, bu lafta kalmış. Düğün,kıvır zıvır masraflardan kaçmak için dul karı alacak olmuşlar.. yığdıkları paralarla da talla alacaklarmış. Kır Mahmudumuz da bu horatileri işitince, büsbütün aklı zıvanadan çıkmış.. bir gece sessizce dağdan gelmiş çitlikten aşup dalmış içeri; yavaş yavaş varmış. Hüseyin ağanın papuçlarını larpıdah eşiğe çakmış gitmiş. Zabah olmuş Hüseyin ağamız ayakyoluna gidecek, papuçlarını ayaklarına geçirmiş; meredler yerinden oynamaz. Hüseyin ağamız bu işe çoh daralmış, uçgurlar iki elinde, avradına bağrıyor ki: «Ha bir papuç yetiştir!». Meğer Kıroğlan tavan altında otların içinde yatıyormuş; o da bir taraftan bağrıyor: "anam! banada gülleri yetiştir...„

Söz buraya gelince bir kahkaha tufanıdır koptu. Artık herkes meseleyi kavramıştı...

— Ha çoban bir daha söyle. Kıroğlan ne demiş?.

— İşte demis diyeceğini..

— Vay ahladın iyisini de görmüş!

Bu söz bütün köylünün diline yayılmış, daha başka kalıplara da dökülerek, Kır Mahmut yoldan geçerken büyük, küçük arkasından bağırıyorlardı:

— Kır Mahmut, Kır Mahmut papuç çakan Kır Mahmut!..

— Dağa çıkan Kır Mahmut!.

— Gülüzara kurban olsun Kır Mahmut!.

— Dağda yatan Kır Mahmut, ayı olmuş Kır Mahmut!.

Köyün güzel, sarışın, uzun boylu pembe al yanaklı kızı Gülüzar, senelerdenberi Kır Mahmudun isteğini çekmekte idi. Köyde hemen onu sevmeyen, onun için içden bir of çekmemiş olan bir delikanlı bulunmazdı.

Hacı Bayram ağa kızının küffüne düşmesine dikkat edenlerdi.. Kızına birçok görücüler gelmiş, hepsine red cevabı vermişti. Hüseyin ağayı ise kendisine emsal bulmıyor, Mahmuda da koca zırtaboz diyordu.

Hacı Bayram ağa, kızının köy odalarına kadar dile düşmesine pek sinirleniyordu. Hatta bir aralık köyden uzaklaşmağı bile kurmuşdu;fakat çiftini çubuğunu yüz üstü bırakıp köyden nasıl ayrılabilirdi. Zavallı adamcağız günlerce gece uykularından kesilmiş, hayatta kalan bir tanecik kızının bir felâkete düşmesinden korkuyor.. ne yapacağını bilmiyordu...

∴

Bir haftadanberi Kır Mahmut dağda, bayırda vakit geçiriyor, evlerinin semtine bile uğramıyordu.. Bir gece arkadaşlarınd n Fırıldak Hasanla babasına şu haberi yollamışdı: "Gülüzar alındı, alındı alınmadı. Ben bu evlere gelemem, başımı alup diyar, diyar gidecam„. Bu havadis Hüseyin ağayı telâşa düşürmüştü. Bir gün karısına:

— Bizim deli oğlan gemi azıya aldı, ne yapacuk?

— Aman bire kişi! bunda düşünecek ne var ki?.. alak gitsin.

— Neyi alıyon? çeboş kafa para haniya!..

— Para dursun. biryol kızı iste; bakak verürler mi ki...

— Ulan gel de bu avrada habar anlat...

— Ne bağırıyon verürler mi ki.. Köy muallimi bir bege vermedi de...

Hüseyin ağa dehşetli köpürmüştü:

— Ulan karı. Ben kimim? on çüvt öküz nide, üç sürü koyun dersen nide? (çift) dağ gibi oğlan nide? muallim kim oluyomuş...

— Eli kalemli diyolar...

— Ulan on çüvt öküzün yanında kalem ne halt eder. Hacı Bayram bizim. O bana kızını değil, istesem avradını bile ahaçuk sana dir verir.

— Demek çok ahbapsınız, seni çok seviyo desene..

— Gelde bu avrada anlat, ahbaplık ne demek? on çüvt öküz, bin koyunum var diyom...

— Öyle ise ne duruyon, kızı iste bakak...

— Bre kadın elde para lâzım. Talla alacam, Talla. Biliyon ya Bektaş kâhya öldü oğlu askere gidiyo; şimdi Dedeburnu talla satılık. Para çıkmayo ki alayım...

Karısı yalvarmağa başlamıştı, ağlayor, kocasının dizlerine kapanarak:

— Etme kişi sen bilürsün, koyun satak, öküz satak Mahmudumuzu everek..

Hüseyin ağa müstehzi bir tavurla:

— Çok iyi talla duracak ta, oğlan everecük!..

Muhavere kızışmıştı. Karısının oğlunu evlendirme hakkındaki ısrarlarına

köpürüyordu. Hüseyin ağa paraya dayanamazdı. O, babası öldüğü zaman sarfolan kefen parasına bile acımış; boş yere toprakta çürüyecek olan kefenini mezardan almak için, kazma kürek kabri kazarken, onu bütün köylüler birleşip fikrinden zorlukla vazgeçirebilmişlerdi.

Bu koca hasis, böyla sırf bir kefen yüzünden günlerce düşünmüş; ağzına bir lokma yemek koymamıştı. Tabiî oğlunun evlenmesine harcanacak en aşağı üç dört yüz liraya büsbütün deli divane olurdu..

Karı koca evlenmeğe dair ne zaman konuşsalar, Hüseyin ağanın gözleri kalbur kadar büyüyor; müthiş bir korku ve dehşet içinde kalıyordu. Bazan da parayı sarfetmiş gibi evhama kapılarak, birdenbire sıçrıyor.. paranın bulunduğu yere koşuyor. Paraları kucağına yığıp onları birer birer seviyor, okşuyor.. kat kat bezlere sarıyordu...

***

Havalar bulutlu ve yağmurlu geçiyordu. Bu sebeple Kır Mahmut köye dönmüşse de, yine eve uğradığı yoktu. Oru köy delikanlıları misafir ediyorlar, hergece bir evde misafir kalıyordu. Böyle, kız için babasına küsenler köy gençleri tarafından fazla itibar görür, onu herkes severdi..

Misafir olma sırası Fırıldak Mehmedin evine gelmişti. O gece büyük bir eğlence tertip edilmişti. Köy delikanlılarından on on beş kişi Fırıldağın evinde toplanmıştı. Saz, çiftetelli.. çok güzel bir vakit geçiriliyordu. Fırıldak Mehmet allı bir e..tari giymiş, başında sarı yazma, ortada, bir kadından daha önemli oyunlar yapıyordu. Gürültüler içinde bir ses işitildi:

— Küt... Küt.. küt!...

Kapı çalınıyordu. Biraz sonra içeriye kısa boylu, tıknaz esmer bir kadın girdi. Hoş, beş hiç laf edilmedi. Çünkü başkasına ait bir kadına, yabancı erkeklerin ne şekilde olursa olsun iltifat etmelerine imkân yoktu. Kadının yanında uzun boylu çınar gibi bir adam sırıtıyordu. Herkes iltifatı bu adama yapıyor; dostunun çiftetelliye karışmasını rica ediyorlardı. Bu adam, bıyıkları altından gülümsedi. Kadına dönerek:

— Gız avrat! galh bir iki dön bahalım..

Delikanlıların dili durmuyordu:

— Yaşa yavrum Safiyem! Gurban olam sana

— Aman Safiyem yavaş, yavaş Safiyem..

— Arslan Safiyem...

Bir köşeye bağdaş kurmuş olan pos bıyık Ali, başını önüne almış, göz ucile dostu Safiyeye laf atanlara bakıyor, müthiş surette hiddetleniyordu. Bir defasında homurdandı:

— Vay imanını ..

Fırıldak Mehmet işi çakmıştı. Ulu, orta bağırdı.

— Arkadaşlar! bu gün oyun günü degül, dert ğunü biliyonuz mu?

Zenne aramızdan getsün, gardeşimiz Mahmudun derdine yanah!..

Bu söz üzerine da..a fazla canı sıkılmış olan Palabıyık Ali, dostu Safiyeyi yanına alarak çıkıp gittiler..

Saz, çiftetelli durmuştu. Oyun yerini değiştirdi, kumar başlamıştı. Yenilenler tavuk, kaz, hindi getiriyor, odanın geniş ocağında yanan iri kütüklerin ateşinde kermeç yapılıyordu. Testilerdeki şaraplardan tas, tas doldurup beraber atıştırıyorlardı. Yuvarladıkları şaraplar pek fazla tesir etmeğe başlamıştı. Her bir delikanlı kükrüyordu:

— Haydar!..

— Yok mu Allah dostlar düşmanlar.. Hey!...

Kır Mahmut ayağa kalktı:

— Ölüyom, yetişin arkadaşlar, yanıyom. Aşuh oldum..

Her ağızdan bir cevap veriliyordu:

— Ulan doldur âşuh Mahmut şerefine..

— Ulan imanı kırık doldur...

— Haydar! Çek, Mahmudun şerefine çek..

Fırıldak çok kurnaz bir delikanlı idi. İş idare etmeyi güzel biliyordu. Ayağa halkarak seslendi:

— Ulan zıvanadan çıkman. Erkek olan Hacı Bayramın evine. Siz ötesine karışman..

Her ağız bir cevap veriyordu:

— Ulan yaşa kerreta herif!..

— Bu imanı kırığı bir kova içer de yine sesim çıkmaz Ulan ne hergelesin be Fırıldak!..

— Yaşa Fırıldak kardeş yaşa!.

Birçok gürültülerden sonra yalla, bıçak, tabanca ellerinde sokağa fırladılar. Hacı Bayram ağanın evine doğru yola düzülmüşlerdi. Her kafadan bir ses çıkıyordu:

— Azraile can vermeyecük.

— Salavat verin, hey düşmanlar!..

— Namussuz Felek! alma canımı hey imanı yok..

Bağıra çağıra Hacı Bayram ağanın kapısı önüne gelinmişti. Müthiş naralar, türlü türlü küfürler savuruyorlardı. Kapıyı omuzladılar, bir hamlede kapı yere yattı, içeri daldılar; evin avlusunda haykırıyorlardı:

— Hacı Bayram dayı biz geldük..

— Gözüne kurban misafir geldük. Ayahların altını öpeyim bakma kusura. İmana gel..

— Bayram baba ellerini öpeyim, ayaklarını seveyim...

— Düğür geldük ulan bir kahve yok mu?

Hacı Bayram yatağından sıçramış don gömlek, elinde çıra dışarı fırlamıştı.. İhtiyar adam şaşırmış bir halde:

— Ali, ulan Fırıldak.. Ne var.

— Biz geldük gözünü seveyim kusura bakma.

Bu sırada düğürcülerden birkaçı da Güllüyü yerinden kaldırmış çeke, ite sokağa çıkarmağa çalışıyorlardı. Bu vaziyeti Hacı Bayram ağa görünce, delirmiş gibi eline geçirdiği kalın bir sopa ile delikanlıların üzerine saldırdı. Fakat bu saldırış on onbeş genç adamın kolları arasında yere serilmesile neticelendi.

Delikanlılar daha fazla köpürmüşlerdi. Bağırışıyor, en galiz küfürler savuruyorlardı. Gülüzar aralarında şaşırmış.. müthiş korku içinde ellerinden kurtulup kaçabilmek için çırpınıyordu. Zavallı kızcağızın üzerinde, kısa bir donla ince bir gömlekten başka birşey yoktu. Dudaklarının kanı kaçmış, korkudan gözleri büyümüş.. kalbi uzaktan belli olacak kadar kuvvetle çarpıyordu. Adım atamıyacak bir haldeydi. Delikanlılar, daha fazla cebretmeden Mahmudun sırtına bindirdiler. Mahmut önde, diğerleri de kolkola sarmaş dolaş.. bağrışa, bağrışa ilerliyorlardı:

— Hey! Maşallah, maşallah!.

— Bize maşallah demeyenin..

— Afyonumuza haşhaş, tavuğumuza kış, kış diyenin...

Geceyarısı bu kaba musiki köyün içinde korkunç akislerle yayılıyordu. Çoluk; çocuk, genç, ihtiyar bütün köylü damların üstüne çıkmış; bu hengâmeyi seyrediyorlardı. Fakat palalı bıçaklı delikanlıların önüne geçmeğe kimse de cesaret edemiyordu.

Ağızdan ağıza:

— Gülüz rı kaçırdılar.. namus yüzdüler.

— Kendi düşen ağlamaz. Köy muallimi Hasan bege de vermedi de ne olacak..

— Ulan Kır Mahmut durnayı gözünden vurdu. Köpöğlusu..

gibi sözler dolaşıyordu.

Hacı Bayram ağa, karısı, şaşırmış bir halde dizlerine vurarak haykırıyorlardı:

— Ah! gitti namus gitti.

Köy ihtiyarları Hacı Bayram ağaya:

— Can sağola. Düşünme. Allah göstermeye gövdeye nüzul saplanır da.. sonra kız oğlan seni kultarmaz. Gençlük değül mü? meret böyle sarpa çalar...

Başka bir ihtiyar:

(Arkası Gelecek sayıda)

Yazan:
UMRAN
NAZİF
YİĞİTER

TANGONUN ÖLÜMÜ

İÇTİMAİ TEZ ROMANI

No. 10

★

Mektebe artık, sırf hocalarımın büsbütün nazarı dikkatlerini celbetmiş olmamak için, haftada birkaç gün uğramağa başlamıştım.. Bu mektebe gidişlerimde, Recai ağabeyin arkadaşı olan gözaşınamı heman her zaman görüyordum... Hatta bir defasında mutat hilâfına beni mektebe kadar takibetmişti. Ve o gün ona acıdım... Ve kendi kendime :

— Geçen sene olsaydı! dedim... Belki.. Fakat şimdi ben tatmin olunmuş.. ateşi günden, güne sönen, sukut etmiş bir kadındım. Buhranlı günlerimden istifade eden bir alçağın kurbanı olmuştum...

Onun, her zaman büyük bir heyecanla baktığım gözlerine, birkerecik olsun bakamadım.. Gözlerim elimdeki gazetenin biribirine karışan satırları üzerinde dolaşıyordu. Ve ben ağlıyordum...

* *

Hiç unutmam bir gün coğrafya dersinde idik..

Melâhat hoca Hanım elinde cetveli.. gözlerinde altın çerçeveli gözlüğü Türkiye haritası üzerinde muhtelif ziraat mıntakalarını gösteriyor ve izahat veriyordu.

Bu sırada birdenbire başımın döndüğünü hissettim. Midem bulanıyordu. Ve karnımda hicabıbacızımı delecek kadar kuvetli bir yuvarlanma; bir hareket hissettim. Ne oluyordum ?

— Yoksa gebe mi kalmıştım ?

Çok kibar.. ve çok hassas, nazik bir insan olan Melâhat hoca Hanımın yanına, adeta sendeler gibi gittim. Müsaade istedim. Altları çürümüş gözlerimi göstermemek için yere bakıyordum. Bir ân siyah parlak saten önlüğümden hafifce dışarıya fırlamış karnıma gözlerim ilişti. Ve iki damla gözyaşı önüme düştü...

Hoca, yumuşak ellerile çenemden tuttu. Başımı yukarı kaldırıp kısık, yaşlı gözlerimin ta... içine baktı. Gülmek istedim. Rakı ve sigaradan sararmış dişlerim dışarıya fırladı.

Titriyordum.. ne vaziyette olduğumu pek âlâ tahmin etmiştim. Hocam :

— Zavallı Leman sana ne oldu böyle? diyordu.

O gün vapurda, tramvayda; hep o ses:
— Zavallı Leman! sana ne oldu böyle? Hitabı kulaklarımda oğuldaya oğuldaya eve döndüm...

* *

Gözümü hastanede açtığım zaman annemi, başucumda yaşlı gözlerle beni beklerken gördüm... O büsbütün çökmüştü. Etrafıma baktım. Beyaz demir bir karyolada yatıyordum. Başucumda bir masa vardı. Bir aralık oda kapısı aralandı. Sönük; fersiz gözlerimde büyüyen kara bir hayal.. kara bir insan gölgesi tecessüm etti... bayılacaktım.. o idi.. Lütfi Bey.

Fakat o neye burada idi ?. Yine ne istiyordu ? Benden istiyecekleri bitmemiş mi idi ?

Annemde anî bir hareket başgöstermişti. Elini süratle koynuna soktu. Kırmızı bir boya kâğıdı çıkarttı. Tükürdü. Onu porsuk yanaklarına götürdü. Ve sürdü.

Sonra yün caketinin cebinden sarı bir kâğıt parçası çıkardı. Elindeki pamuğu bu kâğıt içerisindeki toza batırıp sarı, ölü benizli yüzünde rötuş yapmağa çalıştı.

Titredim... Ona bakamıyordum artık.. tekrar gözlerimi yumdum.. annem kendini Lütfi Beye beğendirmek için neler yapmıyordu ki... Elindeki kırık aynasına bakarak dakikalarca süslendi.. ve zavallı kadın, kendi kendini oda beğenmemiş olmalıydı ki, elindeki kırık ayna parçasını pencereden savurdu.

* * *

Mahallelinin, üzerimde tecemmü eden fena nazarlarından biran evvel kurtulmak için, beni İzmirdeki Türkân ablama götürmeğe karar verdiler. Vapur, parke taşları gecedenberi yağan yağmurla cilâlanmış.. üzerinde, yolcularını teşyie gelmiş büyük bir kalabalık bulunan Galata rıhtımından kalktığı zaman.. dolu gözlerle Cihangire.. Beşiktaşa.. uzun, uzun baktım. Kendi kendimden nefret ediyordum. Vapur sahilden epice uzaklaşınca, son defa rıhtıma baktım. Annemi, üzerindeki sarı yeldirmesile, elini salladığı beyaz mendili ile gördüm.

Şimdi kulaklarımda vapurun büyük gürültülerle dönen pervanesinin sesleri oğuldıyordu. Gözlerim vapurun ön diregi üzerinde asabi, asabi uçuşan kuşlara daldı. Dudaklarımdan :

— Anneciğim... diye bir kelime fırladı.

* * *

İzmirde Türkân ablamın yanında bir sene kadar kaldım. Fakat çektiğim ıstırabı ben biliyorum.. Eniştemin arkadaşlarından, mahalleliden birkaç talibim çıkmıştı. Fakat, İstanbuldaki kötü mazim, ufak bir tahkikat neticesinde meydana çıkabileceğinden, bütün bu teklifleri reddettim. Türkân ablam bana acıyordu.. belki bu merhametin doğurduğu bana karşı ufak bir sevgisi de vardı. Lâkin eski kardeşlik sevgisi ve itimadı çoktan kaybolmuştu. Bana biraz olsun itimat edilmeyen, ve ufak bir sevgi gösterilmeyen bu evde fazlalığımı hissetmiştim.

Hele bir gün... Eniştem ile beraber kordon boyundaki evlerinin denize nazır bir odasında oturuyorduk. Hiç unutmam.. vakit akşamdı.. Türkân ablam aşağıda mutfakta idi. Eniştem pencere başında oturmuş, fi tarihinde mektepte.. cephede başından geçenleri naklediyordu.

Ve bende onu dinleyorum. Bir aralık ablamın, ayağın uçlarına basarak yavaş.. yavaş merdivenlerden çıktığını duydum. Eniştem yavaş.. yavaş anlatıyordu.. ben dinliyordum.

Türkân ablamın, buzlu camdan saçları yukarıya kalkmış hayali göründü, birdenbire oda kapısı arkasına kadar sür'atle açıldı, ve bir ses kulaklarıma battı :

— Alçaklar...

O köşesinde oturuyordu, ben de sandalyada.. önüme baktım.. eniştem kıp kırmızı olmuştu. Hemen yukarıki oda çıktım. Ve o gece sabaha kadar hıçkırara, hıçkıra.. coşa coşa ağladım.. Türkân ablam da sabaha kadar başucumda afdiledi.

* * *

Tekrar İstanbula geldiğimde, henüz ateşi, alevi sönmemiş bir dedikodu mevzuunun mahallede hâlâ çalkalandığını annemden öğrendim.

Cihangire.. çok sevdiğim.. çocukluğumun bin bir türlü hatıraları ile dolu evimize uğrayamadan Nişantaşındaki bir akrabamıza gittik.

Ertesi gün annem bana :

— Birkaç gün sonra kalkacak bir vapurla beni (.·.) kasabasındaki kardeşinin yanına göndereceğini söylemişti.

Annem beni teselli maksadile :

— Orada birkaç sene kalırsın.. herşey unutulur.. ve sen de uslanırsın... Ondan sonra mes'ut bir hayata...

SUS !.. UYANMASIN.

Tangonun Ölümü birkaç sayı sonra bitiyor. Onun yerine, yazılarını büyük bir haz.. derin bir alâka ile okuduğunuz Bayan Mükerrem Kâmil Su'nun bu çok içli ve yüksek değerli edebî romanını tefrikaya başlıyoruz.

Ağlamak istiyordum.. Fakat gözlerimden yaş bile gelmiyordu.. güldüm... Güldüm... Güldüm...

Ve hemen o gün, beni oradan oraya sürükleyen serseri tali rüzgârının önüne muti; solmuş bir yaprak gibi katılmak üzere bavullarımı.. elbiselerimi hazırlamağa başladım... »

***

Ulvi, elindeki yaprakları sararmış hatıra defterlerini bir tarafa attı. Lemanın bu eski hikâyesinin kötü hatıraları, hafızasında yer yer izler bırakmıştı.

Odada dolaşmağa başladı. Ve kendi kendine.

— İnsanlar.. dedi. Ne tuhaf mahlûklardır...

Kapının yanındaki dolabın önüne koştu. Büyük bir rakı şişesi çıkardı ve içti.. içti.. içti. Vücudu harap oluyordu, dimağı; iradesi günden güne zayıflayordu.

Bu sırada hanın avlusundan doğru yükselen acı bir uluma, bir feryat odada çalkalandı. Titredi, korkuyordu... Dışarda esen rüzgâr, ve bu derinden gelen ulumaya.. iniltiye benzer sesler tüylerini diken, diken etmişti. Sofaya çıktı. Kuş bakışı hanın avlusuna baktığı zaman, kolsuz Hacının elinde fener; başbaşa verip yere eğilmiş üç dört kişiye baktığını, işaretler ettiğini gördü. Hacı:

— Doktora haber verelim.. diyordu.

Ulvi aşağıya indi.. yerde, hanın taş avlusunda bir hasır parçası üzerinde çıplak bacaklı; yırtık pantolonundan şişkin karnı dışarıya fırlamış.. bakımsız sarı yüzlü bir köylü çocuğu yatmış kıvranıyordu. Morarmış tırnaklarile hasırları.. toprağı tırmalıyordu..

Ulvi hancıya:

— Hacı.. dedi.. ne zamandanberi burada bu?

— Akşamleyin köyden gelen posta arabasile geldi beyüm.

— Bunun başında kimsesi yok mu?

— Yok.. hükûmetin hastanesine yatacakmış!..

Ulvi miskin.. miskin gerindi. Onu bu vakit kim hastaneye gönderecekti..

Dudaklarını büzdü. Tahta merdivenden yıkıla, yıkıla çıkarken:

— Koyun bir köşeye; dedi.. yarın sabah icabına bakarız

Bütün bir gece, deli bir rüzgâr zaman, zaman köpüren coşan mor sulardan esti.. pencerelerde ıslık çaldı.

Bütün bir gece, bir köpek yavrusu gibi hanın ahırlığında samanlar üzerinde yatan şişkin karınlı.. değnek bacaklı bakımsız köylü çocuğunun feryatları, Ulvinin odasında akisler yaptı.

Ve sabah olurken sular bulandı. Rüzgâr durdu. Ve yorulan, bitap düşen ahırdaki köylü çocuğu son nefesini, canını kendi kendine kurtarmak ümidile, samanlara... hasır parçasına tırnaklarile tutunmak ister gibi çırpına, çırpına. gözlerini dünyaya yumdu.

***

KISIM III

Aradan senelr geçmişti. Rahmi Beyin ölümü üzerine Cemil ile cici hâlâ, Necla Erenköyündeki köşeklerini satup Çamlıca taraflarında bir eve taşınmışlardı.

Hayat çok değişmişti. Rahmi Beyden kalma birkaç kuruş maaşla, Mahmutpaşadaki ufak bir kahveci dükkânından gelen az bir iratla geçinmek mecburiyetinde kalmışlardı... Bütçeleri çok daralmıştı.

Macit, bahudkâm çocuk, aylarca hayalini kurduğu Mübeccel ile izdivacı yapabilmek için çalıştı. Fakat muvaffak olamadı. Zira Mübeccel, ona artık Macit ağabey bile demek istemiyordu.

Ve o gece sabaha kadar hıçkıra hıçkıra coşa coşa ağladım. Türkân Ablam da sabaha kadar baş ucumda af diledi.

Ve günlerden sonra Macit de, genç ve masum bir kızı, ufak ihtiyatsız bir hareketile betbaht etmenin ıstırabı ile kıvranmağa başladı. Mübeccelden aflar diledi.. ve nihayet Karadeniz sahillerinde bir madende kâtiplik alarak Erenköyünü, İstanbulu, bu muhiti terketti.

Çamlıcada; birkaç sene yaşadılar. Başlarında Şayeste kalfalarından başka kimsecikleri yoktu. Şayeste kalfa:

— Bana siz birer bergüzârsınız... Sizi yalnız bırakamam.. diyor.. yanlarından ayrılmıyordu. Yalnız on beş günde bir Aksaray tarafındaki kulbesini bir ziyaret edip yine geliyordu.

Mübeccele bu sırada birçok nasipler çıktı.. birçok izdivaç teklifleri oldu.

Bunlardan bir tanesi kapı komşuları İzzet Beyin oğlu Orhandı. İzzet Bey merhum Rahmi Beyle birçok cephelerde bulunmuş mütekait bir zabitti. Bir tanecik oğlu Orhanı da arzusu üzerine zabit yapmıştı. Orhan esmer bir erkek güzeli idi. Belki biraz toydu.. ve mağrurdu.. Onda, her istediği kızı alabileceği.. her istediği şeye malik olabileceği kanaatı vardı. Fakat, Mübeccele izdivaç teklifinde bulunduğu zaman, aldığı menfi cevap karşısında ânî bir inkisarihayale düşmüştü. Taliplerin biri de; ressam Rüşen Bey isminde bir gençti.. Maarif okullarında öğretmenlik yapmakta olan bu genç, Mübecceli ısrarla istiyenlerdendi.

Bu talipler arasında orta yaşlı tacirler, memurlar da yok değildi. Fakat Mübeccelin hepsine cevabı:

— Evlenmek istemiyorum, oldu.

Mübeccel yaralı bir kuş gibi olmuştu. Onun zaman, zaman kanayan bir yarası vardı.

O Ulviye karşı, daha çocukluk yaşlarında gençliği ile beraber doğan aşkının plâtonik cephesi içersinde yalnızca yaşamağa azmetmişti.

Nihayet günlerden birgün bu sade hayatlarını tebdil eden bir hadise oldu. Cici hala bir yüzbaşı ile evlendi. Yüzbaşı (....) kasabasına gidecekti. Necla ile Mübecceli İstanbulda yalnız bırakamazdı.

Beraber gitmeleri ise müşküldü. Kocası Ramizin alacağı maaşla geçinmeleri kabil olabilecek mi idi?

Dünkü kocasına böyle bir teklifte bulunmaktan çekinmiyor değildi. Fakat ne olursa olsun bu genç ve talisiz kızı yalnız bırakamazdı. Ramize bir akşam korkarak bu düşüncesini açtığı zaman Ramiz:

— Düşündüğüne bak yavrum!. dedi.. Biz nasıl olursak o da olur...

***

(. ..) kasabası içerlek.. alçak damlı.. üstleri saman ve çamurlarla sıvalı ufacıcık evlerle dolu bir kasaba idi. Bakımsız, viran birkaç cami.. bir kenarda (hükûmet konağı) denilen iki katlı ahşap bir bina; yol üzerindeki Demirköprü mevkiinde sarı badanalı bir kışla.. Ve her köşe başında işsizlere bir melce olan kahveler.. ve heman her mahallede tesadüf olunan yeşil parmaklıklı türbeler.. işte bütün bir kasaba bundan ibaretti. Halkı açıkgöz.. fakat uyuşmuş.. çalışmayı sevmez, okuyan pekaz yerli vardı..

Kaymakam.. kadı.. müfti.. doktor.. ve birkaç memur da olmasa, heman hepsine kara cahil denebilirdi.

(Arkası var)

Eski Ramazanda Neler Yapardık

Başı 9 uncu sayfada

ram ettik. Sonra elimizde kalan boş güğümleri ne yapalım? diye bir müddet düşündük. Arnavudun yüzüne bozayı serpen arkadaşımız Remzi Usluoturan dedi ki:

— Güğümlerle "Putsa„ oynıyalım. (Şimdiki çocuklar belki bilmezler, eskiden Rumeli çocuklarının en eğlenceli oyunlarından biri idi bu.... Yolun bir köşesine derince bir kuyu kazılır, toprak üzerinde bir saha çizilirdi. Her çocuk, kuyudan muayyen bir mesafede duran kaydırak taşına, bir tekme vurup onu kuyuya sokmağa çalışırdı. Her isabet ettirişinde bir puvan kazanırdı. Oyunun sonunda en fazla puvan alan birinci ilân olunurdu. Şimdiki futbolun iptidaî ve kabataslak bir şekli).

Biz güğümleri meydanın yüksek bir noktasına diktik. Etraftan ufak taşlar toplayıp, hudut ittihaz ettiğimiz çizgiden bu mermileri güğümlerin ağzından içeri sokmağa çalıştık.

Artık Arnavudu fılân unutmuş, kendimizden geçmiştik. Atılan taşlar boş tenekelere rasgeldikçe bir tangırtıdır kopuyor; ve: «Ne oluyor?» diye kapısını açan Sancakkonağına koşuyordu.

Yarım saattanberi mahallenin altını üstüne getirerek bizi arayan bozacı Arnavut, güğümlerinin sesini duyunca usul usul gelip te: «More şeytan yavruları!» diye birimizin ensesine yapışmasın mı?... Eh artık biz, korkudan dilimiz dışarı fırlamış olduğu halde, çilyavrusu gibi kaçışır; soluğu civardaki Cavidin kahvesinde oynıyan Karagözde alırdık.

Yol Üstünde Neler Yapardık?

Bizim Karagöze gittiğimiz yolun üstünde bir su deposu vardı ki, burada "Su kumpanyası„nın memurları otururlardı. Su deposunun önündeki yokuşun başında, kumpanyanın arabası dururdu. Biz, her geceyarısı - Karagöz dönüşü - buradan geçerken adet etmiştik: Bu arabanın içine dolar ve birimiz dışarıda kalıp ön tekerleklerin altındaki taşları çekince, paldırküldür yokuşun Pazartekkesindeki başından, Mitatpaşa caddesine inerdik. Memurlar uyanıp gelinceye kadar biz, kaçardık. Herifler, böyle her geceyarısı kalkıp, ta yokuşun altbaşına kadar inerek «heyyamola! heyya» ile arabalarını tekrar yukarı çıkarmaktan bıktıkları.. ve bizimle birtürlü başa çıkamadıkları için, bir gece içlerinden birini kapı ardına nöbetçi bırakmışlar; yanına da iri bir bostan köpeğini başıboş olarak koymuşlar. Biz farkında mıyız?

Bermutat geldik ve arabanın içine dolduk. Arkadaşlardan Ali Fidan tekerleklerin altından taşları çekerken, birdenbire kapı açıldı, dışarıya kudurmuş gibi havlıyarak iri bir köpek fırladı. Zavallı Ali alabildiğine bağırıyor ve Pazartekkesine karşı olan evine kaçıyordu. Biz ise, arabanın içinde deli gibi çırpınıyorduk. O gece sucular birer birer bizi yakaladılar, ancak bir hayli tokat ve tekmeden sonra serbest bıraktılardı.

İşte biz çocukluğumuzda böyle eğlenir, ramazanda böyle yaramazlıklar yapardık.

Maltada Türk Donanması

Başı 3 üncü sayfada

Lâkin şimdi başka bir gürültü çıkmıştı. Hem bu, çok mühim bir mesele teşkil ediyordu. Galiba Türkiye ile İngiltere arasında, bizim gemilere ait olan uyuşmaya göre, Malta tersanesi inşaiye baş mühendisi, gemilerimizde göreceği inşaî mahzurları da tashihe memur ve bu hususta salâhiyetli idi. İngilizlerin bu gibi vazifelerde nekadar sıkı düşünceli olduğunu herkes bilir.

Biz küçük zabitan, İngiliz inşaiye mühendisi ile kumandanlarımız arasında bir ihtilâf olduğunu anlamıştık; lâkin ihtilâfın mevzuunu, ancak had şekli aldıktan sonra öğrendik, biz de heyecana düştük.

İngiliz başmühendisi, gemilerimizi sonuncu muayenesi akabında, şu teklifi ileri sürmüştü:

— Bu fırkateynlerin direkleri gemilerin kaldıramıyacakları kadar yüksektir, bu direkler birer metre kadar kesilmelidir; yoksa Atlas Okyanosunda gemiler tehlikede kalır. Kumandanımız, mühendisin bu fikrine belki başeğecekti, ve belki de fikir doğru idi. Lâkin, bizim o zamanki kalyoncu gemi süvarilerini, bu fikre çevirmek mümkün mü? Vay bu ne demektı?.. Kırk yıl biz bu nisbette direkle gezdik. Hangi namusu olan Türk kaptanı, direğini kısaltmak gibi korkaklığı kabul eder? Süvari beyler işi, bir meslek namusu meselesi yapmışlardı. O kadar heyecan ve tehevvürle vaziyetlerini müdafaa etmişler ki: Filo kumandanı da ısrar edemedi. Sözün kısası en sonra üç gemi, uzun direklerimizle, başmühendisin hiddet, şiddet fırtınasına aldırmayarak Maltadan kalktık, Atlas okyanosunu sağesen geçip (Portsmouth)a vardık. Orada kaldığımız iki yıl içinde üç geminin de makinesi konuldu. Bu makineler için İngiliz çarkçı ve ateşçileri de aldıktan, ve iki dostluk yılı içinde İngilizceyi de öğrendikten sonra İstanbula döndük!»

Okuyucularımıza bu hatıraları sunarken, şimdi yine Malta sularında olan kahraman denizcilerimize mesut, rahat şerefli yolculuklar diliyor; ve bütün bir milletin derin heyecanını burada tesbit ediyoruz.

BÖRKLÜCE MUSTAFA

— Başı 17 inci sayfada —

Börklüceyi derhal kaptılar. Kollarını, bacaklarını gererek uzun bir tahta üzerine çivilediler, sonra bir deve üstüne koyarak şehri dolaştırmağa başladılar.

Börklüce Mustafanın çivilenmiş avuçlarından, ayak bileklerinden kanlar sızıyordu. Fakat mutaassıp ve cesur ihtilâlci, gözlerini gökyüzünden ayırmadan, sapsarı, dişleri sıkılı ölümünü bekliyordu. Deve, sokaklardan geçerken halk üzerine taşlar savurarak:

— Zındık!. Zındık!. diye bağırıyorlardı.

Börklüce, deve üzerinde başına, yüzüne yediği taşların acısile kıvrana kıvrana şehrin meydanına getirildi ve tahta bir duvara kondu.

Şimdi sıra Mustafanın müritlerine gelmişti. İtikatlarını terketmek istemiyen, inatcı müritler çılgın bir halde:

— Dede Sultan! iriş imdadımıza!..

diye haykırıyorlar, sonra kendilerini öldürmek üzere hazırlanan hançerli adamların önlerine atılıyorlardı.

Börklüce Mustafa, böyle göğüsleri delinerek, enseleri hançerlenerek öldürülen müritlerini seyrederken bile:

— Herşey hepimiz için... Ölüm bile!.

diye bağırıyordu.

Nihayet acı ve ıstıraplarına tahammül edemedi, gözlerini kapadı. Kalbi dururken, hâlâ acı acı haykıran müritlerinin seslerini duyuyordu:

— Dede Sultan!. İriş imdadımıza!..

Halka, sıhhati ile alâkadar olmasını öğütleyen, hastalıklara karşı alınacak ilk tedbirleri öğreten (Lokman Hekim) adlı güzel bir aylık mecmua neşreden:

Dahilîye Mutehassısı

Dr. Hafız Cemal

LOKMAN HEKİM

Pazardan başka günlerde öğleden sonra saat (2½ tan 6 ya) kadar İstanbulda Divanyolunda (104) numaralı hususî kabinesinde hastalarını kabul eder. Salı, cumartesi günleri sabah saat (9½ - 12)ye kadar hakikî fıkaraya bakar. Kışlık Telefon: 21044 Muayenehane ve ev telefonu 22398.

Okuyucularımıza sayın doktoru ve değerli mecmuasını tavsiye ederiz.

No. 44 *YARIM AY* BİLMECE KUPONU No. 44

H..k.d.r .ak.a t.p.n m..l.ti..n i.t..l.l

Noktalı yerlere öyle harfler koyunuz ki, her zaman saygı ve sevgi ile okunan bir musikî parçamızın bir mısraı çıksın!

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız :

Birinciye : Gümüş kurşunkalemi; İkinciye : tuvalet takımı; 3-10 : Birer gümüş lira; 11-30 : Yüz kuruşluk bir kitap; 31-60 : Elli kuruşluk bir kitap; 61-100 : yirmibeş kuruşluk bir kitap.

---

42 inci sayımızdaki bilmecenin doğrusu : (Kazma elin kuyusunu kendin düşersin)dir.

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kurada kazananlar :

Beş gümüş lira : Ankara Çocuksarayı arkasında Muradiye yokuşunda No. 131 de Hicran Sungur.

Bir gümüş lira : İstanbul Yakacık sanatoryomunda hemşire Emma Mültemes, İzmir Göztepe İsabey sokağı No. 77 köşkte Ümid Şengül, Bursa Çekirge caddesi No. 243 evde bay Salâhaddin eşi Müzehher Bol, İzmit demiryolu caddesi tütün deposunda muhasib Etem Soner, Eskişehir Samanpazarında Kanaat ticarethanesinde memur Emin Altan, Trabzon Kefeliler mahallesi Nalıncı sokağı No. 11 bayan Şükûfe Erduman, Mersin hükümet caddesi Beşirağa sokağı No. 49 da Ömer Hayfalı, Keşan Uray mahallesi Celebahmet sokağı No. 23 evde Emine Arda, İstanbul Kız lisesi son sınıf 1106 Muzaffer Yener.

Biryantin : İstanbul Haydarpaşa lisesi 2 - C sınıf 3 de 242 Hikmet, İstanbul Kasımpaşa, Karaman mahallesi No. 171 Zinet, İstanbul Üsküdar kız enstitüsü No. 150 Melâhat Matay, İstanbul Büyükdere Maltızdere No. 44 Hilmiye Ilgın, İstanbul Acıçeşme Bizim mahalle No. 4 Dürdane Durusoy.

Traş Makinesi : İstanbul Pertevniyal erkek lisesi sınıf 3 den Fethi Şeker, İstanbul Galatasaray Hammalbaşı caddesi İlar sokak küçük Zafer ap. daire 4 Şecaeddin, İstanbul Kadıköy itfaiye telefon memuru Kemal Özcan.

Pomat : İstanbul Çamlıca Sarıgazi caddesi No. 43 Neclâ Hicran, İstanbul Eminönü Halkevinde Necmünnisa Turay.

100 Kuruşluk kitab : İstanbul Telefon M. de M. Gören, İstanbul Çamlıca Bulgurlu Sarıgazi caddesi No. 47 Selma Ayışık, İstanbul Maltepe piyade ve atış okulu yarsubay Gafur, İstanbul Kadıköy Senjozef lisesi Salim Ergüven, İstanbul Kanlıca Samime Günerman, İstanbul Boğaziçi lisesi 198 Sabahat Berksun, Ankara İktisad Vekâleti zatişleri müdürlüğünde Zekiye Aktuğ, Samsun Singer kumpanyasında muhasib Necmiye Türer, Ankara Ulus mahallesi Topraközü sokak No. 10 Nezahat, Ankara Nafıa vekâleti zatişleri sicil memuru A. Çetinörge.

75 Kuruşluk birer kitab : İzmir posta kutusu 400 Fethi Oğuz Özel, İzmir Yemiş çarşısı No. 31 avukat Necmeddin Şakir oğlu Zafer, İzmir Gazi bulvarı No. 18 Besim, İzmir Karantina, Duatepe sokağı No. 24 Suha Gürsoy, İstanbul Üsküdar Sultantepe, Servilik caddesi No. 41 Sabahat Devrilmez, İstanbul Kuzguncuk Ayhan sokağı Zarogono apartman No. 14 ikinci kat Enver, İstanbul Gülhane hastanesi haricî 1 koğuşunda muhabere gedikli erbaşı Sadun, Bursa Delikfırın İnebey caddesi No. 16 evde Nüzhet Çarkçı, Bursa kız lisesi 54 Seniye Demiroğlu, Bursa Işıklar Süel lisesi sınıf 9-3 den 3392 Necati İşçen, Elâziz orta okul sınıf 2 şube 3 de 838 Zahid Temeltaş, Tokat ilköğretim ispekteri Ali yeğeni Özer, Tokat Ziraat bankası veznedarı Arif kardeşi Mustafa, Diyarbekir iskân müdürü kızı Sabahat Gündüz, Sıvas orman direktürü eşi Nigâr Civelek, Afyon lise son sınıf 710 İsmail, Antalya kültür dairesi muhasebe kâtibi Sırrı Akın, Eskişehir Akcami mahallesi Saçak sokak No. 1 Perihan, Konya Hakimiyeti Milliye okulu öğretmeni Zekiye İzgi, Aydın orta okul 1 - A No. 465 Nermin Okkan.

Elli kuruşluk bir kitab : Ankara Musabey mahallesi No. 47 evde Perran Sözen, Ankara Bayındırlık Bakanlığı zatişleri işyarı Nail Köken, Ankara Askerlik dairesi hesab işyarı bay Osman kızı Bedia Çivril, Ankara İsmetpaşa kız enstitüsü öğretmen kısmında Berrin, İstanbul Beşiktaş Muradiye mahallesi Şairnazım sokak No. 44 Reyan Alpfer, İstanbul Bayazıt Vecihi Dividci, Çarşıkapı Mimarhayreddin Divanı âli sokak No. 16 apartman daire 4 Ali, İstanbul Sanatlar okulu 345 S. Sedat, İstanbul erkek öğretmen okulu II - B de 382 İsmail Kuzuoğlu, Elmalı Bucak ormanı Nephan, Aydın varidat memuru muavini Naci Ertan, Siverek telgraf memuru Şahin Karacadan Haydar Karaca, Söke konak mahallesi Döşemeci sokak No. 5 Mustafa kızı Müjgân, Tekirdağ Ertuğrul mahallesi Ay sokak No. 24 öğretmen Firdevs, Tekirdağ telgraf muhabere işyarı Ali Evren Tekirdağ P. T. T. havale memuru I. Safa, Samsun M. Emin İskefyeli mağazasında Ahmet Özhan, Samsun vilâyet daimî encümeni ikinci kâtibi Nimet Aydıner, Samsun belediye memurlarından Sırrı Özkır'al, Denizli Ziraat bankası direktörü kızı Sevil Kurtulan.

Onbeş kuruşluk bir kitab : Denizli lisesi sınıf 5 - A da 1091 Bahri Sönmez, Denizli Delikliçınarda berber İsmail Hakkı Denizli lise 5 - B de 1024 Fahri Başer, Gelibolu Sıhhat memuru Rauf Yaşatan, Ayvalık Dereboyu Ege berberi Zeki, Erdek Yanyalı B. Baha kızı Nöber Güner, Adana ceza evinde M. Dayı, Adana erkek öğretmen okulu Radi İnanç, İstanbul Şehzadebaşı Fevziye caddesi No. 25 Muhiddin Erman, İstanbul Aksaray Ahmediye caddesi Havlulu sokak No. 16 da Halil Ergil, İstanbbl Fatih tramvay durak mahallesi Kayseri apartman No. 5 Mehmet, İstanbul Kabataş erkek lisesi S. 1 - C de Cevad, Trabzon Şifa eczanesi Remzi kızı Melâhat, Trabzon Boztepe mahallesinde Neşe kıraathanesi münürü B. Sami, İnceoğlu elile Hadi İnceer, Çanakkale C. müddeiumumisi oğlu Bedri Turan, Çanakkale Seddilbahir okulu B. Oy kızı Yüksel, Sıvas Nümune hastanesinde tren kazazedelerinden Mehmet Güngör, Sıvas P.T.T. stajyeri N. Erol, Manisa Karaköy caddesi No. 212 Muazzez, Manisa Nihad Köktaş kızı Jale, Mersin Sulh mahkemesi mübaşjri Ahmet Duran, Menemen Ziraat bankası veznedarı L. Serman, Geyve P.T.T. Repetör santralı memuru Selâhaddin Kutluğ, Edirne Vakıflar esas kâtibi Hüseyin Atay, Edirne postane karşısında terzi Hüseyin elile Süleyman, Konya Çiftemerdiven mahallesi No. 1 ev İhsan Hıncer, Ereğli (Konya) inhisarlar satış memuru Süleyman Esmer, Karaman ortaokul sınıf 3 No. 103 Hayriye Ayhan, Adapazarı Fabbankda elektrikçi M. Ali Koldaş, Mersin ortaokul sınıf 1 - C de 203 İsmet Varan.

ON

SENE

GENÇLEŞTİM

Bundan böyle ihtiyar ve donuk bir hal alan teni, temiz ve genç bir hale sokup beyazlaştırmak çok kolay bir iş. Sonunda fen, ten ve cildi iyice besleyen maddeyi de keşfedip ortaya çıkardı. Bu madde uğuşturularak tene sürülünce, mesamat tamamile açılıp serbest kalıyor. Çizgi ve buruşukluklar bertaraf oluyor, bazı cilde arız olan siyahımsı noktalar yokoluyor. Bu temizleyici ve besleyici madde yalnız: yeni "TOKALON„ kreminde vardır.

Bu maddede, harikulâde bir kuvet bulunduğu için, en çirkin yüzler bile az zaman da genç ve güzel bir hal alıyorlar

" TOKALON„ kreminin " Pembe „ renkli olanını gece yatmadan önce kullanınız. Uykunuzda derinizi tazelendirir. Sabahları ise " TOKALON „ kreminin "beyaz„ renkde olanını kullanınız. Tene bir beyazlık, bir serinlik verir.

Beyaz "TOKALON„ üzerine sürülen podra bütün gün kuvetini muhafaza eder. Teniniz, cildiniz nekadar fena olursa olsun "TOKALON„ kremini kullanmağa başladıktan sonra elde edeceğiniz neticeyi sevinçle karşılayacaksınız. "TOKALON„ ile hiç ummadığınız bir netice elde edeceğinize emin olabilirsiniz.